

Inwestorzy zagraniczni w Małopolsce w 2014 roku

Małopolskie Obserwatorium
Rozwoju Regionalnego

Departament
Polityki Regionalnej

INWESTORZY ZAGRANICZNI w Małopolsce w 2014 roku

Warszawa 2016

Wydawca Departament Polityki Regionalnej

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

30-552 Kraków, ul. Wielicka 72B

tel. (+48) 12 299 07 00, fax. (+48) 12 299 07 26

www.malopolskie.pl

Autorzy: Damian Dec, Karolina Dobrowolska, Marcin Pierzchała,
Małgorzata Żmigrodzka

Redaktor techniczny: Katarzyna Kurowska

Raport powstał w ramach projektu Małopolskie
Obserwatorium Rozwoju Regionalnego

Publikację opracowało Konsorcjum w składzie:

IBC GROUP Central Europe Holding S.A.

Fundacja Instytut Przedsiębiorczości i Rozwoju Regionalnego

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Spis treści

Spis treści	3
1. Cel i zakres badania	4
2. Skala inwestycji zagranicznych w Małopolsce w 2014.....	6
2.1. Wielkość inwestycji	6
2.2. Skala wycofania kapitału zagranicznego z Małopolski	6
2.3. Struktura inwestycji według typów nakładów	7
2.4. Struktura inwestycji wg branż	8
2.5. Małopolska na tle innych województw.....	20
2.6. Najwięksi inwestorzy w 2014 r. w Małopolsce	22
3. Rozmieszczenie inwestycji zagranicznych.....	24
3.1. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	24
3.2. Wartość inwestycji zagranicznych według powiatów	25
3.3. Inwestycje typu greenfield.....	32
3.4. Wpływ SSE i SAG na napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych.....	33
4. Kraje pochodzenia kapitału	38
5. Stan sektora nowoczesnych usług biznesowych w 2014 r.	44
5.1. Stan rozwoju sektora nowoczesnych usług biznesowych w Krakowie i Małopolsce na tle kraju	44
5.2. Charakterystyka sektora BSS w Małopolsce.....	46
6. Oddziaływanie inwestorów zagranicznych na małopolski rynek pracy	55
6.1. Bilans zatrudnienia	55
6.2. Liczba pracujących w podmiotach z kapitałem zagranicznym	61
6.3. Zatrudnienie według kraju pochodzenia	62
6.4. Zatrudnienie według sekcji PKD	65
6.5. Najwięksi pracodawcy z kapitałem zagranicznym w Małopolsce i bilans miejsc pracy	67
7. Zaawansowane technologie w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego	71
8. Wnioski.....	78
9. Lista kluczowych zrealizowanych inwestycji zagranicznych w roku 2014	82
10. Lista planowanych inwestycji w Małopolsce.....	88
11. Wartości inwestycji podmiotów z kapitałem zagranicznym w mln €	90
12. Bibliografia.....	95

1. Cel i zakres badania

Niniejszy raport jest kolejnym z cyklu *Inwestorzy zagraniczni w Małopolsce*, realizowanym na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, działającego w strukturach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Monitoring inwestycji zagranicznych na terenie Małopolski jest prowadzony przez Obserwatorium od 2009 r.

Badanie miało na celu określenie wielkości i struktury inwestycji zagranicznych na terenie województwa małopolskiego w 2014 r. oraz oszacowanie prognozy nakładów w 2015 roku. Na podstawie wyników badań inwestorów z lat ubiegłych, została określona zmiana wielkościowa struktury inwestycji zagranicznych, ze wskazaniem podregionów w województwie małopolskim przyciągających najwięcej inwestycji, jak i tych, w których inwestycje zagraniczne lokowane są najrzadziej.

Na potrzeby niniejszego badania autorzy przyjęli definicję inwestycji zagranicznych, której istotą jest zaangażowanie kapitału zagranicznego, zmierzające do zwiększenia osiąganego w przyszłości zysku, przy jednoczesnym założeniu istotnego wpływu na decyzje dotyczące miejscowego przedsiębiorstwa, w którym kapitał ten został ulokowany. Zgodnie z wytycznymi OECD w zakresie badania inwestycji zagranicznych przyjęto, iż miarą zaangażowania kapitałowego inwestora zagranicznego jest posiadanie co najmniej 10% udziałów / akcji w podmiocie bezpośredniego inwestowania. Podejście definicyjne oraz metodologiczne przyjęte w badaniu za 2014 r. pozwala na bezpośrednie porównywanie wyników z niniejszego raportu z uzyskanymi w latach wcześniejszych w ramach tego cyklu badań.

Badaniu podlegały realizowane inwestycje oraz plany inwestycyjne spółek z kapitałem zagranicznym zarejestrowanych w województwie małopolskim, jak również podmiotów zagranicznych posiadających siedzibę w innym regionie, a prowadzących działalność na terenie Małopolski. Analizie poddana została działalność spółek, które na koniec 2014 r. spełniały co najmniej jeden z poniższych warunków:

- > zatrudnienie na poziomie min. 50 osób na koniec 2014 r.
- > nakłady inwestycyjne na poziomie min. 1 mln USD, poniesione w 2014 r. na terenie województwa małopolskiego.

Pominięte zostały natomiast inwestycje, które polegały na napływie kapitału zagranicznego w formie inwestycji portfelowych, na przykład zakup niewielkich pakietów akcji małopolskich spółek notowanych na warszawskiej giełdzie, a także przedsięwzięcia o charakterze franczyzy, polegające na korzystaniu przez polskiego inwestora z marki i know-how firmy zagranicznej.

Podejście metodologiczne realizacji badania zakładało pozyskanie danych pierwotnych i wtórnych dotyczących aktywności w zakresie inwestycji zagranicznych od przedsiębiorstw

zakwalifikowanych do niniejszego badania (inwestorów). Do ponad 331 podmiotów zwrócono się z ankietą telefoniczną i internetową, a uzyskano 29 wypełnionych kwestionariuszy (9%). Ponadto przeanalizowano dane 173 sprawozdań finansowych lub sprawozdań zarządu z działalności w roku 2014.

Przeprowadzono równocześnie kwerendy prasy codziennej i specjalistycznej, portali branżowych, analizę stron www zakwalifikowanych przedsiębiorstw oraz oficjalnych komunikatów prasowych firm, baz danych, m.in. rejestru REGON, Krajowego Rejestru Sądowego (KRS), prowadzonej przez PAIiIZ *Listy Największych Inwestorów Zagranicznych w Polsce (Lista, 2014; Lista, 2015)*, ponadto *Wykazu transakcji zawartych w spółkach z udziałem Skarbu Państwa, w których nastąpiło zbycie akcji/udziałów*, list beneficjentów funduszy unijnych (w szczególności POIG oraz MRPO na lata 2007-2013), listy zakończonych projektów w 2014 i 2015 realizowanych przez inwestorów zagranicznych przy wsparciu PAIiIZ, sprawozdań z realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, sprawozdań specjalnych stref ekonomicznych. W efekcie tych działań zidentyfikowano 96 podmiotów, które w 2014 r. poniosły nakłady na poziomie min. 1 mln USD.

Autorzy raportu serdecznie dziękują za współpracę wszystkim przedstawicielom przedsiębiorstw, którzy wzięli udział w badaniu i poświęcili swój czas na przygotowanie danych niezbędnych do opracowania niniejszego raportu. Ponadto dziękujemy także przedstawicielom instytucji, w szczególności Krakowskiego Parku Technologicznego oraz Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych za udostępnienie swoich baz danych i informacji o wspieranych przedsięwzięciach z udziałem kapitału zagranicznego.

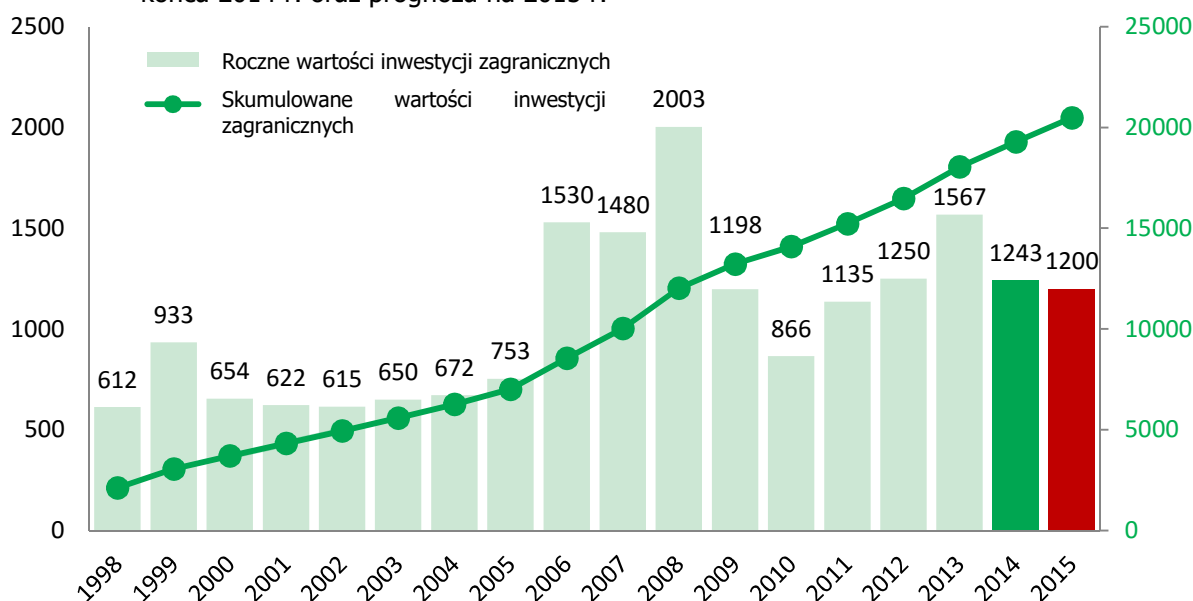
2. Skala inwestycji zagranicznych w Małopolsce w 2014

2.1. Wielkość inwestycji

Przeprowadzone badania pozwoliły na określenie wielkości inwestycji zrealizowanych przez firmy z udziałem kapitału zagranicznego w 2014 roku w Małopolsce, która to wartość osiągnęła poziom 1 243 mln USD. Całkowita wielkość zainwestowanego kapitału w regionie od 1989 roku to kwota ok. 19,3 mld USD, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa dało kwotę 5 725,08 USD.

Zaangażowanie finansowe inwestorów w 2014 roku było mniejsze niż w roku ubiegłym. Jednakże należy wziąć pod uwagę, iż znacząca wartość inwestycji w roku 2013 była wynikiem przejścia pakietu akcji Zakładów Azotowych w Tarnowie, której kwota stanowiła ok. 19% wartość sumy nakładów inwestycyjnych w regionie. Inwestycje o takiej skali należą raczej do incydentalnych, niż stanowią prawidłowość, dlatego też autorzy niniejszego raportu wyciągają wniosek, iż wartości inwestycji w Małopolsce od roku 2011 osiągają corocznie w miarę zbliżone poziomy, stabilizując się po dużym spadku wielkości nakładów w latach 2009-2010. Wartość nakładów w 2014 roku była niższa niż w 2013 r. o ok. 20,7%, natomiast w stosunku do roku 2012 o ok. 0,6%.

Wykres 1. Roczne i skumulowane wartości inwestycji zagranicznych w województwie małopolskim do końca 2014 r. oraz prognoza na 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

2.2. Skala wycofania kapitału zagranicznego z Małopolski

Rok 2014 nie charakteryzował się istotnymi trendami w zakresie odpływu kapitału zagranicznego z regionu. Na podstawie rejestru REGON można oczywiście dostrzec zjawisko wyrejestrowywania spółek, jednakże nie jest to zjawisko alarmujące. Analiza spółek w likwidacji w KRS wskazuje na to, iż zamykane są raczej niewielkie podmioty, często będące

w pakiecie kilku czy kilkunastu spółek jednego inwestora zagranicznego. W toku badań zidentyfikowano wycofanie kapitału takich inwestorów jak czeska Bata czy szwajcarskiego Charles Vögele, jednakże inwestorzy ci zdecydowali o wycofaniu swoich biznesów z całej Polski, w tym zamknięciu swoich sklepów w Małopolsce.

2.3. Struktura inwestycji według typów nakładów

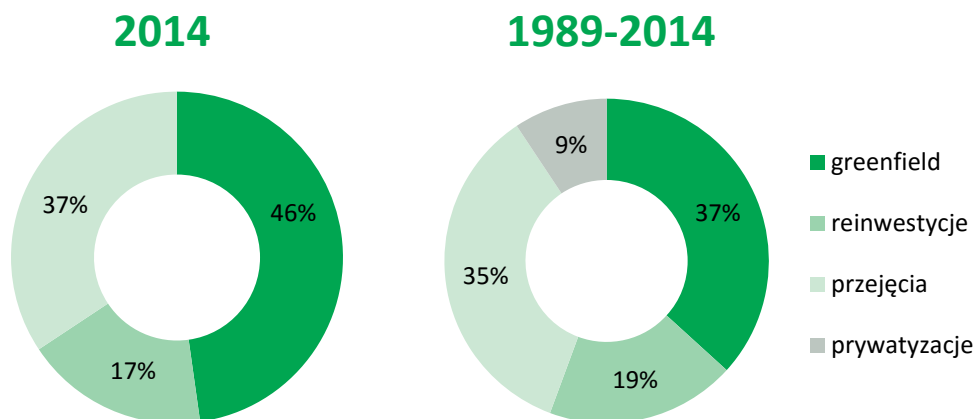
Typy nakładów inwestycyjnych

Charakterystycznym dla roku 2014 był brak nakładów inwestycyjnych związanych z prywatyzacjami, a największe nakłady poniesione zostały na inwestycje typu *greenfield*, w szczególności w związku z obiektami utworzonymi od podstaw w latach ubiegłych. Udział tego typu inwestycji wyniósł w badanym okresie 46% i osiągnął wartość 568,52 mln USD, o ok. 86 mln USD więcej niż w roku 2013.

Podobny jak w latach ubiegłych był udział przejęć firm prywatnych – 37% ogółu inwestycji w 2014 r., o wartości 454,37 mln USD. Kwotowo natomiast ten typ inwestycji był niższy o ok. 100 mln USD w porównaniu do roku 2013. Również podobnie jak w latach ubiegłych kształtował się udział nakładów reinwestycyjnych w firmach przejętych lub sprywatyzowanych przez kapitał zagraniczny, osiągając udział 17%, o wartości 220,11 mln USD.

Według stanu na koniec 2014 suma inwestycji typu *greenfield* w województwie osiągnęła od roku 1989 wartość 7,06 mld USD. Reinwestycje w badanym okresie ukształtowały się na poziomie 3,65 mld USD, przejęcia i fuzje osiągnęły wartość 6,77 mld USD. Zdecydowanie niższa wartość nakładów inwestycyjnych kapitału zagranicznego wynikała z transakcji prywatyzacyjnych, osiągając kwotę 1,8 mld USD, przy czym wartość ta zwiększyła się istotnie od roku 1989 w wyniku prywatyzacji zrealizowanych w roku 2013.

Wykres 2. Struktura inwestycji według typów nakładów w roku 2014 oraz latach 1989-2014

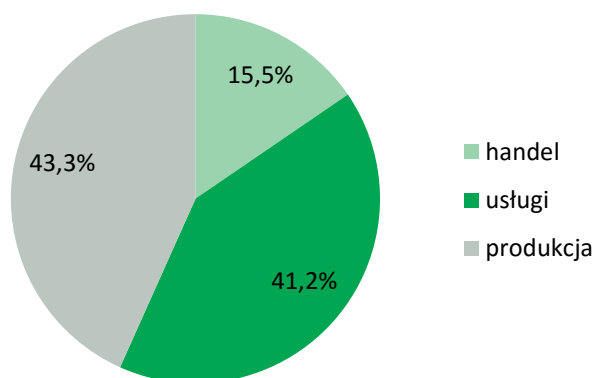

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

2.4. Struktura inwestycji wg branż

W roku 2014 udział sektora przemysłowego w ogóle wartości inwestycji zagranicznych w Małopolsce osiągnął poziom 43,3%, nieznacznie mniejszy niż rok wcześniej. Działalność inwestorów w sektorze usługowym skutkowałą zbliżonym udziałem nakładów w usługach, który wyniósł ponad 41%. Wyraźniej niż w latach ubiegłych zaznaczył się udział przedstawicieli sektora handlowego z kapitałem zagranicznym, stabilizując się na poziomie 15,5%.

Wykres 3. Inwestycje zagraniczne w Małopolsce w 2014 r., wg sektorów gospodarki

Źródło: badania własne

Nakłady inwestycyjne w sektorze usługowym (łącznie z handlem)

Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Największy wolumen inwestycji w sektorze usług jest zasługą działalności inwestorów związanej z obsługą rynku nieruchomości. Podobnie jak w roku ubiegłym, tak i w bieżącym wartość bezwzględna inwestycji utrzymała się na zbliżonym poziomie (ponad 370 mln USD w 2013 i ponad 361 mln USD w 2014). Rekordowej transakcji, na kwotę szacowaną na ponad 152 mln USD dokonał amerykański Starwood Capital Group kupując od Grupy Buma kompleks biurowy Quattro Business Park, składający się z czterech 14-kondygnacyjnych budynków biurowych o łącznej powierzchni najmu około 50 tys. mkw. Wartość tej jednej transakcji wygenerowała ponad 21% udział w sumie inwestycji w całym sektorze usług.

W roku 2014 odnotowano także bardzo duży udział finansowy luksemburskiego inwestora Griffin, który dokonał zakupu od kontrolowanego przez Peakeside Group funduszu Polonia Property Fund Centrum Biurowego Lubicz. W skład Centrum wchodzi dwa budynki klasy A o całkowitej powierzchni najmu na poziomie 21 tys. mkw.

Rozpoczęte w latach ubiegłych inwestycje kontynuowały m.in. węgierski TriGranit Development, amerykański Avestus Real Estate czy luksemburski East – West Development.

Ponadto jeden z funduszy należący do amerykańskiego inwestora W.P. Carey zakupił od Nokia Solutions and Networks budynek biurowy przy ul. Bobrzańskiego w Krakowie, a transakcja opiewała na kwotę blisko 13 mln USD.

Wszystkie duże inwestycje biurowe zlokalizowane były w badanym roku na terenie Krakowa. Wyjątkiem jest tu przejęcie parku logistycznego Panattoni w Skawinie przez amerykański Blackstone, co wynika z odmiennego przeznaczenia użytkowego obiektu.

Handel detaliczny i hurtowy

Udział działalności handlowej podmiotów z kapitałem zagranicznym w strukturze badanych nakładów w Małopolsce oscyluje od lat wokół poziomu 10%. W roku 2014 zanotowano wzrost nakładów tego sektora do 15,5% ogółu inwestycji. Na wartość nakładów w sekcji G PKD miały wpływ w szczególności transakcja przejęcia sklepów marki Real przez Auchan Gruppe, inwestycje *greenfield* związane z budową nowych sklepów Lidl i Biedronka (odpowiednio przez Schwarz Gruppe oraz Jerónimo Martins) czy brytyjskiego dystrybutora materiałów budowlanych - SIG. Do ważniejszych inwestycji należy zaliczyć również działania Tesco, które utworzyło w Krakowie Europejskie Centrum Innowacji.

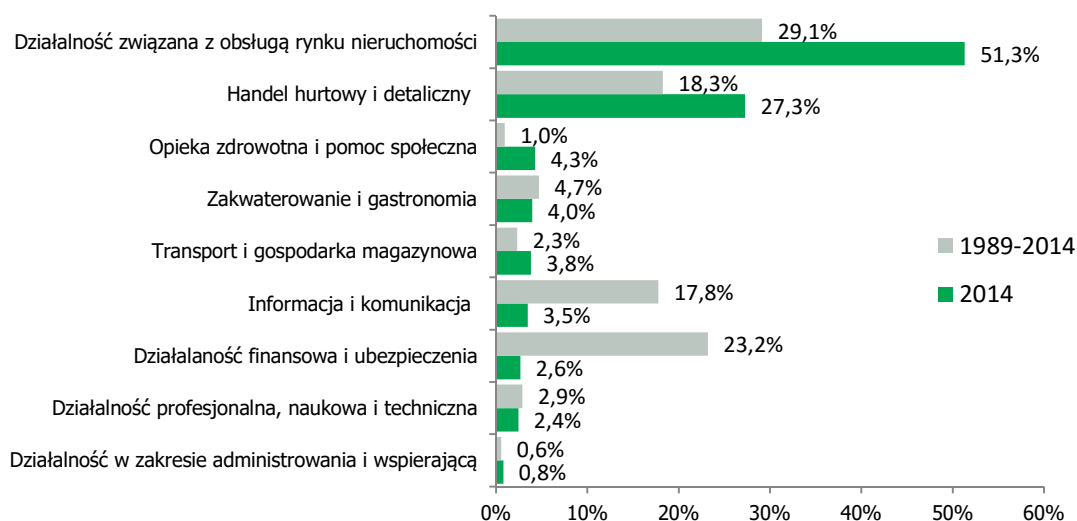
Transport i gospodarka magazynowa

W porównaniu do roku ubiegłego znacznie mniejszych nakładów dokonali inwestorzy w obszarze transportu i gospodarki magazynowej. Wartość nakładów w tej kategorii była wynikiem działań inwestycyjnych głównie spółki z Grupy Integera EasyPack, w której udziały na poziomie ponad 39% ma fundusz PineBridge Investments.

Informacja i komunikacja

W tej sekcji odnotowano znacząco niższą kwotę niż w latach ubiegłych. Główny udział w wartości nakładów miały działalności firmy z sektora nowoczesnych usług dla biznesu takie jak UBS Service Center, Cisco Global Support Center, RWE, Lufthansa Global Business Services czy Luxoft.

Wykres 4. Udział wybranych branż sektora usługowego w inwestycjach w latach 2014 oraz 1989-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

W 2014 roku w sekcji zdrowie i opieka społeczna przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym zainwestowały kwotę ponad 30 mln USD. Na kwotę tę złożyły się dwie transakcje – przejęcie akcji Skanmed Multimedix przez Life Healthcare Group Holdings LTD z RPA oraz inwestycji GMV Carint w Centrum Diagnostyki Klinicznej w Tarnowie.

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

W sekcji M PKD nakłady o sumie 17,2 mln USD ponieśli tacy inwestorzy jak: Getinge, State Street Services, IBM BTO Business Consulting Services, Capita czy RWE Group Business Services GmbH.

Tabela 1. Wartość nakładów inwestycyjnych w usługach, wg działów i sekcji PKD w 2014 r.

USŁUGI		Wartość nakładów w mln USD
PKD	Opis	
45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	1,00
46	handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	43,19
47	handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	148,03
G	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE Suma	192,23
49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	0,35
53	działalność pocztowa i kurierska	26,52
H	TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA Suma	26,87
55	zakwaterowanie	28,00
I	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI Suma	28,00
58	działalność wydawnicza	2,00
61	telekomunikacja	2,11
62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	3,40
63	działalność usługowa w zakresie informacji	16,82
J	INFORMACJA I KOMUNIKACJA Suma	24,33
64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	1,56
66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	17,10
K	DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA Suma	18,65
68	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	361,57
L	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI Suma	361,57
69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	17,19
M	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA Suma	17,19
79	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji	0,76
82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	4,83
N	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA Suma	5,59
86	opieka zdrowotna	30,20
Q	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA Suma	30,20
Suma nakładów w usługach		704,61

Źródło: badania własne

Podsumowując, wartość inwestycji w sektorze usług była o 20% niższa w porównaniu z rokiem 2013. Podobnie jak w ubiegłym roku największe inwestycje dotyczyły działalności związanej z obsługą nieruchomości, co jest w dominującym stopniu wynikiem rozwoju rynku biurowego w Krakowie. W badanym roku zmianie uległa także struktura typów inwestycji – blisko 40% stanowiły inwestycje typu *greenfield*, podczas gdy w 2013 roku ich udział wyniósł 25%. Zdecydowaną większość – prawie 60% stanowiły przejęcia udziałów/akcji lub aktywów innych przedsiębiorstw.

Tabela 2. Inwestycje zagraniczne w usługach wg PKD w latach 1989-2014 oraz w roku 2014

PKD	Opis	Nakłady w 2014 (mln USD)	Odsetek inwestycji w sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Nakłady w latach 1989-2014 (mln USD)	Odsetek inwestycji w sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	1	0,52%	0,14%	18,2	0,95%	0,17%
46	handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	43,19	22,47%	6,13%	548,69	28,79%	5,26%
47	handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	148,03	77,01%	21,01%	1 339,13	70,26%	12,84%
G	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	192,23	100,00%	27%	1 906,02	100,00%	18,27%
49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	0,35	1,30%	0,00%	171,65	71,20%	1,65%
51	transport lotniczy	0	0,00%	0,00%	1,6	0,70%	0,02%
52	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	0	0,00%	0,00%	22,7	9,40%	0,22%
53	działalność pocztowa i kurierska	26,52	98,70%	3,70%	45,12	18,70%	0,43%
H	TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	26,87	100,00%	3,70%	241,07	100,00%	2,31%
55	zakwaterowanie	28	100,00%	3,90%	418,2	85,50%	4,01%
56	działalność usługowa związana z żywnością	0	0,00%	0,00%	70,9	14,50%	0,68%
I	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	28	100,00%	3,90%	489,1	100,00%	4,69%
58	działalność wydawnicza	2	8,22%	0,28%	50,5	2,72%	0,48%
59	działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	0	0,00%	0,00%	60,1	3,24%	0,58%
60	nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych	0	0,00%	0,00%	57,2	3,08%	0,55%
61	telekomunikacja	2,11	8,67%	0,30%	932,01	50,25%	8,93%
62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	3,4	13,97%	0,48%	413,5	22,29%	3,96%
63	działalność usługowa w zakresie informacji	16,82	69,13%	2,39%	341,62	18,42%	3,27%
J	INFORMACJA I KOMUNIKACJA	24,33	100,00%	3,45%	1 854,93	100,00%	17,78%
64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	1,56	8,30%	0,20%	2 377,16	98,20%	22,79%
66	działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	17,1	91,70%	2,40%	17,1	0,70%	0,16%
	pozostała działalność	0	0,00%	0,00%	26,4	1,10%	0,25%

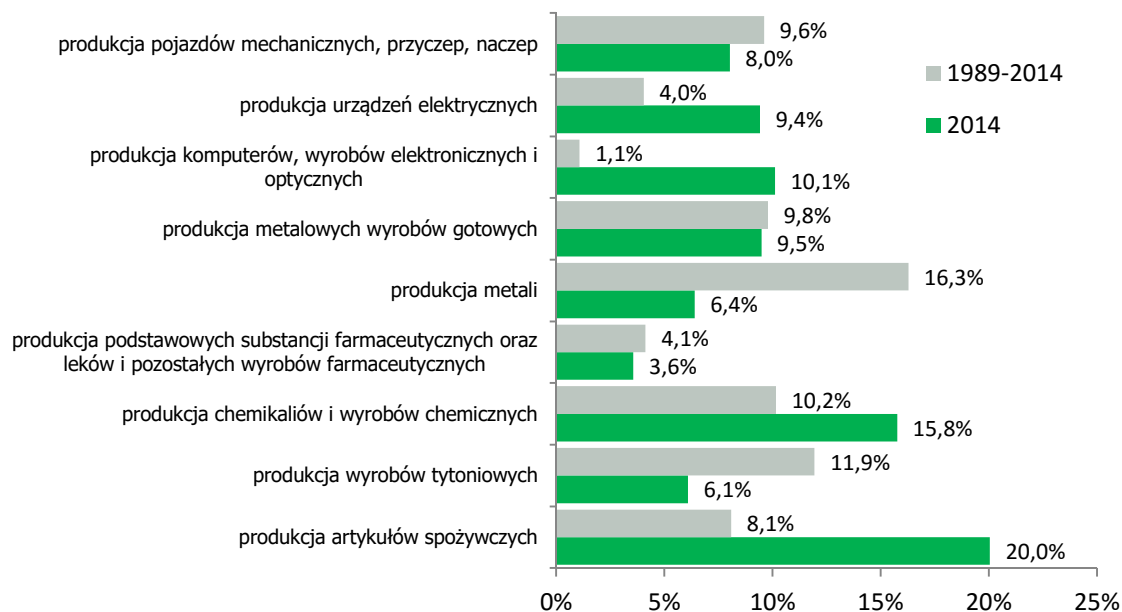
K	DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	18,65	100,00%	2,65%	2 420,65	100,00%	23,21%
68	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	361,57	100,00%	51,31%	3 037,57	100,00%	29,12%
L	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	361,57	100,00%	51,31%	3 037,57	100,00%	29,12%
69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe	17,19	100,00%	2,44%	119,59	39,90%	1,15%
70	działalność firm centralnych (headoffices); doradztwo związane z zarządzaniem	0	0,00%	0,00%	68,8	22,90%	0,66%
71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	0	0,00%	0,00%	107,5	35,80%	1,03%
74	pozostała dział. profesjonalna, naukowa i techniczna	0	0,00%	0,00%	3,5	1,20%	0,03%
	pozostałe działalności	0	0,00%	0,00%	0,5	0,20%	0,00%
M	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	17,19	100,00%	2,44%	299,89	100,00%	2,87%
79	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji	0,76	13,60%	0,11%	3,36	5,70%	0,03%
80	działalność detektywistyczna i ochroniarska	0	0,00%	0,00%	8,2	13,90%	0,08%
81	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	0	0,00%	0,00%	9,4	15,90%	0,09%
82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	4,83	86,40%	0,69%	37,53	63,40%	0,36%
	pozostałe działalności	0	0,00%	0,00%	0,7	1,20%	0,01%
N	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	5,59	100,00%	0,79%	59,19	100,00%	0,57%
86	opieka zdrowotna	30,2	100,00%	4,29%	86,9	87,70%	0,83%
87	pomoc społeczna z zakwaterowaniem	0	0,00%	0,00%	12,2	12,30%	0,12%
Q	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	30,2	100,00%	4,29%	99,1	100,00%	0,95%
91	działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	0	0,00%	0,00%	1	4,30%	0,01%
92	działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	0	0,00%	0,00%	21,2	91,40%	0,20%
93	działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	0	0,00%	0,00%	1	4,30%	0,01%
R	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	0	0,00%	0,00%	23,2	100,00%	0,22%
S	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	0	0,00%	0,00%	0,5	100,00%	0,00%
P	EDUKACJA	0	0,00%	0,00%	0	0,00%	0,00%
Suma nakładów w usługach		704,61	100,00%	100,00%	10 431,21	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

Nakłady inwestycyjne w sektorze produkcyjnym

Jak co roku niemal inwestorzy zagraniczni ponieśli największe nakłady w sekcji C PKD, czyli przetwórstwie przemysłowym, w których to branżach wolumen inwestycji wyniósł ponad 72% ogółu nakładów w całym sektorze. W porównaniu z latami ubiegłymi znaczące inwestycje zaczynają się pojawiać w sektorze budownictwa – 12% sumy nakładów w przemyśle w 2014 r.

Wykres 5. Branże sektora przemysłowego o największym udziale w wartościach inwestycji w latach 2014 oraz 1989-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych

Największa wartość inwestycji w sektorze produkcyjnym, przypadła podobnie jak w zeszłym roku, na gałąź przemysłu obejmującą produkcję chemikaliów i wyrobów chemicznych za sprawą Grupy Azoty w Tarnowie, a dokładniej inwestycji w budowę wytwórni poliamidu 6 oraz instalacji granulacji nawozów sztucznych. Docelowa wartość tych inwestycji w roku 2016 wyniesie ok. 146 mln USD. Ponadto Grupa planuje również modernizację instalacji do produkcji c-nonu z fenolu, rozbudowę instalacji przetwórstwa poliamidów oraz wprowadzenie na rynek nowej generacji katalizatora żelazowo-chromowego. Suma inwestycji w latach 2014-2018 w samym Tarnowie wyniesie ok. 287 mln USD. W badanym roku poza Grupą Azoty inwestycje w tej branży dokonały także Zakłady Chemiczne Alwernia (o wartości poniżej 10 mln USD).

Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych

W tym obszarze znaczących inwestycji w Skawinie i Chorzowie dokonało francuskie Valeo, rozbudowując swoje zakłady produkcyjne. Producent jest jednym z największych dostawców wyrobów elektronicznych i podzespołów dla przemysłu samochodowego. Firma w Skawinie produkuje chłodnice samochodowe i wycieraczki, natomiast w zakładzie w Chrzanowie oświetlenie pojazdów.

Produkcja urządzeń elektrycznych

Istotne inwestycje w tym sektorze prowadzone były przez francuskiego inwestora Somfy, związane z dokończeniem budowy fabryki napędów do automatyki domowej i przemysłowej w Niepołomicach. Otwarcie fabryki nastąpiło w czerwcu 2014 r.

Nieporównanie mniejsze, ale istotne dla sumy nakładów w tym dziale, były inwestycje ATB Tamel (z austriackim właścicielem), włoskiego producenta transformatorów Elettrostandard, a także norweskiej firmy Norlys z zakładem w Nowym Sączu. Ponadto w badanym roku zaznaczyły się inwestycje centrów R&D – koreańskiego Samsunga oraz szwajcarskiego ABB.

Produkcja wyrobów tytoniowych

Na znaczącą sumę nakładów inwestycyjnych w tym sektorze złożyły się także inwestycje realizowane przez Philip Morris, producenta wyrobów tytoniowych, związane z budową biurowca i rozbudową zakładu produkcyjnego w Krakowie. Poniesione nakłady mają charakter reinwestycji - w 1996 r. firma Philip Morris zakupiła od Skarbu Państwa pakiet akcji w Zakładów Przemysłu Tytoniowego w Krakowie.

Produkcja artykułów spożywczych

Na wysokość sumy nakładów w tym dziale PKD miały wpływ w szczególności inwestycje poczynione przez duński Dan Cake, produkujący w zakładzie w Chrzanowie ciasta i pieczywa. Równie aktywny, jak co roku, był w tym obszarze Wawel, producent czekolady z Dobczyc, którego głównym akcjonariuszem jest szwajcarska Hosta. Niższe, ale w istotnym stopniu wpływające na wysokość nakładów w tym dziale PKD inwestycje poczynił zakład Intersnack w Niedźwiedziu, produkujący przekąski. Nakłady większe niż 1 mln USD poniósł także Bahlsen ze Skawiny (z kapitałem niemieckim) oraz szwajcarska firma Bell, produkująca w Niepołomicach wyroby mięsne.

Produkcja metalowych wyrobów gotowych

Największe inwestycje w tym obszarze, analogicznie jak w latach poprzednich, miały miejsce w należącym do F&P Holding zakładzie Can-Pack w Brzesku. Inwestycje w Małopolsce stanowiły jednak relatywnie niewielką kwotę w całkowitych nakładach inwestycyjnych tego inwestora. Pozostałe inwestycje w tej branży wynikają z działalności spółek, których udziałowcem jest Seppeler Groupe, tj. Ocynkowni Śląsk oraz Kraty Mostostal Kraków.

Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep

Wielkość inwestycji w przemyśle samochodowym wyniosła w 2014 roku blisko 20 mln USD. Głównymi inwestorami byli w badanym okresie BWI Poland Technologies Sp. z o.o., Brembo Poland sp. z o.o., Delphi Poland S.A. oraz Nidec Motors and Actuators (Poland) sp. z o.o.

Produkcja metali

Wielkość inwestycji w tych branżach związana jest przede wszystkim z aktywnością ArcelorMittal, a zwłaszcza stopnia zaangażowania tego inwestora w krakowską hutę, które w badanym 2014 roku było relatywnie niewielkie. ArcelorMittal jest także udziałowcem (33,8%) przedsiębiorstwa Stalprodukt S.A. z Bochni oraz ArcelorMittal Tubular Products, które to firmy w 2014 poniosły główne nakłady inwestycyjne w tym dziale PKD. Niewielkie nakłady ponieśli także Sapa oraz Benda-Lutz Alpoco.

Produkcja substancji farmaceutycznych, leków pozostałych wyrobów farmaceutycznych

Zdecydowana większość nakładów w zakresie produkcji leków wynika z zaangażowania izraelskiej Tevy w Małopolsce, która od 2009 roku jest właścicielem Krakowskich Zakładów Farmaceutycznych. Ponadto nakłady inwestycyjne w Trzebini poniosła także Pharma-Cosmetic K.M .Adamowicz Sp. z o.o., w której udziały ma holenderski Fargon.

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i gorącą wodę

Inwestycje firm z kapitałem zagranicznym działające w sektorze energetycznym wyniosły na terenie województwa małopolskiego w 2014 roku ponad 70,5 mln USD. Na wartość tę wpłynęły głównie nakłady francuskiego EdF poniesione w Elektrociepłowni Kraków. Inwestycje powyżej 1 mln USD zrealizowała ponadto czeska korporacja ČEZ, właściciel Elektrowni Skawina, a także Elektrociepłownia Gorlice, w które udziały ma niemiecki Steag New Energies Gesellschaft Mit Beschänkter Haftung.

Budownictwo

Główne inwestycje w sekcji F należą do dwóch podmiotów tj. szwedzkiej Skanska Property Poland oraz Mostostalu Kraków S.A., w którym kapitał ulokował pośrednio hiszpański inwestor. Największa inwestycja w obszarze budownictwa wynika z zaangażowania Skanska w budowę kompleksu Kapelanka 42, stanowiącego dwa budynki klasy A o powierzchni ponad 30 tys. m². Budowa została ukończona w III kwartale 2014, a wśród najemców znajdują się w szczególności przedstawiciele sektora usług dla biznesu jak np. SAB Miller, Apriso, Sygnity czy Tesco.

Tabela 3. Wartość nakładów inwestycyjnych w sektorze produkcyjnym, wg działów i sekcji PKD w 2014 r.

Produkcja		Wartość nakładów w mln USD
PKD	Opis	
6	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	1,00
8	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	9,02
9	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	0,73
B	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE Suma	10,75
10	produkcja artykułów spożywczych	78,33
12	produkcja wyrobów tytoniowych	23,81
14	produkcja odzieży	0,41
17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	11,89
20	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	61,37
21	produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	13,94
22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	9,89
23	produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	7,88
24	produkcja metali	25,01
25	produkcja metalowych wyrobów gotowych	37,08
26	produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	39,52
27	produkcja urządzeń elektrycznych	36,80
28	produkcja maszyn i urządzeń	7,49

29	produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep, naczep	31,37
30	produkcja pozostałego sprzętu transportowego	3,70
33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	2,02
C	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	390,73
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i gorącą wodę	70,57
D	WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	70,57
	Suma	
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów	1,00
E	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	1,00
41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	50,71
42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	2,63
43	roboty budowlane specjalistyczne	12,00
F	BUDOWNICTWO Suma	65,34
Suma nakładów w przemyśle		538,39

Źródło: badania własne

Tabela 4. Inwestycje zagraniczne w przemyśle wg PKD w latach 1989-2014 oraz w roku 2014

PKD	Opis	Nakłady w 2014 (mln USD)	Odsetek inwestycji w sekcji	Odsetek inwestycji ogółem	Nakłady w latach 1989-2014 (mln USD)	Odsetek inwestycji w sekcji	Odsetek inwestycji ogółem
6	górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	1	9,30%	0,19%	bd.	bd.	bd.
8	pozostałe górnictwo i wydobywanie	9,02	83,90%	1,68%	bd.	bd.	bd.
9	działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	0,73	6,80%	0,14%	bd.	bd.	bd.
B	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	10,75	100,00%	2,00%	29,75	100,00%	0,34%
10	produkcja artykułów spożywczych	78,33	20,05%	14,55%	612,83	7,70%	6,92%
11	produkcja napojów	0	0,00%	0,00%	618,20	8,20%	6,98%
12	produkcja wyrobów tytoniowych	23,81	6,09%	4,42%	905,01	12,00%	10,22%
13	produkcja wyrobów tekstylnych	0	0,00%	0,00%	8,60	0,10%	0,10%
14	produkcja odzieży	0,41	0,10%	0,08%	26,71	0,40%	0,30%
15	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	0	0,00%	0,00%	11,40	0,20%	0,13%
16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka	0	0,00%	0,00%	9,60	0,10%	0,11%
17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	11,89	3,04%	2,21%	189,79	2,50%	2,14%
18	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	0	0,00%	0,00%	214,30	2,80%	2,42%
20	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	61,37	15,71%	11,40%	769,49	10,20%	8,69%
21	produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	13,94	3,57%	2,59%	312,94	4,10%	3,53%
22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	9,89	2,53%	1,84%	179,29	2,40%	2,03%
23	produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	7,88	2,02%	1,46%	479,28	6,30%	5,41%
24	produkcja metali	25,01	6,40%	4,65%	1 234,01	16,40%	13,94%
25	produkcja metalowych wyrobów gotowych	37,08	9,49%	6,89%	741,68	9,80%	8,38%
26	produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	39,52	10,11%	7,34%	81,72	1,10%	0,92%
27	produkcja urządzeń elektrycznych	36,8	9,42%	6,84%	306,30	4,10%	3,46%
28	produkcja maszyn i urządzeń	7,49	1,92%	1,39%	67,79	0,90%	0,77%
29	produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep, naczep	31,37	8,03%	5,83%	727,97	9,70%	8,22%
30	produkcja pozostałego sprzętu transportowego	3,7	0,95%	0,69%	36,90	0,50%	0,42%
32	pozostała produkcja wyrobów	0	0,00%	0,00%	27,60	0,40%	0,31%
33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	2,02	0,52%	0,38%	b.d.	0,00%	b.d.
	pozostałe branże	0	0,00%	0,00%	14,70	0,20%	0,17%
C	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	390,73	100,00%	72,57%	7 578,13	100,00%	85,60%
35	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i gorącą wodę	70,57	100,00%	13,11%	870,37	100,00%	9,83%

D	WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	70,57	100,00%	13,11%	870,37	100,00%	9,83%
38	działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów	1	100,00%	0,19%	46,50	100,00%	0,53%
E	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	1	100,00%	0,19%	46,50	100,00%	0,53%
41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	50,71	77,60%	9,42%	116,01	35,30%	1,31%
42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	2,63	4,00%	0,49%	178,63	54,40%	2,02%
43	roboty budowlane specjalistyczne	12	18,40%	2,23%	34,00	10,30%	0,38%
F	BUDOWNICTWO	65,34	100,00%	12,14%	328,64	100,00%	3,71%
Suma nakładów w przemyśle		538,39	100,00%	100,00%	8 853,39	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

2.5. Małopolska na tle innych województw

W celu porównania skali aktywności inwestorów zagranicznych w Małopolsce i innych regionach kraju autorzy niniejszego raportu odwołali się do danych Głównego Urzędu Statystycznego, opierając się na takich wskaźnikach jak:

- > liczba firm z udziałem kapitału zagranicznego,
- > liczba pracowników zatrudnionych w tych spółkach,
- > skala inwestycji w aktywa trwałe,
- > wielkość kapitału zakładowego.

Należy mieć na uwadze fakt, że wielkości dotyczące inwestycji w majątek trwały oraz wielkości kapitału podstawowego spółek obliczone zostały w oparciu o tzw. metodę przedsiębiorstw, odwołującą się do miejsca siedziby spółki, a nie miejsca faktycznie ponoszonych nakładów (metoda zakładowa), co jest odmiennym podejściem niż to zastosowane w pozostałych rozdziałach raportu.

Zmiany liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego

Pod względem liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego Małopolska zajmuje szóste miejsce w kraju z 4 819 podmiotami tego typu zarejestrowanymi w 2014 r., co stanowi 5,8% wszystkich podmiotów z kapitałem zagranicznym zarejestrowanych w kraju. Jak wynika z Tabeli 6. Małopolska nadal wyraźnie ustępuje regionom będącym liderami w tworzeniu atrakcyjnych warunków dla lokalizacji inwestycji zagranicznych, tj. województwom mazowieckiemu, dolnośląskiemu, wielkopolskiemu i śląskiemu, jednakże cechuje się w ostatnich latach dużą dynamiką nowych podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, co uwidacznia Tabela 5. Z danych GUS wynika także, że w 2014 roku zmniejszył się znacząco udział wyrejestrowanych firm w porównaniu do roku 2013.

Tabela 5. Dynamika liczby firm w Małopolsce, w porównaniu do sytuacji w Polsce

Udział małopolskich firm w ogólnej liczbie inwestorów zagranicznych w kraju	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
zarejestrowanych w REGON [%]	5,2	5,3	5,3	5,4	5,5	5,5	5,6	5,7	5,8
nowo zarejestrowanych [%]	7,7	6,8	6,3	7,3	6,4	6,9	6,8	7,4	8,0
wyrejestrowanych [%]	4,7	5,2	5,7	6,0	3,2	5,8	5,5	7,7	6,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS

W kontekście liczby firm, w stosunku do roku 2013, w którym prowadzone było poprzednie badanie, województwo małopolskie przesunęło się w rankingu o jedną pozycję, wyprzedzając województwo pomorskie i znacznie zmniejszając dystans do województwa zachodniopomorskiego – w roku 2013 różnica wynosiła 252 firmy z kapitałem zagranicznym, a w bieżącym okresie jedynie 23 podmioty na korzyść zachodniopomorskiego. Analiza liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym zlokalizowanych w miastach wojewódzkich wykazała, iż Kraków znajduje się obecnie na trzecim miejscu (3583 spółek), wyprzedzając w stosunku

do ubiegłego okresu Poznań (3575 spółek) i pozostając za Warszawą (26932 spółek) oraz Wrocławiem (3827 spółek).

Porównując te dane do roku 1995 r., który został po raz pierwszy ujęty w statystyce publicznej dotyczącej inwestorów zagranicznych, zauważyć można ponad 4-krotny wzrost liczby podmiotów tego typu w województwie małopolskim. W tym okresie wzrost liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie małopolskim jest wyższy niż dla całej Polski. Rozpatrując analogiczne dane dla terenu całego kraju można zauważyć blisko 3,5-krotny wzrost liczby spółek z kapitałem zagranicznym w 2014 roku, w porównaniu do roku 1995. Z wynikiem tym Małopolska uplasowała się na trzecim miejscu w rankingu, za województwem podkarpackim i lubelskim, a także przed województwem mazowieckim.

Tabela 6. Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce - porównanie sytuacji w 1995 i 2014 r.

Województwo	Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego		Udział spółek z kapitałem zagranicznym (w %)		Liczba spółek z kapitałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców		Wskaźnik przyrostu spółek z kapitałem zagranicznym w stosunku do 1995 r.
	1995	2014	1995	2014	1995	2014	
Polska	24 086	83 552	100	100	6,2	21,7	3,5
mazowieckie	8 472	33 332	35,2	39,9	16,7	62,5	3,9
dolnośląskie	2 323	7 474	9,6	8,9	7,8	25,7	3,2
wielkopolskie	2 133	6 983	8,9	8,4	6,4	20,1	3,3
śląskie	2 023	6 704	8,4	8,0	4,1	14,6	3,3
zachodniopomorskie	1 727	4 832	7,2	5,8	10,0	28,2	2,8
małopolskie	1 191	4 819	4,9	5,8	3,7	14,3	4,0
pomorskie	1 712	4 678	7,1	5,6	7,9	20,3	2,7
łódzkie	1 033	3 166	4,3	3,8	3,8	12,6	3,1
lubuskie	945	2 839	3,9	3,4	9,3	27,8	3,0
kujawsko-pomorskie	654	1 815	2,7	2,2	3,1	8,7	2,8
podkarpackie	239	1 511	1,0	1,8	1,1	7,1	6,3
opolskie	554	1 494	2,3	1,8	5,1	14,9	2,7
lubelskie	321	1 469	1,3	1,8	1,4	6,8	4,6
warmińsko-mazurskie	356	1 039	1,5	1,2	2,5	7,2	2,9
podlaskie	195	749	0,8	0,9	1,6	6,3	3,8
świętokrzyskie	208	641	0,9	0,8	1,6	5,1	3,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych BDL GUS

Poziom koncentracji spółek z udziałem kapitału zagranicznego, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, podobnie jak w roku ubiegłym uplasował Małopolskę na dziewiątym miejscu z wynikiem 14,3, podczas gdy dla całego kraju wskaźnik ten wyniósł 21,7. Porównując do okresu ubiegłego można zauważyć zmniejszenie odległości pomiędzy województwem małopolskim, a śląskim – w roku 2013 różnica na korzyść województwa śląskiego wyniosła 0,7 pkt, a w bieżącym okresie 0,3 pkt.

74,4% małopolskich spółek z kapitałem zagranicznym zlokalizowanych jest w Krakowie. Podobnie wysoki wskaźnik koncentracji kapitału zagranicznego w miastach wojewódzkich ma Mazowsze (80,8% spółek zlokalizowanych jest na terenie Warszawy). Podczas gdy w takich regionach jak Dolny Śląsk czy Wielkopolska kapitał ten jest znacznie bardziej rozproszony po terenie województw (wskaźnik koncentracji spółek z kapitałem zagranicznym w Poznaniu, jak i Wrocławiu wynosi 51,2%).

Udział inwestycji zagranicznych Małopolski mierzony takimi wskaźnikami jak udział kapitału podstawowego (zagranicznego) wynosi 6,6%¹ w skali całego kraju. Poza województwem mazowieckim o udziale sięgającym 49,6%, najwyższymi wskaźnikami cechują się śląskie (8,3%), wielkopolskie (8,1%), dolnośląskie (8,0%) oraz na piątym miejscu małopolskie. Na kolejnej szóstej pozycji znajduje się województwo zachodniopomorskie w udziale na poziomie 3,9%.

Podobnie pod względem nakładów na nabycie aktywów trwałych Małopolska zajmuje piąte miejsce z wynikiem 4,1%. Wyżej w rankingu znajdują się województwo dolnośląskie z udziałem 6,9%, śląskie – 7,1%, wielkopolskie z udziałem 11,5% oraz mazowieckie, w którym inwestorzy ponieśli blisko połowę wszystkich nakładów w kraju (49,9%).

Kraje pochodzenia kapitału

Wg danych GUS 31,5% kapitału zagranicznego zlokalizowanego w Małopolsce stanowi kapitał holenderski. Jednakże jest to tylko 3,9% całości kapitału z tego źródła znajdującego się w Polsce. Pomijając województwo mazowieckie, województwa takie jak dolnośląskie, śląskie czy wielkopolskie mają istotne udziały w przyciąganiu kapitału pochodzącego z danego państwa, np. dolnośląskie przyciągnęło 19,6% kapitału niemieckiego zainwestowanego w Polsce, śląskie 43,8% kapitału włoskiego czy po 13,4% luksemburskiego i hiszpańskiego, wielkopolskie 13,3% kapitału niemieckiego czy 16,5% belgijskiego. W porównaniu z resztą województw, stanowiących czołówkę w zakresie przyciągania kapitału zagranicznego, w Małopolsce nie zidentyfikowano wyróżniającego się kraju, z którego pochodzi kapitał zagraniczny. W tym kontekście wyróżniającym się wskaźnikiem w skali kraju jest zagospodarowanie przez Małopolskę kapitału austriackiego – 8,7%, a także 7,3% kapitału szwajcarskiego oraz 6,7% brytyjskiego.

2.6. Najwięksi inwestorzy w 2014 r. w Małopolsce

W 2014 roku zidentyfikowano 96 inwestorów, którzy ponieśli nakłady w wysokości co najmniej 1 mln USD. Wśród tej grupy dwadzieścia podmiotów zaangażowało co najmniej 10 mln USD, a jedenastu inwestorów co najmniej 30 milionów dolarów.

Nakłady inwestycyjne wykazywały się dużą koncentracją: połowa wartości inwestycji przypadła na dziesięciu inwestorów, a dwadzieścia pięć największych inwestycji skupiło trzy czwarte nakładów.

¹Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 r.

Podobnie jak w zeszłym roku największe sumy zaangażowano w przejęcie aktywów istniejących firm. Starwood Capital Group z USA zakupił od Grupy Buma krakowski kompleks biurowy Quattro Business Park, w skład którego wchodzi cztery obiekty o powierzchni najmu wynoszącej 48,5 tys. m². Transakcja ta, szacowana na ponad 150 mln USD, dała inwestorowi pierwsze miejsce na liście największych inwestycji w Małopolsce w 2014 r. Kolejne miejsce na liście największych inwestorów w 2014 zajmuje francuski Auchan, który sfinalizował transakcję przejęcia sklepów Real w Polsce, natomiast na trzeciej pozycji znalazła się ponownie transakcja przejęcia biurowca (Centrum Biurowe Lubicz) przez Griffin Group.

Kolejne dwie znaczące inwestycje dotyczyły rozbudowy/modernizacji aktywów przejętych w latach wcześniejszych w sektorze przemysłowym. Około 50 milionów dolarów zainwestowanych zostało przez Elektrociepłownię Kraków (francuski EdF) oraz Azoty Tarnów (rosyjski Acron oraz EBOiR).

Największej inwestycji *greenfield* (ok. 43 mln USD) dokonała szwedzka Skanska Property budując biurowiec Kapelanka 42. Drugi pod tym względem był TriGranit Development z kolejnym etapem inwestycji w kompleksie biurowym Bonarka 4 Business. W sektorze przemysłowym w roku 2014 istotnych inwestycji dokonało francuskie Valeo rozbudowując swoje zakłady w Skawinie i Chrzanowie.

3. Rozmieszczenie inwestycji zagranicznych

3.1. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego

W 2014 roku na terenie województwa małopolskiego zarejestrowanych było 4819 spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Jak wynika z poniższej tabeli, województwo małopolskie charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem w zakresie rozmieszczenia geograficznego przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Obszarem o największym nagromadzeniu tego typu podmiotów jest Kraków, w którym w badanym roku zarejestrowanych było 3583 spółek, co stanowiło 74,4% wszystkich podmiotów tego typu funkcjonujących na terenie województwa. W porównaniu do roku 2013 ich liczba w stolicy Małopolski wzrosła o blisko 10%.

Tabela 7. Liczba spółek z kapitałem zagranicznym na terenie Małopolski w latach 1995-2014

Lp.	Powiat	Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego		Odsetek spółek z udziałem kapitału zagranicznego (w %)		Spółki z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców	
		1995	2014	1995	2014	1995	2014
1	m. Kraków	797	3583	66,9	74,4	10,7	47,03
2	krakowski	44	231	3,7	4,8	1,9	8,60
3	wielicki	29	108	2,4	2,2	3	9,00
4	m. Tarnów	40	109	3,4	2,3	3,3	9,79
5	wadowicki	23	83	1,9	1,7	1,5	5,21
6	nowotarski	25	78	2,1	1,6	1,4	4,10
7	m. Nowy Sącz	28	75	2,4	1,6	3,4	8,94
8	oświęcimski	38	71	3,2	1,5	2,5	4,58
9	chrzanowski	21	70	1,8	1,5	1,6	5,52
10	myślenicki	22	60	1,8	1,2	2	4,82
11	bocheński	15	55	1,3	1,1	1,6	5,23
12	nowosądecki	12	55	1	1,1	0,6	2,60
13	tatrzański	18	41	1,5	0,9	2,8	6,04
14	olkuski	19	40	1,6	0,8	1,5	3,52
15	tarnowski	11	35	0,9	0,7	0,6	1,75
16	gorlicki	8	29	0,7	0,6	0,7	2,66
17	suski	15	27	1,3	0,6	1,9	3,21
18	limanowski	8	23	0,7	0,5	0,7	1,78
19	brzeski	10	16	0,8	0,3	1,1	1,72
20	miechowski	4	14	0,3	0,3	0,7	2,81
21	proszowicki	1	11	0,1	0,2	0,2	2,51
22	dąbrowski	3	5	0,3	0,1	0,5	0,84
Małopolska		1191	4819	100	100	3,7	14,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizując stan spółek z kapitałem zagranicznym w Małopolsce, należy zwrócić uwagę na rosnącą atrakcyjność Krakowa w stosunku do reszty województwa. W roku 1995 udział spółek zarejestrowanych w Krakowie wynosił 66,9%, natomiast w roku 2014 zanotowano wzrost udziału o ok. 7,5 p.p.

Średnia liczba spółek z kapitałem zagranicznym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła w roku 2014 14,3, co oznacza wzrost o 1 w stosunku do ubiegłego roku. Najwyższy wskaźnik odnotowało oczywiście miasto Kraków (47 spółek), drugie miejsce zajęło miasto Tarnów z wynikiem 9,8, a trzecie powiat wielicki (9 spółek na 10 tys. mieszkańców).

Mapa 1. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w powiatach Małopolski w 2014 roku (na 10 tys. mieszkańców).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

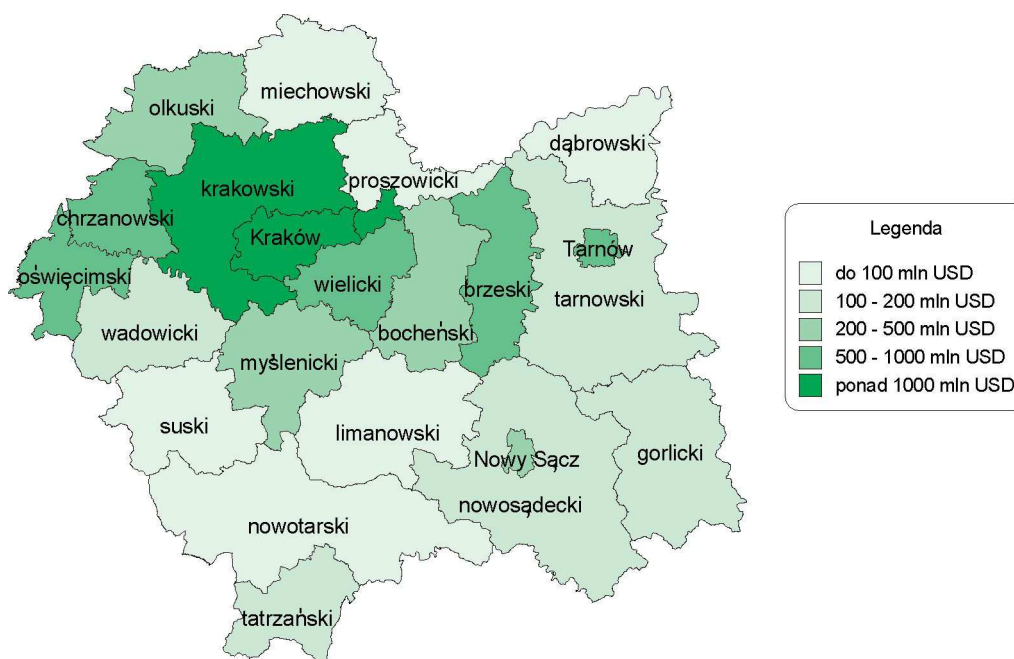
3.2. Wartość inwestycji zagranicznych według powiatów

Jak już zostało podkreślone wcześniej, Małopolska cechuje się znacznym zróżnicowaniem w zakresie rozmieszczenia inwestycji firm z udziałem kapitału zagranicznego. Niecałe 91% nakładów inwestycyjnych, poniesionych przez firmy z kapitałem zagranicznym w latach 1989-2014 zostało skupionych w ośmiu powiatach. Analogiczny procent inwestycji poniesionych w samym tylko 2014 r. rozmieszczony został w pięciu powiatach. Miasto Kraków, również i w tym obszarze zajmuje dominującą pozycję i można zauważyć rosnącą koncentrację inwestycji firm z kapitałem zagranicznym w stolicy Małopolski. W latach 1989-2014 w Krakowie ulokowano 61,4% inwestycji zrealizowanych na terenie województwa, a w badanym roku udział Krakowa stanowił 70,2%. Na drugim miejscu uplasował się powiat krakowski z udziałem za lata 1989-2014 na poziomie 8,5% wartości ogółu inwestycji

w województwie, natomiast w roku 2014 udział tego powiatu to 6,8%. Podobnie jak w roku ubiegłym wyraźnie zaznacza się również udział Tarnowa – 7,9% w roku 2014 oraz 4,8% od roku 1989. Ponadto wysoki udział osiągnął powiat brzeski – 4,4% oraz wielicki – 3,9% (od roku 1989).

W całym badanym okresie najniższymi nakładami inwestycyjnymi odznaczały się powiaty zlokalizowane w północnej, północno-wschodniej i południowej części regionu, w szczególności dąbrowski, miechowski, proszowicki, suski.

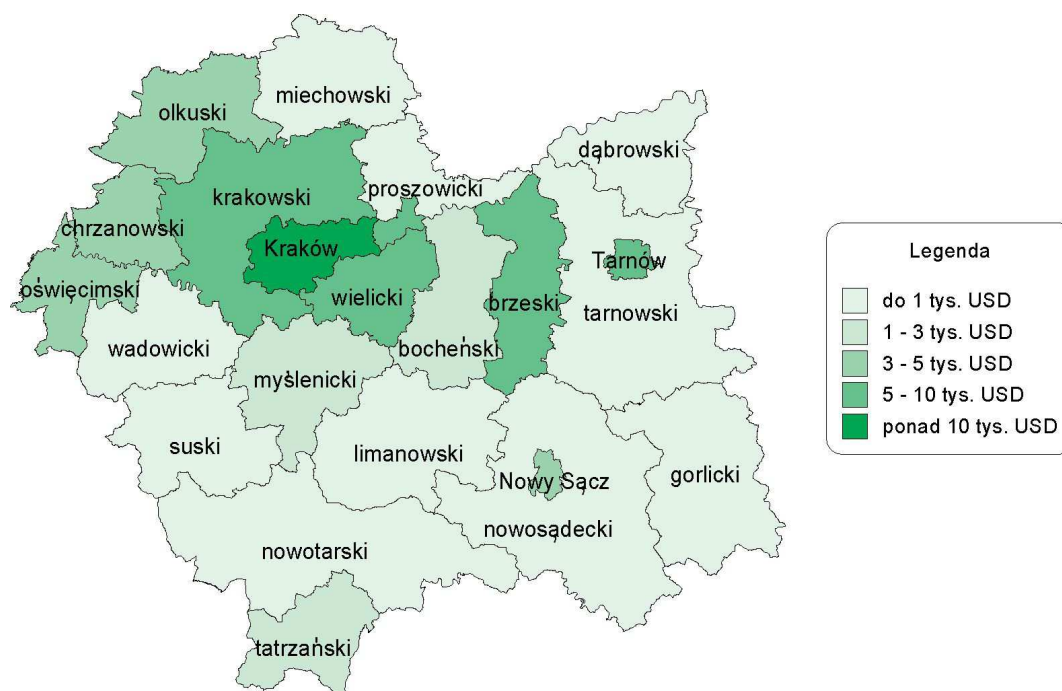
Mapa 2. Wartość nakładów firm z udziałem kapitału zagranicznego w powiatach Małopolski w latach 1989-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych

Skumulowana wartość inwestycji zagranicznych w Małopolsce w latach 1989-2014 w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa wyniosła 5,7 tys. USD. Analogicznie jak w poprzednich latach największą wartością inwestycji zagranicznych per capita zrealizowanych w ciągu analizowanych 25 lat cechował się Kraków. W stolicy województwa na każdego mieszkańca przypadało przeciętnie 15,5 tys. USD nakładów inwestycyjnych podmiotów zagranicznych. Kolejne dwie lokaty zajmowały powiat brzeski (9,2 tys. USD) oraz miasto Tarnów (8,4 tys. USD). Kolejne powiaty, które cechowała względnie duża skumulowana wartość inwestycji w przeliczeniu na mieszkańca to wielicki (6,3 tys. USD) i krakowski (6,1 tys. USD) oraz Nowy Sącz (5,0 tys. USD). Zdecydowanie najniższą wartość inwestycji zagranicznych na jednego mieszkańca (od 200 do 600 USD) zaobserwowano w badanym okresie w przypadku powiatów takich jak: nowotarski, limanowski, dąbrowski, miechowski, proszowicki, suski. Szczegółowe rozmieszczenie inwestycji firm z udziałem kapitału zagranicznego przedstawione zostało na poniższej mapie.

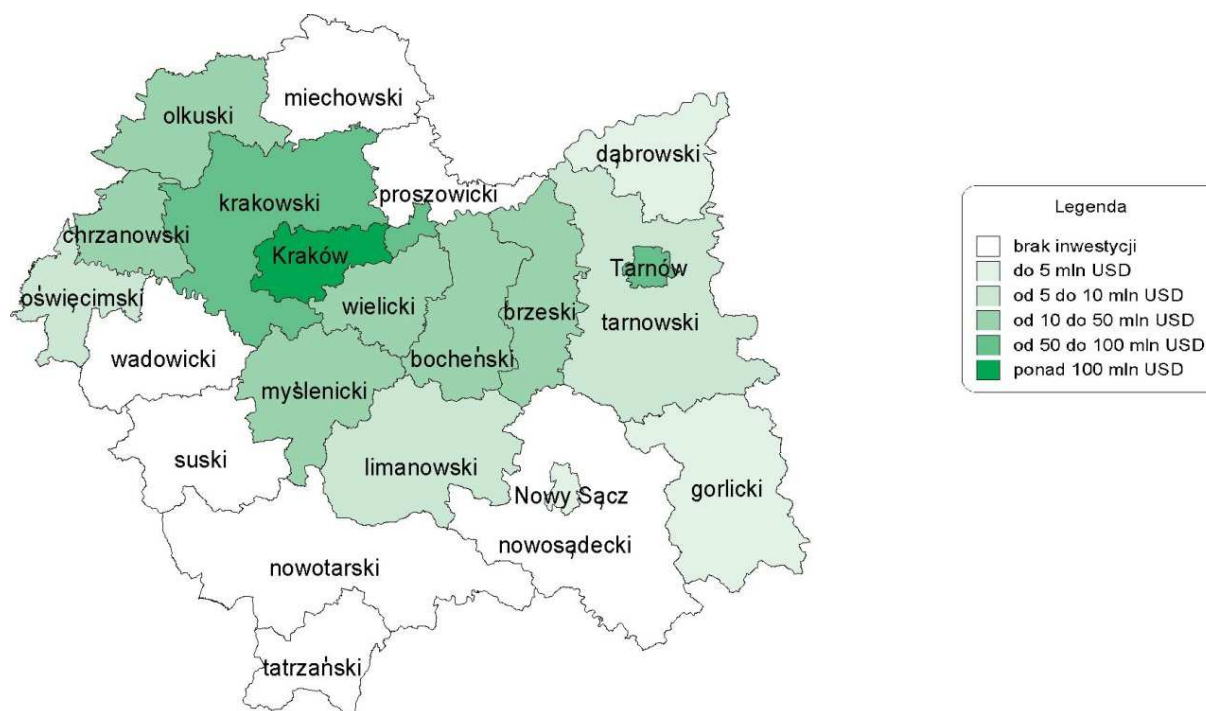
Mapa 3. Skumulowana wartość inwestycji w powiatach na 1 mieszkańca 1989-2014 (tys. USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych

Łączna wartość inwestycji firm z min. 10% udziałem kapitału zagranicznego w Małopolsce w 2014 roku wyniosła 1,243 mld USD, co stanowi 6,4% nakładów inwestycyjnych poniesionych w regionie w latach 1989-2014. Należy podkreślić, iż rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w Małopolsce w 2014 roku w dużym stopniu nawiązuje do poprzedniego roku, jak i ich lokalizacji od 1989 r. W 2014 roku obszarem o największej koncentracji bezpośrednich inwestycji zagranicznych w skali województwa w dalszym ciągu pozostawał Kraków, a procentowy udział stolicy regionu w ogólnych nakładach poniesionych przez podmioty z kapitałem zagranicznym w 2014 roku był istotnie wyższy niż w całym analizowanym okresie.

Mapa 4. Wartość inwestycji w powiatach w 2014 r. (tys. USD)

Źródło: badania własne

Łączna wartość inwestycji zagranicznych, jakich dokonano w Krakowie w 2014 roku stanowiła kwotę 872,52 mln USD. Wartość ta wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 5,8%, jak również stanowiła 70,2% ogółu inwestycji firm z kapitałem zagranicznym dokonanych w 2014 r. w Małopolsce.

W roku 2013 uwagę zwracał znaczący udział Tarnowa w skumulowanej wartości inwestycji, sięgający 20% ogółu inwestycji w województwa. Sytuacja ta była spowodowana m.in. znaczącą kwotą (ok. 300 mln USD) transakcji przejęcia części akcji w Zakładach Azotowych w Tarnowie. W roku bieżącym lokowanie inwestycji w powiecie nie odbiegało znacznie od całego okresu 1989-2014 (4,8%) i wyniosło 7,9%. Relatywnie wysoki udział Tarnowa w 2014 wynikał także z inwestycji związanej z przejęciem aktywów – tym razem transakcja ta miała miejsce w branży spożywczej i dotyczyła zakupu 50% akcji spółki Sokołów S.A., która w Tarnowie ma jeden z zakładów produkcyjnych. W porównaniu z pozostałymi powiatami, w 2014 roku względnie dużą wartością inwestycji zagranicznych odznaczały się także: krakowski (84,5 mln USD) i wielicki (45,3 mln USD).

Tabela 8. Nakłady inwestycyjne wg lokalizacji i przedmiotu działalności

Powiat	PKD		Nakłady (mln USD)
m. Kraków	6	górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	1,00
		Suma	1,00
m. Kraków	8	pozostałe górnictwo i wydobywanie	9,02
		Suma	9,02
m. Kraków	9	działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	0,73
		Suma	0,73
m. Tarnów	10	produkcja artykułów spożywczych	34,10
chrzanowski			16,51
myślenicki			12,70
limanowski			9,52
krakowski			4,36
wielicki			1,14
		Suma	78,34
m. Kraków	12	produkcja wyrobów tytoniowych	23,81
		Suma	23,81
myślenicki	14	produkcja odzieży	0,41
		Suma	0,41
olkuski	17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	5,24
oświęcimski			4,70
krakowski			1,00
bocheński			0,48
m. Kraków			0,48
Tarnów	20	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	48,16
chrzanowski			7,62
m. Kraków			5,81
		Suma	61,59
m. Kraków	21	produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	12,83
chrzanowski			1,11
		Suma	13,94
olkuski	22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	5,08
myślenicki			2,00
chrzanowski			1,65
m. Kraków			1,16
		Suma	9,89
tarnowski	23	produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	5,82
olkuski			1,95
m. Nowy Sącz			0,11
		Suma	7,88
bocheński	24	produkcja metali	15,24
m. Kraków			9,05
chrzanowski			0,62
krakowski			0,10

Powiat	PKD		Nakłady (mln USD)
		Suma	25,01
brzeski			33,65
m. Kraków	25	produkcja metalowych wyrobów gotowych	2,83
chrzanowski			0,60
		Suma	37,08
krakowski			31,75
m. Kraków	26	produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	4,13
chrzanowski			3,65
		Suma	39,52
wielicki			26,63
m. Kraków			3,46
m. Nowy Sącz	27	produkcja urządzeń elektrycznych	2,35
Tarnów			2,22
olkuski			1,70
krakowski			0,44
		Suma	36,80
olkuski			3,49
m. Kraków	28	produkcja maszyn i urządzeń	2,10
Tarnów			1,90
		Suma	7,49
m. Kraków			19,27
wielicki	29	produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep, naczep	11,78
dąbrowski			0,32
		Suma	31,37
wielicki	30	produkcja pozostałego sprzętu transportowego	3,70
		Suma	3,70
wielicki	33	naprawa , konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	2,02
		Suma	2,02
m. Kraków			52,70
krakowski	35	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i gorącą wodę	15,87
gorlicki			2,00
		Suma	70,57
krakowski	38	działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów	1,00
		Suma	1,00
m. Kraków	41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	50,71
		Suma	50,71
m. Kraków	42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	2,63
		Suma	2,63
m. Kraków	43	roboty budowlane specjalistyczne	12,00
		Suma	12,00
olkuski	45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	1,00
		Suma	1,00
m. Kraków	46	handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	40,55

Powiat	PKD		Nakłady (mln USD)
bocheński			2,06
oświęcimski			0,57
		Suma	43,19
m. Kraków	47	handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	147,88
krakowski			0,16
		Suma	148,04
krakowski	49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	0,35
		Suma	0,35
m. Kraków	53		26,52
		Suma	26,52
m. Kraków	55	działalność pocztowa i kurierska	28,00
		Suma	28,00
m. Kraków	58	działalność wydawnicza	2,00
		Suma	2,00
m. Kraków	61	telekomunikacja	2,11
		Suma	2,11
m. Kraków	62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	3,24
m. Nowy Sącz			0,16
		Suma	3,40
krakowski	63	działalność usługowa w zakresie informacji	13,93
m. Kraków			2,89
		Suma	16,83
m. Kraków	64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszków emerytalnych	1,56
		Suma	1,56
m. Kraków	66	działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	17,10
		Suma	17,10
m. Kraków	68	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	346,42
krakowski			15,10
		Suma	361,52
m. Kraków	69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe	17,19
		Suma	17,19
krakowski	79	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji	0,44
m. Kraków			0,32
		Suma	0,76
m. Kraków	82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	4,83
		Suma	4,83
m. Kraków	86	opieka zdrowotna	18,20
Tarnów			12,00
		Suma	30,20
Nakłady całkowite (mln USD)			1 243,00

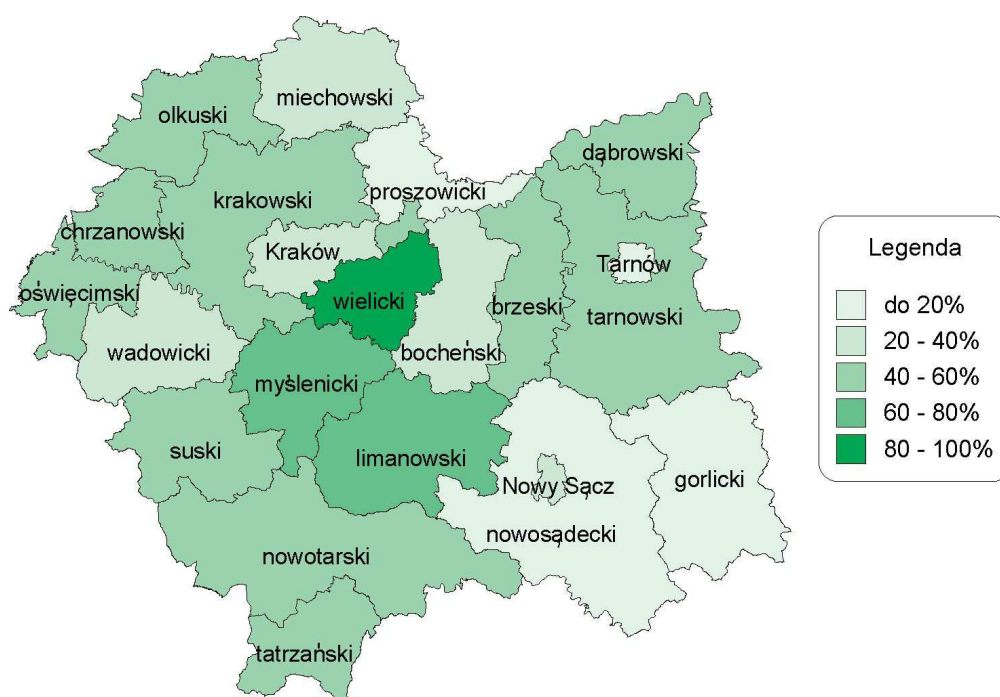
Źródło: badania własne

3.3. Inwestycje typu greenfield

Skumulowana wartość inwestycji *greenfield* w Małopolsce w latach 1989-2014 wyniosła 7,054 mld USD, co stanowi 36,6% ogółu nakładów inwestycyjnych poniesionych przez podmioty zagraniczne w badanym okresie. W roku 2014 udział inwestycji *greenfield* w ogóle nakładów inwestycyjnych podmiotów z kapitałem zagranicznym osiągnął wysoki poziom ok. 46%. W samym roku 2014 wartość bezwzględna inwestycji *greenfield* w Małopolsce wyniosła 568,5 mln USD, co stanowiło 8,1% nakładów na tego typu inwestycje poniesionych od roku 1989.

Podobnie jak przed rokiem, obszarem o najwyższym poziomie atrakcyjności dla lokalizacji tego typu inwestycji było miasto Kraków, w granicach którego ulokowano ponad połowę wartości inwestycji *greenfield* (63,6%). Wartość bezwzględna inwestycji *greenfield* w Krakowie do roku 2014 wyniosła 361,8 mln USD, natomiast od roku 1989 - 3,44 mld USD. Na drugim miejscu znalazł się powiat krakowski ze znacznie mniejszym udziałem inwestycji *greenfield* - 9,3%, a na trzecim wielicki ze zbliżonym wynikiem 8,0%. Kolejne miejsca zajął powiat brzeski w obrębie którego udział inwestycji *greenfield* stanowił 5,9%.

Mapa 5. Udział *greenfield* w wartości inwestycji w powiatach, do roku 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych

Od roku 1989 do 2014 największym udziałem inwestycji w nowe obiekty odznaczył się powiat wielicki, gdzie tego typu stanowiły 98,5% ogólnej kwoty zainwestowanego kapitału przez firmy z udziałem inwestorów zagranicznych. Podobnie relatywnie wysokim odsetkiem inwestycji *greenfield* cechowały się powiaty: limanowski (79%), myślenicki (71,0%) oraz suski (59,1%). Analizując powyższe dane należy mieć jednak na uwadze niewielkie wartości

bezwzględne inwestycji *greenfield*, w szczególności w powiatach limanowskim (29,4 mln USD) oraz suskim (10,4 mln USD).

3.4. Wpływ SSE i SAG na napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych

Specjalne strefy ekonomiczne

Specjalne strefy ekonomiczne są jednym z instrumentów wspierania polityki rozwoju gospodarczego kraju. Kwestie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce regulowane są Ustawą z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych. W myśl przepisów Ustawy specjalna strefa ekonomiczna to wyodrębniona, niezamieszkała część terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na obszarze której może być prowadzona działalność gospodarcza na zasadach określonych w Ustawie. Celem ustanowienia stref jest przyspieszenie rozwoju gospodarczego części terytorium kraju, m.in. poprzez: rozwój określonych dziedzin działalności gospodarczej, rozwój nowych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz ich wykorzystanie w gospodarce narodowej, rozwój eksportu, zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług, zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej, tworzenie nowych miejsc pracy, zagospodarowanie niewykorzystanych zasobów naturalnych z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej. Przedsiębiorcy realizujący nowe inwestycje na terenie specjalnej strefy ekonomicznej mogą korzystać z pomocy regionalnej, polegającej na zwolnieniu od podatku dochodowego od dochodów uzyskanych z działalności określonej w zezwoleniu czy zwolnieniu od podatku od nieruchomości.

W Polsce istnieje 14 specjalnych stref ekonomicznych (kamiennogórska, katowicka, kostrzyńsko-słubicka, krakowska, legnicka, łódzka, mielecka, pomorska, śląska, starachowicka, suwalska, tarnobrzaska, wałbrzyska oraz warmińsko-mazurska), o łącznej powierzchni ponad 18 tys. ha.² Zgodnie z Ustawą specjalne strefy ekonomiczne będą funkcjonować do 2026 roku.

W województwie małopolskim funkcjonują trzy specjalne strefy ekonomiczne, tj.:

- > Krakowski Park Technologiczny SSE, obejmujący tereny miast: Bochnia, Bukowno, Kraków, Krosno, Limanowa, Nowy Sącz, Oświęcim, Sucha Beskidzka, Tarnów oraz gmin: Andrychów, Bochnia, Chelmek, Chrzanów, Czorsztyn, Dąbrowa Tarnowska, Dobczyce,
- > Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna w Myślenicach³,
- > Euro-Park Mielec w Gorlicach.⁴

Największy udział terenów pełniących funkcje specjalnej strefy ekonomicznej należy do Krakowskiego Parku Technologicznego, stanowi powierzchnię blisko 707,8 ha, zagospodarowaną w 74%. Należy podkreślić, iż krakowska specjalna strefa ekonomiczna jest

² Stan na koniec 2014 r.

³ Na dzień badania w strefie funkcjonowało dwóch inwestorów zagranicznych.

⁴ Na dzień badania na tym terenie znajduje się jeden inwestor zagraniczny
<http://www.europark.arp.pl/inwestorzy-w-sse/inwestorzy> [ostatni dostęp 08.01.2016 r.]

czwartą najmniejszą (pod względem powierzchni) strefą w Polsce. Od początku istnienia krakowskiej strefy wydano 140 zezwoleń na prowadzenie działalności w ramach strefy, przy czym w samym tylko roku 2014 wydane zostały 44 zezwolenia i był to jeden z większych udziałów w ogóle wydanych zezwoleń w Polsce (w badanym roku), po strefie wałbrzyskiej (64) i katowickiej (58).

Krakowska specjalna strefa ekonomiczna należy do grupy stref, w których inwestorzy zagraniczni ponieśli mniejsze niż przeciętnie nakłady inwestycyjne w 2014, wynoszące ok. 77,4 mln USD, co stanowi udział na poziomie 3,1% w skali wszystkich inwestycji w strefach w Polsce, dając krakowskiej strefie dziewiąte miejsce w kraju pod względem wielkości zainwestowanego kapitału zagranicznego. W roku 2014 r. udział nakładów inwestycyjnych pochodzących od inwestorów zagranicznych stanowił ok. 61,4% wszystkich nakładów poniesionych przez inwestorów w strefie, co lokowało krakowską strefę na miejscu dziesiątym w rankingu wg tego kryterium.

Tabela 9. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez podmioty działające w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce, w 2014 r.

L.p.	Specjalna strefa ekonomiczna	Wartość wszystkich inwestycji w 2014 w mln USD	Kwota kapitału zagranicznego w mln USD	Udział w wielkości nakładów wszystkich SSE
1	kamiennogórska	41,3	36,3	1,4%
2	katowicka	316,9 ⁵	278,9	11,1%
3	kostrzyńsko-słubicka	173,8	130,3	5,2%
4	krakowska	126,0	77,4	3,1%
5	legnicka	263,7	263,7	10,5%
6	łódzka	523,7	370,3	14,7%
7	mielecka	188,2	123,8	4,9%
8	pomorska	381,1	270,6	10,7%
9	słupska	48,1	20,7	0,8%
10	starachowicka	45,0	19,8	0,8%
11	suwalska	43,4	19,1	0,8%
12	tarnobrzaska	119,5	92,0	3,6%
13	wałbrzyska	721,5	721,5	28,6%
14	warmińsko-mazurska	121,6	96,1	3,8%
SUMA		3 113,8	2 520,5	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r. Ministerstwo Gospodarki, 2015 r.

Bezpośrednim punktem odniesienia dla wyników opisywanych w niniejszym raporcie jest badanie inwestorów zagranicznych z 2013. Jednakże w przypadku inwestycji w ramach krakowskiej specjalnej strefy ekonomicznej możliwe jest także obliczenie sumy nakładów na bazie *Informacji o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych*, którą wszystkie

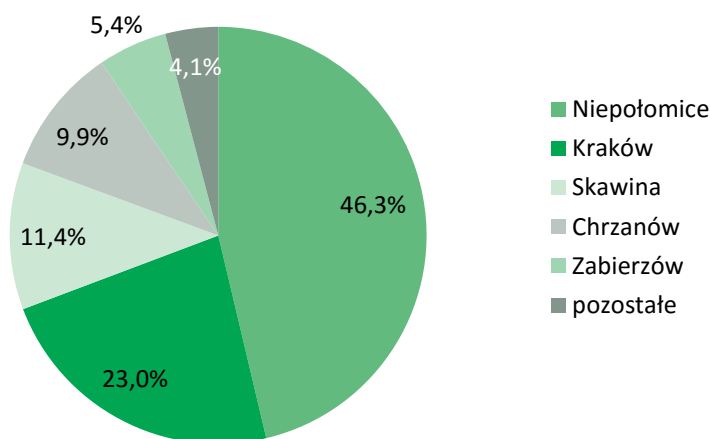
⁵ Kwota na podstawie prognoz.

strefy corocznie przedkładają do Ministerstwa Gospodarki⁶. W odniesieniu do pierwszego źródła wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez inwestorów zagranicznych na terenie krakowskiej strefy w 2014 zmalała o prawie 13%. Analizując natomiast dane ze sprawozdań Ministerstwa zauważyć można w analogicznym okresie wzrost nakładów o ok. 59%.⁷

Suma nakładów inwestycyjnych, poniesionych przez inwestorów zagranicznych zlokalizowanych w strefie, działających na podstawie zezwoleń, na dzień 31.12.2014 wyniosła 464,1 mln USD.

Najbardziej aktywni inwestorzy zagraniczni zlokalizowani są w podstrefach: niepołomickiej i krakowskiej Krakowskiego Parku Technologicznego. Suma inwestycji w podstrefie znajdującej się na terenie Niepołomic na koniec grudnia 2014 r. wyniosła 214,8 mln USD, co stanowiło ponad 46% zaangażowania inwestorów zagranicznych w Krakowskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Na drugim miejscu znalazła się podstrefa krakowska, jednakże z o ponad połowę niższą sumą nakładów – ok. 106,6 mln USD.

Wykres 6. Rozmieszczenie inwestycji zagranicznych na terenie Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Małopolsce (2014 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Krakowskiego Parku Technologicznego.

Należy podkreślić, iż ponad 68% nakładów inwestycyjnych poniesionych w podstrefie niepołomickiej jest wynikiem działalności niemieckiej firmy Man Trucks, która w zakładzie w Niepołomicach montuje pojazdy ciężarowe o dopuszczalnej masie ciężarowej powyżej 16 ton. Zakład montażowy został otworzony w 2007 r. po blisko 2 letnim okresie budowy, a do końca roku 2014 inwestor poniósł nakłady na poziomie 147,6 mln USD.

W podstrefie na terenie Krakowa natomiast największym inwestorem zagranicznym jest amerykański R.R Donnelly Europe, z branży drukarskiej. Do końca grudnia 2014

⁶ Obecnie Ministerstwo Energii

⁷ Na podstawie Informacji o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2013 r.

zainwestował on ponad 94 mln USD (od roku 1999, czyli od momentu uzyskania zezwolenia na działalność na terenie specjalnej strefy ekonomicznej).

Na obszarze objętym specjalną strefą ekonomiczną w gminie Skawina działalność prowadzi m.in. francuskie Valeo, zajmujące się na tym terenie produkcją elementów systemu chłodzenia silników. Do chwili obecnej inwestor poniósł nakłady inwestycyjne na poziomie 42,8 mln USD. Co więcej w czerwcu 2014 r. firma uzyskała kolejne zezwolenie na działalność w ramach strefy, w związku z którym zadeklarowała dalsze inwestycje na poziomie min. 33,3 mln USD.

Bardzo ciekawym aspektem jest wpływ krakowskiej specjalnej strefy na zatrudnienie. Należy tu podkreślić, iż z jednej strony strefa krakowska ma najniższe nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 ha powierzchni (5,47 mln zł), a z drugiej bardzo wysoką efektywność w tworzeniu miejsc pracy – ok. 46 etatów na 1 ha.

Tabela 10. Zatrudnienie wśród inwestorów zagranicznych krakowskiej SSE

	Ogółem (w tys.)	Utrzymane (w tys.)	Nowe (w tys.)
Przyrost miejsc pracy u inwestorów zagranicznych w 2014	1 841,3	748,0	1 093,3
Miejsca pracy utworzone przez inwestorów zagranicznych	12 095,1	6 156,9	5 938,2

Źródło: badania własne

Podsumowując, krakowska specjalna strefa ekonomiczna nie pełni istotnej roli w zakresie stymulowania inwestycji zagranicznych, analizując jej pozycję na tle kraju. W odniesieniu do analiz wewnątrz regionu, uwidacznia się znaczący wpływ specjalnej strefy ekonomicznej na przyciąganie inwestycji zagranicznych w ramach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Natomiast udział nakładów inwestycyjnych poniesionych przez inwestorów zagranicznych w strefie stanowi 6,3% ogółu nakładów poniesionych przez inwestorów zagranicznych w Małopolsce w 2014 r.

Wg przeprowadzonych przez KPMG badań, inwestorzy ocenili ogólne funkcjonowanie strefy na 3,72 (średnia ocena w skali od 1 do 5, gdzie 5 oznacza „bardzo dobrą” ocenę, a 1 – „bardzo słabą” ocenę).⁸

Strefy aktywności gospodarczej

Strefy aktywności gospodarczej są to wydzielone i przygotowane do inwestycji obszary, odpowiadające zapotrzebowaniem potencjalnych inwestorów, tworzone najczęściej przez samorządy lokalne. Tworzenie tego rodzaju stref odbywa się poprzez wyznaczenie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach

⁸ 20 lat specjalnych stref ekonomicznych w Polsce. Przewodnik po SSE, KPMG 2014.

zagospodarowania przestrzennego terenów aktywności gospodarczej z preferencyjnymi warunkami inwestycyjnymi i finansowymi (np. zwolnienia z podatków lokalnych).⁹

Województwo małopolskie upatruje istotnego impulsu do rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy w oparciu o tego rodzaju strefy. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 istniała możliwość uzyskania wsparcia na poziomie nawet 80%, na utworzenie strefy aktywności gospodarczej w małopolskich gminach. Większe niż 20 ha obszary stref mogły być wpisane na listę projektów kluczowych dla województwa i uzyskać dofinansowanie w trybie pozakonkursowym. Jednostki samorządu terytorialnego zrealizowały łącznie 36 projektów o łącznej wartości ponad 355 mln zł.¹⁰ W efekcie realizacji tego instrumentu wsparcia można było zauważyć znaczny wzrost liczby tego typu stref w Małopolsce. Wg stanu na koniec grudnia 2014 r. w Małopolsce funkcjonowało 31 stref aktywności gospodarczej, z czego 5 zostało utworzonych w 2014 r. Należy także podkreślić, że ok. 35% wszystkich SAG ulokowanych zostało w części lub w całości w specjalnych strefach ekonomicznych.

Wg ostatnich badań stref gospodarczych w Małopolsce (2015 r.) prowadzonych przez ASM Centrum Badań i Analiz Rynku udział kapitału zagranicznego w SAG stanowił ok. 25% (pod względem liczby inwestorów).

⁹ Strefy Aktywności Gospodarczej w Małopolsce. Aktualny stan i plany, MORR 2015.

¹⁰ Lista beneficjentów Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013.

4. Kraje pochodzenia kapitału

Całkowita kwota nakładów inwestycyjnych poniesionych przez podmioty z kapitałem zagranicznym w Małopolsce w 2014 roku wyniosła 1243 mln USD. W badanym okresie kapitał pochodził z 28 krajów, a liczba krajów była o 5 wyższa niż w roku ubiegłym. Podobnie jak w roku 2013 nie było reprezentacji kapitału z Ameryki Południowej w małopolskich inwestycjach, natomiast największy udział miała, wzorem lat ubiegłych Europa, której udział wyniósł ponad 71% i wzrósł w porównaniu do roku 2013 o ok. 8 p.p. Poziom kapitału pozyskanego z Ameryki Północnej osiągnął niemal identyczny udział jak w ubiegłym roku tj. 21,0%.

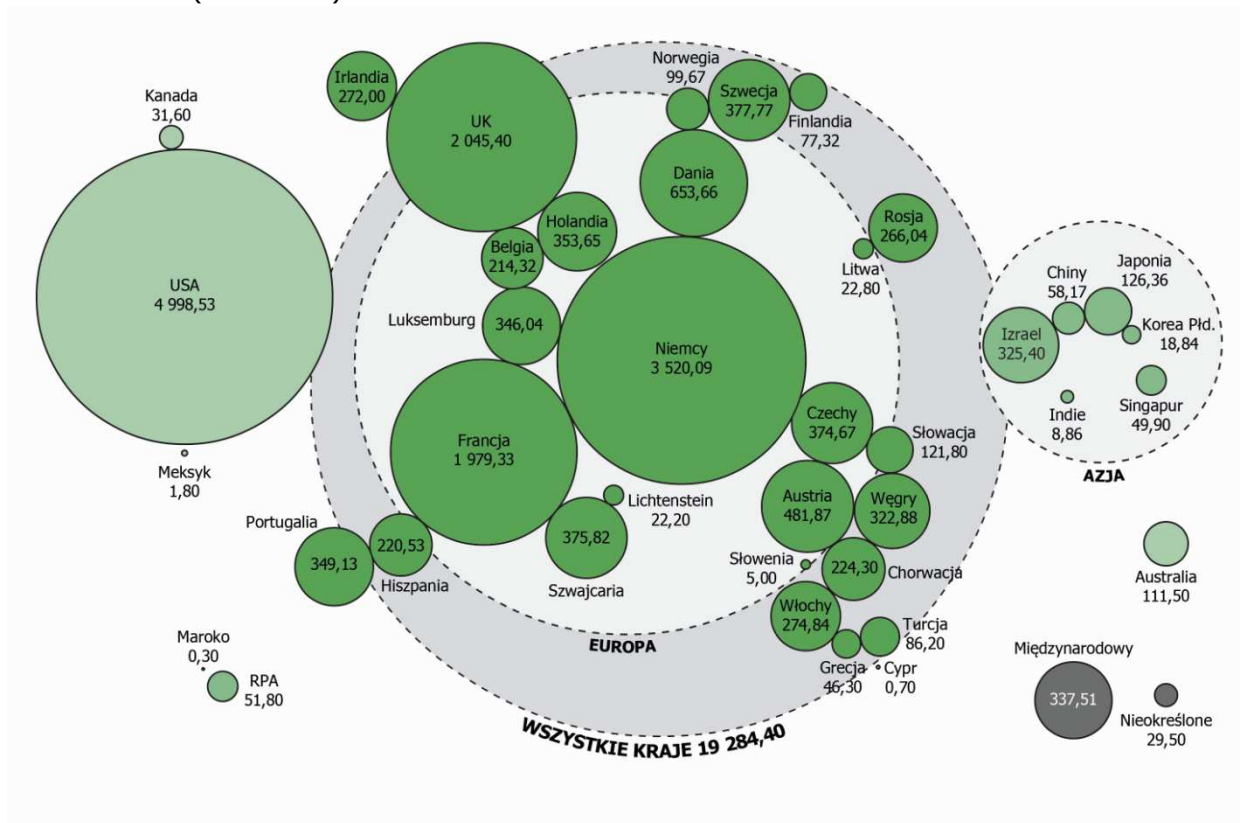
Tabela 11. Kraje o największym zaangażowaniu kapitału w Małopolsce w latach 2008-2014

Rok	Miejsce 1	Miejsce 2	Miejsce 3	Miejsce 4	Miejsce 5
2008	USA	Niemcy	Węgry	Wielka Brytania	Francja
2009	Niemcy	Francja	USA	Węgry	Austria
2011	USA	Niemcy	Wielka Brytania	Francja	Hiszpania
2012	Niemcy	USA	Francja	Szwajcaria	Rosja
2013	USA	Wielka Brytania	Francja	międzynarodowy	Rosja
2014	USA	Francja	Luksemburg	Szwecja	Niemcy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych

Ponad 40% wszystkich nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2014 r. było wynikiem działalności podmiotów z udziałem kapitału pochodzącego ze Stanów Zjednoczonych oraz Francji. Inwestorzy z każdego z tych krajów zainwestowali ponad 230 mln USD. Te dwa kraje od lat należą do ścisłej czołówki w kontekście skali zaangażowania kapitału w Małopolsce (Tabela 11). Należy podkreślić także, że różnice pomiędzy zaangażowaniem kapitału z Luksemburga, Szwecji i Niemiec są niewielkie – rzędu 1-2 mln USD.

Mapa 6. Skala zaangażowania kapitału przez poszczególne kraje, w Małopolsce w latach 1989-2014 (w mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

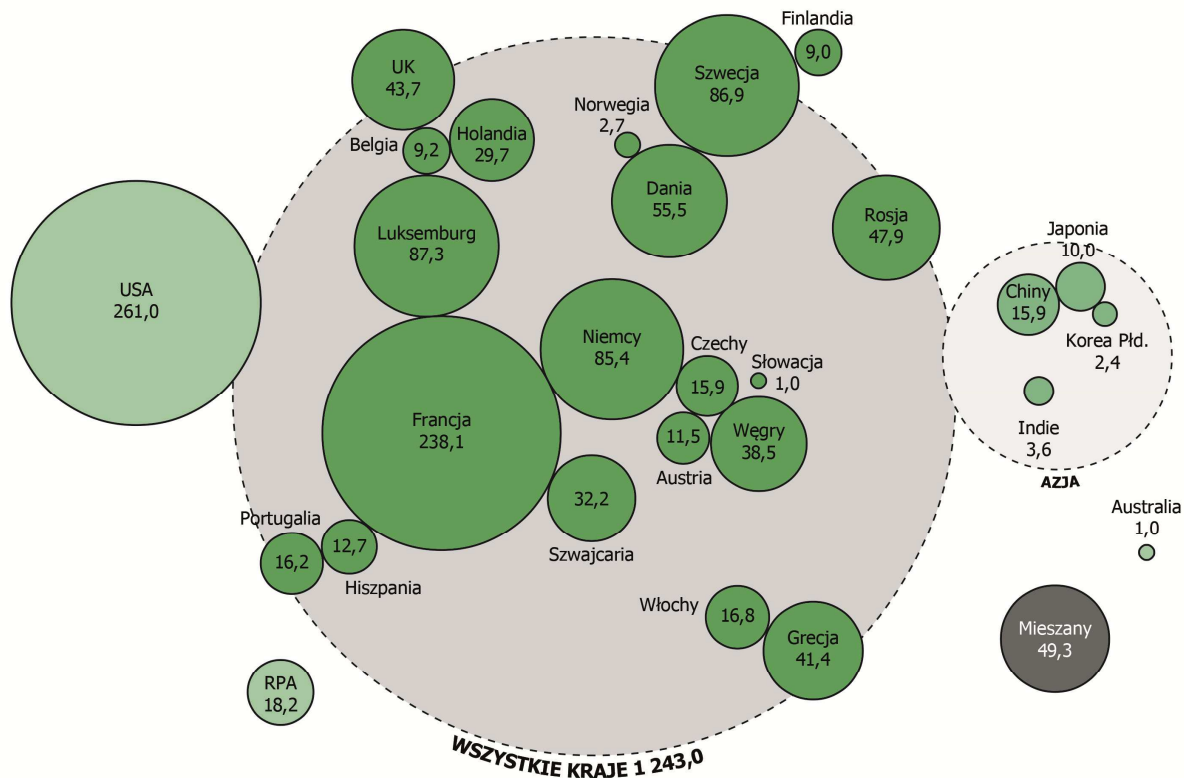
Analiza kierunków napływu kapitału w okresie od 1989 do 2014 roku wykazuje, że największy udział w wartości inwestycji mają państwa europejskie. Ich udział w inwestycjach ogółem wyniósł w badanym okresie 67,7%. Podobny udział reprezentowała Europa w sektorze przemysłowym (67,3%) jak i usługach (61,7%), a dominowała istotnie w handlu osiągając wynik 95,9%. Krajem europejskim, który ma największy udział w wartości inwestycji w Małopolsce ogółem są Niemcy (18,3%), przy czym zdecydowanie większy udział mają w usługach (25,3%) i handlu (22,9%) niż w przemyśle (10,4%). Kolejne miejsca zajmują Wielka Brytania i Francja ze zbliżonymi udziałami w wartości inwestycji ogółem (odpowiednio 10,6% i 10,3%) oraz w sektorze przemysłu (13,5% i 13,2%). Wyraźnie zaznacza się zainteresowanie Francji w usługach – 27,4% ogółu inwestycji w tym sektorze. Ponadto w handlu zaznacza wyraźnie swoją obecność Portugalia z udziałem 10,8%, co jest w dużym stopniu skutkiem działalności Jerónimo Martins na terenie Małopolski.

Poza Europą największy udział w inwestycjach w Małopolsce mieli inwestorzy z Ameryki Północnej z ok. 26% udziałem w nakładach inwestycyjnych ogółem. Obszarem szczególnego zainteresowania inwestorów z tej części świata był sektor usług, w którym mają udział na poziomie 32,6%, a na drugim miejscu przemysł – 25,0%. Należy mieć na uwadze fakt, że wyniki te w 99% wynikają z zaangażowania inwestycyjnego kapitału ze Stanów Zjednoczonych.

Napływ kapitału z kierunków azjatyckich ma miejsce głównie z Izraela oraz Japonii, jednakże udział tej części świata jest marginalny w ogóle inwestycji i oscyluje wokół 3,5% w badanym

okresie. Udział Izraela najwyraźniej zaznacza się w usługach – obejmując 3% wartości inwestycji w tym sektorze, a Japonii w przemyśle z wynikiem 1,3%.

Mapa 7. Skala zaangażowania kapitału przez poszczególne kraje, w Małopolsce w roku 2014 (w mln USD)

Źródło: badanie własne

Tabela 12. Wartość inwestycji zagranicznych oraz ich struktura według krajów pochodzenia kapitału w latach 1989-2014

Kraj	Inwestycje ogółem		Przemysł		Handel		Usługi	
	mln USD	%	mln USD	%	mln USD	%	mln USD	%
Europa	13 048,13	67,7%	5 962,00	67,3%	1827,36	95,9%	5 258,78	61,7%
Niemcy	3 520,09	18,3%	923,38	10,4%	436,11	22,9%	2 160,60	25,3%
Wielka Brytania	2 045,40	10,6%	1 195,32	13,5%	330,93	17,4%	519,15	6,1%
Francja	1 979,33	10,3%	1 169,33	13,2%	522,20	27,4%	287,8	3,4%
Dania	653,7	3,4%	537,86	6,1%	10,60	0,6%	105,2	1,2%
Austria	481,9	2,5%	171,2	1,9%	22,00	1,2%	288,68	3,4%
Czechy	374,7	1,9%	370,07	4,2%	4,60	0,2%	0	0,0%
Szwajcaria	375,8	1,9%	125,15	1,4%	7,27	0,4%	243,4	2,9%
Portugalia	349,1	1,8%	132,93	1,5%	206,70	10,8%	9,5	0,1%
Niderlandy	353,7	1,8%	99,99	1,1%	105,38	5,5%	148,28	1,7%
Szwecja	377,8	2,0%	141,13	1,6%	42,80	2,2%	193,84	2,3%
Węgry	322,9	1,7%	0,5	0,0%	0,00	0,0%	322,38	3,8%
Irlandia	272	1,4%	1,5	0,0%	0,00	0,0%	270,5	3,2%
Luksemburg	346,0	1,8%	131,31	1,5%	5,68	0,3%	209,05	2,5%
Włochy	274,8	1,4%	175,46	2,0%	32,08	1,7%	67,3	0,8%
Chorwacja	224,3	1,2%	224,3	2,5%	0,00	0,0%	0	0,0%
Rosja	266,0	1,4%	252,42	2,9%	4,60	0,2%	9,02	0,1%
Hiszpania	220,5	1,1%	48,5	0,5%	6,43	0,3%	165,6	1,9%
Belgia	214,3	1,1%	108,04	1,2%	0,00	0,0%	106,28	1,2%
Słowacja	121,8	0,6%	22,9	0,3%	55,20	2,9%	43,7	0,5%
Norwegia	99,7	0,5%	59,47	0,7%	25,50	1,3%	14,7	0,2%
Finlandia	77,3	0,4%	25,22	0,3%	7,50	0,4%	44,6	0,5%
Litwa	22,8	0,1%	22,8	0,3%	0,00	0,0%	0	0,0%
Liechtenstein	22,2	0,1%	22,2	0,3%	0,00	0,0%	0	0,0%
Słowenia	5	0,0%	0	0,0%	0,00	0,0%	5	0,1%
Grecja	46,3	0,2%	0,32	0,0%	1,78	0,1%	44,2	0,5%
pozostałe kraje	0,7	0,0%	0,7	0,0%	0,00	0,0%	0	0,0%
Ameryka Północna	5 031,93	26,1%	2 217,46	25,0%	35,9	1,9%	2 778,57	32,6%
USA	4 998,53	25,9%	2 201,66	24,9%	31,9	1,7%	2 764,97	32,4%
Kanada	31,6	0,2%	14	0,2%	4	0,2%	13,6	0,2%
Meksyk	1,8	0,0%	1,8	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Azja	673,73	3,5%	380,43	4,3%	9,3	0,5%	284	3,3%
Izrael	325,4	1,7%	68	0,8%	0	0,0%	257,4	3,0%

Japonia	126,4	0,7%	118,26	1,3%	4,7	0,2%	3,4	0,0%
Turcja	86,2	0,4%	86,2	1,0%	0	0,0%	0	0,0%
Singapur	49,9	0,3%	49,9	0,6%	0	0,0%	0	0,0%
Chiny	58,2	0,3%	35,67	0,4%	4,6	0,2%	17,9	0,2%
Korea	18,8	0,1%	18,84	0,2%	0	0,0%	0	0,0%
Indie	8,9	0,0%	3,56	0,0%	0	0,0%	5,3	0,1%
Pozostałe kraje	163,6	0,8%	50,1	0,6%	25,6	1,3%	87,9	1,0%
Australia	111,5	0,6%	49,8	0,6%	4,2	0,2%	57,5	0,7%
RPA	51,8	0,3%	0	0,0%	21,4	1,1%	30,4	0,4%
pozostałe kraje	0,3	0,0%	0,3	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Międzynarodowy	337,5	1,8%	229,82	2,6%	2,06	0,1%	105,62	1,2%
Brak informacji	29,5	0,2%	13,3	0,2%	5,7	0,3%	10,5	0,1%
Ogółem	19 284,40	100,0%	8 853,11	100,0%	1 905,92	100,0%	8 525,37	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

Tabela 13. Wartość inwestycji zagranicznych wg krajów pochodzenia kapitału w 2014 roku (mln USD)

Kraj	Inwestycje ogółem 2014		W tym <i>greenfield</i>	
	mln USD	%	mln USD	%
Europa	881,6	70,9	457,2	80,4
Austria	11,5	0,9	9,3	1,6
Belgia	9,2	0,7	9,2	1,6
Czechy	15,9	1,3	0,0	0,0
Dania	55,5	4,5	55,5	9,8
Finlandia	9,0	0,7	9,0	1,6
Francja	238,1	19,2	65,2	11,5
Grecja	41,4	3,3	1,4	0,2
Hiszpania	12,7	1,0	0,7	0,1
Luksemburg	87,3	7,0	25,0	4,4
Niderlandy	29,7	2,4	23,6	4,2
Niemcy	85,4	6,9	74,4	13,1
Norwegia	2,7	0,2	2,7	0,5
Portugalia	16,2	1,3	16,2	2,9
Rosja	47,9	3,9	0,3	0,1
Słowacja	1,0	0,1	1,0	0,2
Szwajcaria	32,2	2,6	19,5	3,4

Szwecja	86,9	7,0	52,8	9,3
Węgry	38,5	3,1	38,5	6,8
Wielka Brytania	43,7	3,5	36,1	6,3
Włochy	16,8	1,4	16,8	3,0
Ameryka Północna	261,0	21,0	55,4	9,7
USA	261,0	21,0	55,4	9,7
Azja	31,9	2,6	28,3	5,0
Indie	3,6	0,3	0,0	0,0
Japonia	10,0	0,8	10,0	1,8
Korea Południowa	2,4	0,2	2,4	0,4
Chiny	15,9	1,3	15,9	2,8
Pozostałe kraje	19,2	1,5	1,0	0,2
Australia	1,0	0,1	1,0	0,2
RPA	18,2	1,5	0,0	0,0
Instytucje międzynarodowe	49,3	4,0	26,5	4,7
Ogółem	1 243,0	100,0	568,5	100,0

Źródło: badania własne

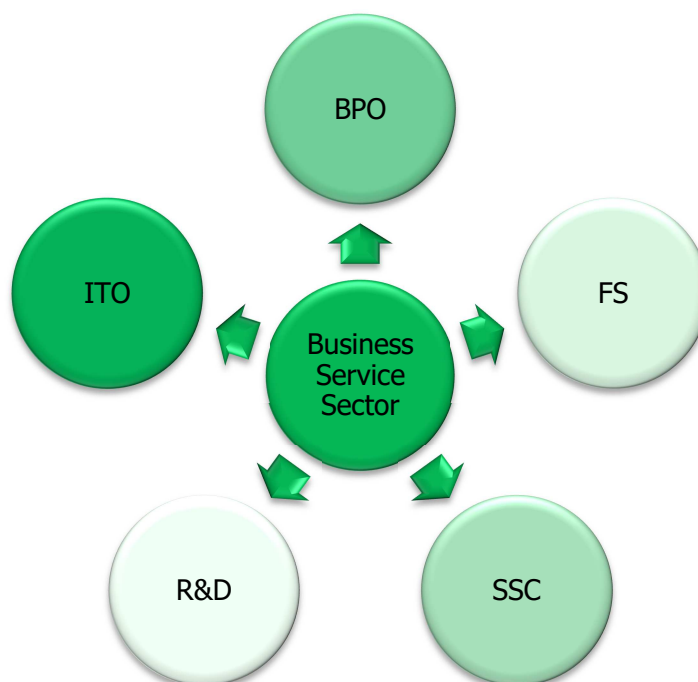

5. Stan sektora nowoczesnych usług biznesowych w 2014 r.

5.1. Stan rozwoju sektora nowoczesnych usług biznesowych w Krakowie i Małopolsce na tle kraju

Na potrzeby niniejszego raportu przyjęliśmy definicję branży nowoczesnych usług biznesowych obejmującą w szczególności działalność: centrów usług wspólnych (SSC), outsourcingu procesów biznesowych (BPO), outsourcingu IT (ITO), a także działalność centrów badawczo-rozwojowych (R&D). Analizując profile działalności firm z sektora tego typu usług zauważyć można, że w Małopolsce silnie zaczyna się zaznaczać ponad wymienione powyżej kategorie, usług finansowych o istotnym wpływie na zatrudnienie w regionie, do którego należą m.in. State Street, Brown Brothers Harriman, Euroclear. Dlatego też zdecydowaliśmy się na dodanie jeszcze jednej kategorii Financial Services (FS).

Rysunek 1. Struktura działalności sektora usług dla biznesu

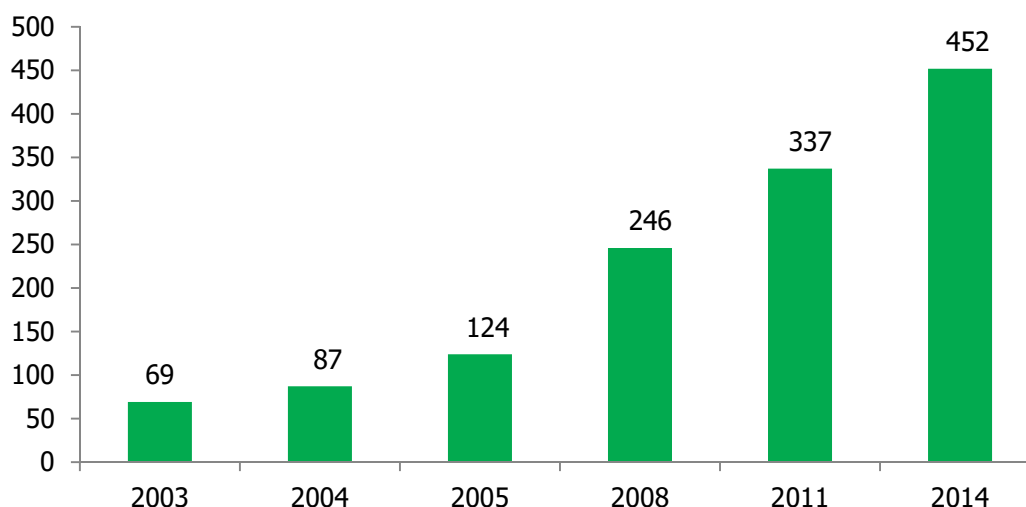

Źródło: opracowanie własne

Sektor nowoczesnych usług jest w Polsce relatywnie młody, jednakże cechuje go duża dynamika rozwoju. Pierwsze centra usług pojawiły się w Polsce już w latach 90-tych, jednakże bardzo wyraźny wzrost napływu inwestycji zagranicznych z sektora nowoczesnych usług dla biznesu nastąpił od roku 2004 (wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej) i utrzymuje się do dziś. Duże zainteresowanie inwestorów nie wynikało tylko z tego faktu, ale również sam sektor w skali globalnej rozwijał się bardzo dynamicznie. Wykres poniżej

przedstawia wybrane dane obrazujące przyrost centrów nowoczesnych usług w kolejnych latach.

Wykres 7. Liczba centrów nowoczesnych usług biznesowych w Polsce w latach 2003-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ABSL¹¹

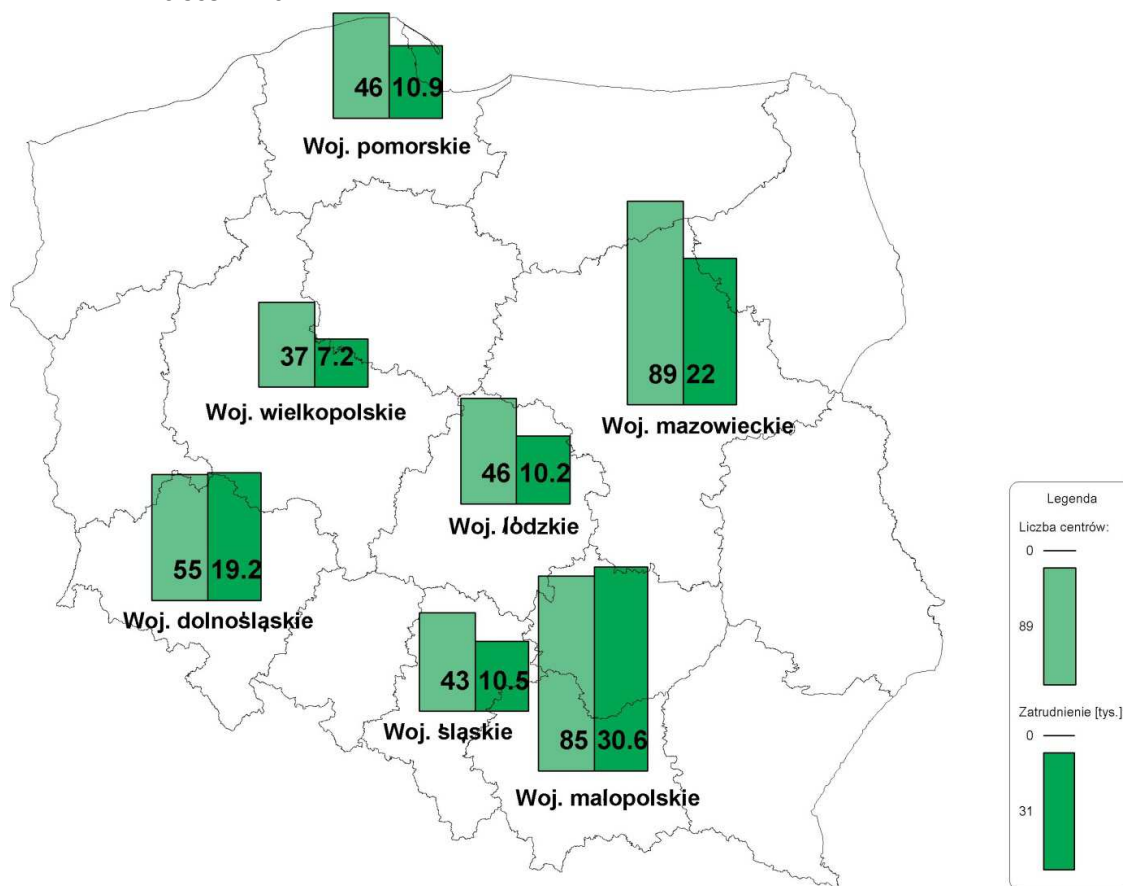
Analizując sektor nowoczesnych usług biznesowych w poszczególnych regionach, można zauważyć, że najlepiej rozwinięty jest on w województwie małopolskim, przy czym należy podkreślić, iż w badanym okresie ograniczał się on do Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, a w szczególności Krakowa i Zabierzowa. Ponadto kilka centrów inwestorów zagranicznych funkcjonuje na terenie Skawiny i Niepołomic.

Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie najważniejszych skupisk centrów usług nowoczesnych w Polsce wraz z określeniem ich liczby i wielkości zatrudnienia w sektorze w 2014 r.

Region małopolski dominuje na tle kraju nie tylko pod względem liczby centrów usług dla biznesu, ale w szczególności pod względem wielkości zatrudnienia wygenerowanego przez ten sektor – według stanu na 2014 rok w Małopolsce funkcjonowało 85 centrów, zatrudniających ok. 30 tys. pracowników. Inwestorzy tacy jak Capgemini, Delphi, IBM, EDF czy Motorola posiadają więcej niż jeden rodzaj centrum na terenie Małopolski.

¹¹ Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych (ABSL).

Mapa 8. Rozmieszczenie głównych skupisk podmiotów sektora nowoczesnych usług biznesowych w Polsce w 2014

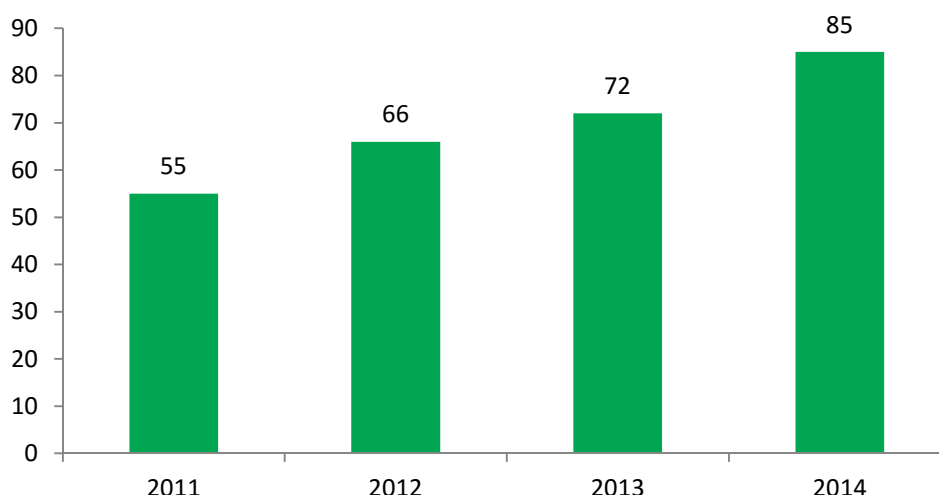

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ABSL i PAIiZ

Podobną jak w Małopolsce skalą rozwoju cechuje się sektor usług dla biznesu na terenie Mazowsza. W roku 2014 w aglomeracji warszawskiej były o 4 centra więcej niż w na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Porównując te dwa ośrodki zauważyć można podstawową równicę w efektywności generowania miejsc pracy. W Warszawie na jedno centrum przypada niecałe 225 pracowników, natomiast w Krakowie aż 360. Oznacza to, że w Krakowie lokują się przeciętnie większe centra BPO, SSC, ITO czy R&D niż w Warszawie. Podobną pozycję do Krakowa mają pod tym względem dolnośląskie centra, w których przeciętne zatrudnienie wynosi 349 pracowników.

5.2. Charakterystyka sektora BSS w Małopolsce

Na uwagę zasługuje znaczny przyrost centrów w ostatnich latach. W odniesieniu do roku 2011 liczba tego typu usługodawców wzrosła o ok. 55%. Zjawisko to cechowało się w Małopolsce większą dynamiką niż w całym kraju, gdzie przyrost liczby centrów w analogicznym okresie czasu osiągnął poziom ok. 34%.

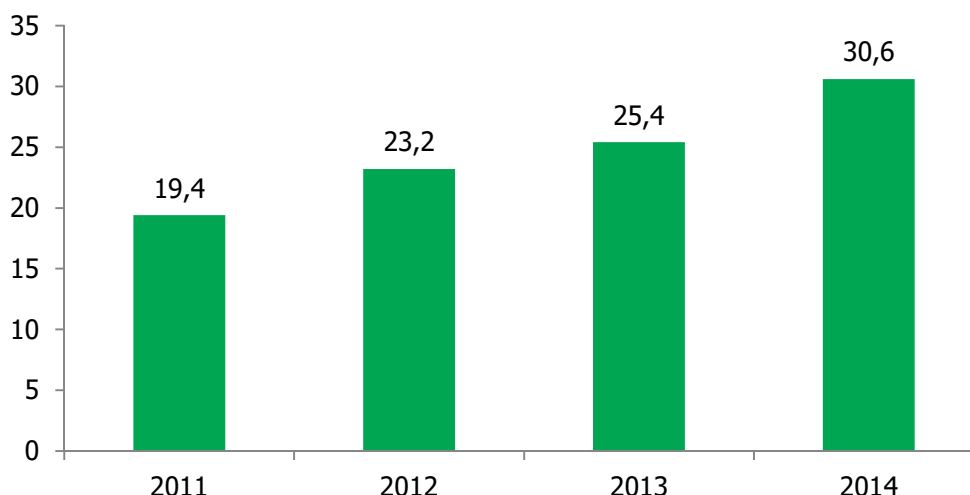
Wykres 8. Liczba centrów usług nowoczesnych w latach 2011-2014 w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ABSL, Aspire, PAIiIZ

Małopolska jest także regionem cechującym się największą liczbą miejsc pracy utworzoną przez sektor usług dla biznesu. W roku 2014 zatrudnienie w sektorze osiągnęło poziom ponad 30 tys. etatów. Przeciętnie jedno centrum usług na terenie województwa małopolskiego tworzyło ponad 350 miejsc pracy, podczas gdy w skali kraju na jedno centrum przypadało 265 miejsc pracy. Warto zauważyć, że w 2014 r. w Małopolsce 23 centra zatrudniały więcej niż 500 osób.

Rynek sektora usług nowoczesnych w Krakowie, mimo iż w skali kraju jest relatywnie nasycony nadal będzie się rozwijał w kolejnych latach. Wg prognoz na koniec 2016 r. stan zatrudnienia we wszystkich typach centrów może przekroczyć 40 tys. pracowników (w tym także wliczone są miejsca pracy powstałe w podmiotach z kapitałem krajowym). Jednym z czynników decydujących o rozwoju sektora BSS jest dostępność nowoczesnych przestrzeni biurowych. Kraków z zasobami powierzchni biurowej na poziomie 617 tys. m² osiągnął w 2014 r. tym wynikiem drugie miejsce w kraju co do wielkości tego rynku. W stosunku do poprzedniego roku wielkość dostępnych powierzchni biurowych była wyższa o ok. 98 tys. m². W tym okresie deweloperzy ukończyli dwanaście projektów o łącznej powierzchni 111 tys. m², a największe inwestycje stanowiły m.in.: Kapelanka 42 (29,9 tys. m²), Avia (14 tys. m²) oraz Enterprise Park C (13,5 tys. m²). Ponadto na koniec 2014 r. w fazie realizacji znajdowało się ok. blisko 140 tys. m². Zarówno w roku 2013, jak i 2014 Kraków cieszył się najniższym wskaźnikiem pustostanów (adekwatnie 4,4% i 5,6%), co oznaczało bardzo duży stopień wynajęcia dostępnych powierzchni. Obserwowany w ostatnim czasie poziom inwestycji na rynku deweloperskim powierzchni biurowych także świadczy o przewidywanym rozwoju sektora usługowego w najbliższych latach.

Wykres 9. Wielkość zatrudnienia w sektorze usług nowoczesnych w latach 2011-2014 w Małopolsce

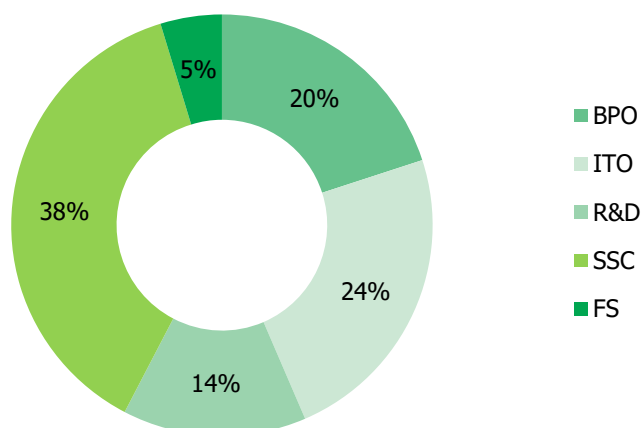
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ABSL, Aspire, PAIiIZ

Tempo i skala powstawania centrów usług nowoczesnych na terenie Krakowa świadczy o tym, że jest on bardzo atrakcyjną lokalizacją dla tworzenia i rozwoju tego typu biznesów. W roku 2014 Kraków znalazł się w pierwszej dziesiątce (na dziewiątej pozycji) rankingu Tholons TOP 100 Outsourcing Destinations, wyprzedzając Dublin – jedyne europejskie miasto, które od pięciu lat znajdowało się w pierwszej dziesiątce rankingu. Eksperti Tholons oceniają Kraków jako najlepszą europejską lokalizację dla rozwoju branży nowoczesnych usług dla biznesu. Raport Tholons poza stolicą Małopolski, ujmuje w rankingu także Warszawę (na 32. miejscu) oraz Wrocław (na 65. miejscu). Dla porównania można przytoczyć wyniki tego rankingu z 2008 roku, w którym Kraków zajmował 15. pozycję na świecie. Od tamtej pory pozycja tego miasta niemal rokrocznie wzrastała, aż do osiągnięcia pierwszej pozycji wśród miast europejskich. Jest to bardzo istotne wyróżnienie dla Krakowa, przekładające się na fakt, iż inwestor planujący zlokalizować w Europie swoje przedsięwzięcie siłą rzeczy rozpatruje Kraków jako miejsce rozwoju biznesu.

Profile działalności małopolskich centrów

W strukturze sektora usług nowoczesnych dla biznesu w Małopolsce, zdecydowanie dominowały w 2014 r. centra usług wspólnych (ok. 38%). Wg danych PAIiIZ ten typ centrów wygenerował w Małopolsce ok. 46% miejsc pracy w ramach sektora (ok. 13,8 tys.). Sektor outsourcingu IT miał ok. 24% udział w omawianym rynku oraz ok. 20% udział w zatrudnieniu (ok. 6 tys. pracowników). Na kolejnym miejscu znalazły się podmioty zajmujące się outsourcingiem procesów biznesowych (z ok. 20% udziałem w rynku), generujące podobną liczbę miejsc pracy jak w przypadku ITO.

Wykres 10. Struktura sektora usług dla biznesu w Małopolsce, w 2014 r. - podmioty z udziałem kapitału zagranicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ASPIRE oraz badań własnych

Poniżej prezentujemy listę inwestorów zagranicznych, do których należą główne centra z sektora BPO, SSC, ITO, R&D oraz FS. W niektórych przypadkach podział został dokonany według kryterium głównego rodzaju działalności, gdyż zdarza się, że inwestorzy posiadają w Małopolsce więcej niż jeden typ centrum lub też w jednej jednostce świadczone są procesy z różnych obszarów (np. usługi wspólne oraz outsourcing procesów biznesowych).

Tabela 14. Inwestorzy zagraniczni posiadający centra usług nowoczesnych w Małopolsce, w 2014 r.

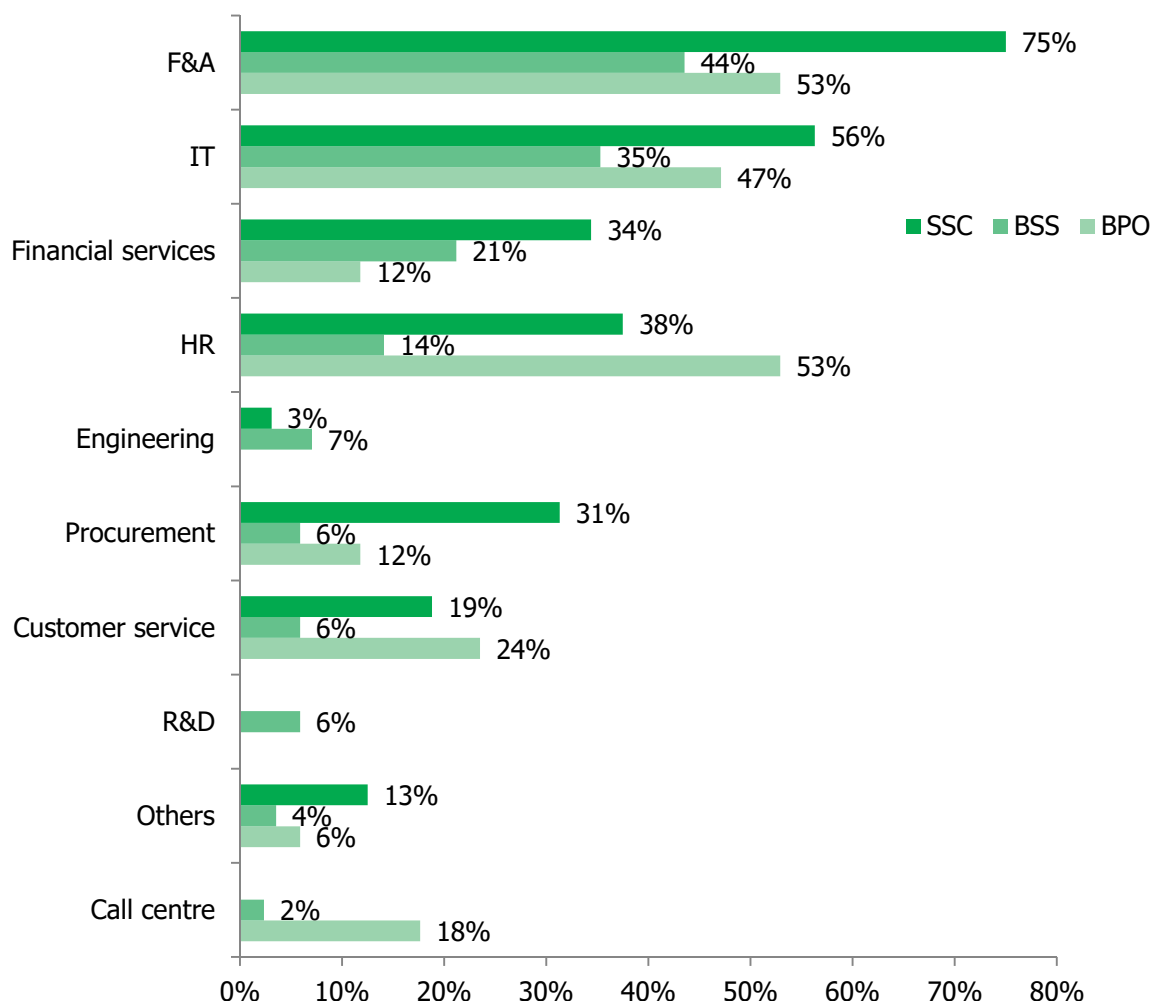
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań własnych za 2014 r. oraz danych ASPIRE.

Główne procesy biznesowe obsługiwane w centrach na terenie Małopolski

Do głównych procesów biznesowych, obsługiwanych w całym sektorze usług nowoczesnych na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego zaliczyć należy usługi finansowo-księgowo, które realizowane są w 44% ogółu centrów, przy czym w największym stopniu (75%) w centrach usług wspólnych oraz outsourcingujących procesy biznesowe (56%). Na drugim miejscu znajduje się wsparcie w zakresie IT – świadczone w 35% wszystkich centrów, przy czym w obszarze usług wspólnych w 56% organizacjach oraz w 47% centrów outsourcingu procesów. Bardzo wyraźnie na tle sektora zaznaczają się usługi w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi, które świadczy ponad 50% BPO oraz 38% centrów usług wspólnych. Ponadto w przypadku centrów usług wspólnych istotną rolę odgrywają procesy związane z zarządzaniem zaopatrzeniem (31%), a także usługi finansowe. Natomiast centra

outsourcingu procesów biznesowych ukierunkowują się także na procesy obsługi klienta oraz usługi call center.

Wykres 11. Główne procesy biznesowe obsługiwane w całym sektorze BSS oraz centrach BPO i SSC

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ASPIRE oraz badań własnych

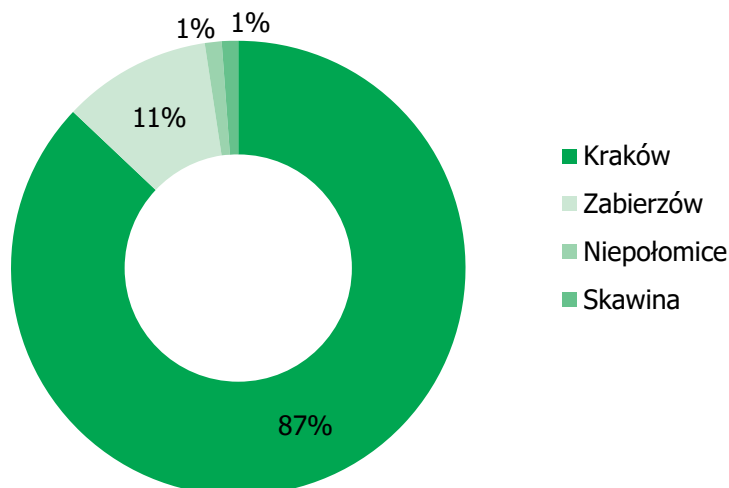
Jak wynika z analiz ASPIRE, główne procesy obsługiwane w centrach w latach wcześniejszych były relatywnie proste, niewymagające angażowania wysoko wyspecjalizowanych kadr (np. obsługa list płac, call center). Obecnie natomiast zauważalna jest ewolucja w kierunku wysoko wiedzochłonnych, specjalistycznych procesów, bazujących na wysokiej jakości miejscach pracy, jak np. usługi analityczne czy rozwój oprogramowania.

Główne lokalizacje centrów usług biznesowych w Małopolsce

Zdecydowana większość centrów usług nowoczesnych, niezależnie od ich profilu biznesowego zlokalizowanych jest w Krakowie. Kilkanaście procent tego typu podmiotów zlokalizowanych jest na terenie przyległych gmin, w szczególności w Zabierzowie, a pojedyncze centra znajdują się także w Skawinie i Niepołomicach. Lokalizacje w dużych miastach wynikają de facto ze specyfiki tego sektora, związanej z dostępem wysokiej klasy specjalistów z obszaru m.in. finansów, IT, bankowości, zarządzania zasobami ludzkimi. Skupiska tego typu kapitału ludzkiego znajdują się co do zasady w dużych ośrodkach

miejskich. Nie mniej istotną rolę w lokowaniu centrów usług nowoczesnych mają także takie aspekty jak dostępność dużych zasobów, nowoczesnych powierzchni biurowych oraz dostępność komunikacyjna.

Wykres 12. Lokalizacja głównych centrów usług nowoczesnych w Małopolsce

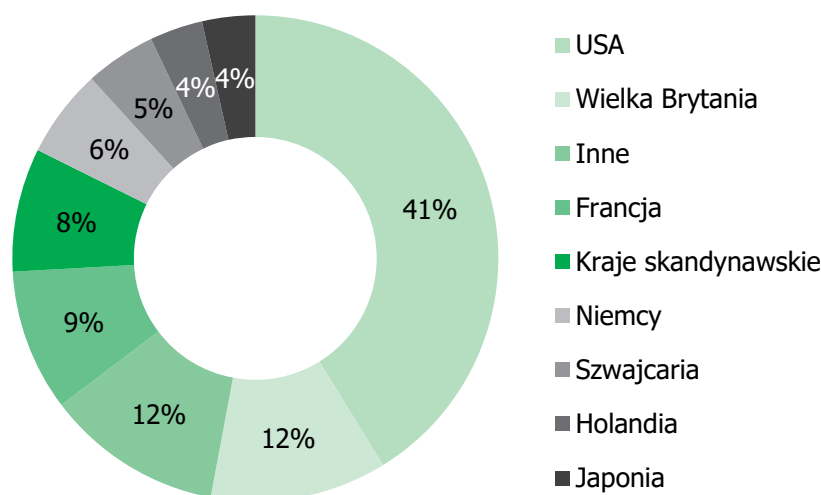

Źródło: badania własne

Inwestorzy zagraniczni posiadający centra usług w Małopolsce

W 2014 r. centra usług nowoczesnych w Małopolsce posiadało 81 inwestorów zagranicznych. Głównymi krajami napływu kapitału były w tym sektorze Stany Zjednoczone, Wielka Brytania i Francja, które to kraje stanowiły blisko 75% badanej populacji. Istotny udział (8%) stanowili inwestorzy z krajów skandynawskich, w szczególności z Finlandii. W kontekście kraju, który miał w roku 2014 największy udział w małopolskim sektorze BSS należy zauważyć także istotny wpływ inwestycji z USA na zatrudnienie. W jednej czwartej centrów pochodzących ze Stanów Zjednoczonych zatrudnionych było minimum 500 pracowników. Analiza struktury centrów usług nowoczesnych ze Stanów Zjednoczonych wykazała, iż największy ich udział stanowiły centra usług wspólnych (34%), a także ITO 28,6%.

Wykres 13. Kraje pochodzenia kapitału w sektorze usług nowoczesnych

Źródło: badania własne

Wynagrodzenia w sektorze nowoczesnych usług biznesowych w Małopolsce

W ramach sektora SSC/BPO najszybciej rozwijały się w roku 2014 usługi związane z finansami i księgowością, co skutkowało także największym przyrostem ofert pracy dla specjalistów z tych obszarów.

Tabela 15. Poziom wynagrodzeń w centrach BPO / SSC, R&D i ITO na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w 2014 r.

	ITO	SSC/BPO	R&D
Junior (english)	2700-3500	3000-3500	2500-5000
Junior	3200-5000	3500-6000	
Specialist (english)	3500-4500	3800-4800	4500-10000
Specialist	4000-7500	4700-7500	
Senior (english)	4500-6000	4800-5800	5000-9000
Senior	5500-9000	5200-9000	
Team Leader (english)	7000-8500	6000-7500	6000-8000
Team Leader	7500-10000	6500-9500	
Manager (english)	od 10000	od 10000	9000-14000
Manager	od 11000	od 11000	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Grafton i CPL Jobs

W porównaniu do lat ubiegłych nie odnotowano dużej dynamiki wzrostu wynagrodzeń w sektorze SSC/BPO. Pracodawcy chętniej sięgają po świadczenia pozapłacowe, w tym pakiety relokacyjne, co jest szczególnie widoczne w przypadku stanowisk wyższego szczebla. W przypadku większości stanowisk, biorąc pod uwagę specyfikę usług, wymagana jest bardzo dobra znajomość języka angielskiego. Zauważyć można także rosnące zapotrzebowanie na kandydatów z dodatkowym językiem obcym. Poszukiwani są pracownicy ze znajomością języka niemieckiego, francuskiego, włoskiego i hiszpańskiego. Te osoby

mogą liczyć na ok. 10% większe wynagrodzenie w stosunku do osób posługujących się tylko językiem angielskim. „Najdroższymi” językami pozostają: niderlandzki i języki skandynawskie.

Wg ostatnich badań ASPIRE zdecydowaną większość pracowników małopolskiego sektora BSS stanowią absolwenci krakowskich uczelni (ok. 70%). Centra outsourcingowe posiłkują się także pracownikami pochodzącymi spoza Polski – około 11% zatrudnionych w krakowskich centrach to obcokrajowcy.

W minionym roku zauważalnie wzrosła rola centrów badań i rozwoju firm produkcyjnych i inżynierskich w efekcie coraz większego zainteresowania inwestorów nowymi rozwiązaniami technologicznymi i produktowymi m.in. w obszarze elektroniki, lotnictwa, farmacji/medycyny, motoryzacji czy chemii. W związku z rosnącą liczbą tworzonych centrów R&D, poszukiwani są wyspecjalizowani inżynierowie, kierownicy projektów, a nawet rzecznicy patentowi. W obliczu tych informacji szacować można, że do końca 2015 r. zaobserwujemy wzrost zapotrzebowania na wyspecjalizowanych pracowników technicznych, w szczególności inżynierów.

Sektor informatyczny w Polsce to jeden z najważniejszych i najsilniejszych obszarów krajowej gospodarki, z optymistycznymi prognozami rozwojowymi na kolejne lata. W szczególności Kraków jest postrzegany jako jedno z największych centrów usług IT w Europie zapewniające corocznie wysokiej klasy absolwentów studiów z zakresu ICT.

6. Oddziaływanie inwestorów zagranicznych na małopolski rynek pracy

Inwestorzy zagraniczni odgrywają na rynku pracy w regionie coraz bardziej znaczącą rolę. Przejawia się to przede wszystkim w systematycznie wzrastającym udziale osób zatrudnionych w firmach z udziałem kapitału zagranicznego. Zgodnie z danymi GUS, w 2014 roku, w województwie małopolskim liczba pracujących w pomiotach z kapitałem zagranicznym wyniosła 114 441 osób¹² i tym samym była większa o ponad 10 tysięcy w porównaniu z rokiem poprzednim¹³. Jednocześnie, podczas gdy w 2013 roku (według stanu na koniec IV kwartału), pracujący w firmach z kapitałem zagranicznym stanowili 10,7% wśród ogółu pracujących w regionie, to w 2014 roku (według stanu na koniec IV kwartału) już prawie 12%. Dane te świadczą więc zarówno o wzroście liczby zatrudnionych w zagranicznych podmiotach jak i ich zwiększonym udziale wśród ogółu pracujących w województwie małopolskim. Powyższe potwierdza również, iż 2014 rok wpisuje się w trend związany ze wzrostem liczby osób pracujących w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego w ciągu ostatnich kilkunastu lat w Polsce, który jedynie w okresie 2008-2009 charakteryzował się spowolnieniem wynikającym z kryzysu gospodarczego państw eksporterów BIZ do Polski. W porównaniu z rokiem poprzednim szczególnie dynamiczny rozwój ma miejsce w branży BSS, co związane jest z procesem profesjonalizacji małopolskiego rynku pracy oraz coraz bardziej znaczącym udziałem firm zagranicznych w sektorze usług. Chociaż w przypadku rozwoju sektora usług nowoczesnych dla biznesu, Kraków wpisuje się w ogólnopolskie tendencje dynamicznego rozwoju całej tej branży w naszym kraju, to stolica Małopolski pozostaje bez wątpienia niekwestionowanym liderem w tej dziedzinie zarówno w Polsce jak i Europie.

6.1. Bilans zatrudnienia

O dynamice rozwoju rynku pracy w województwie małopolskim w kontekście sytuacji podmiotów posiadających inwestora zagranicznego świadczy liczba nowo utworzonych oraz zlikwidowanych miejsc pracy na przestrzeni 2014 roku. W przypadku pierwszego elementu charakteryzującego małopolski rynek pracy, odnotowano 48,9 tysiąca nowych miejsc pracy (prawie 8% utworzonych miejsc pracy w Polsce), z czego najwięcej z nich utworzono w I kwartale (około 35%) oraz II kwartale (około 25%). Pod tym względem w 2014 roku spośród wszystkich regionów Małopolska wyprzedziła aż 12. Więcej miejsc pracy utworzono jedynie w województwie mazowieckim, śląskim oraz wielkopolskim. W porównaniu do 2013 roku było to o 900 więcej utworzonych miejsc pracy. W tamtym roku Małopolska również zajmowała 3 miejsce w skali kraju¹⁴. W 2014 roku około 20% nowo utworzonych miejsc pracy w Małopolsce przypadało na podmioty z kapitałem zagranicznym, w tym wśród nich około połowa miała miejsce w przedsiębiorstwach z branży BSS.

¹² Patrz: GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 r.*, Warszawa 2015.

¹³ Patrz: GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2013 r.*, Warszawa 2014.

¹⁴ Patrz: GUS, *Popyt na pracę w 2013 roku*, Warszawa 2014.

Biorąc pod uwagę odwrotne procesy ekonomiczne, w 2014 roku w regionie zlikwidowano 25,2 tys. miejsc pracy. Jedynie w trzech województwach było takich przypadków więcej – Mazowsze, Śląsk, Wielkopolska. W porównaniu do 2013 roku było to jednak aż o 6,3 tys. mniej zlikwidowanych miejsc pracy (20%)¹⁵. Ten trend obserwowany jest również w przypadku podmiotów z kapitałem zagranicznym. W 2014 roku nie zanotowano, tak jak miało to miejsce w 2013 roku, dużych zwolnień grupowych w firmach zagranicznych. Szczegółowe dane dla województwa małopolskiego i Polski pod kątem różnicy pomiędzy liczbą nowo utworzonych miejsc pracy i zlikwidowanych w 2013 i 2014 roku prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 16. Nowo utworzone i zlikwidowane miejsca pracy w województwie małopolskim i w Polsce w 2013 i 2014 roku.

	Nowo utworzone miejsca pracy	Zlikwidowane miejsca pracy	Różnica
Województwo małopolskie (2013)	48 000	31 500	+ 16 500
Polska (2013)	502 400	347 100	+ 155 300
Województwo małopolskie (2014)	48 900	25 200	+ 23 700
Polska (2014)	614 800	319 900	+ 294 900

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2014 roku, na podstawie analiz desk research (m.in. sprawozdań Krakowskiego Parku Technologicznego z działalności specjalnej strefy ekonomicznej) oraz badania CAWI/CATI, udało się uzyskać bezpośrednie informacje od przedsiębiorców o utworzeniu niemal 7500 nowych miejsc pracy (w tym ponad 2500 w sektorze BSS) w podmiotach posiadających inwestora zagranicznego, działających na terenie Małopolski. Uwzględniając dane GUS, informujące o utworzeniu nieco ponad 10 tys. nowych miejsc pracy w 2014 roku przez podmioty z inwestorem zagranicznym¹⁶, oznacza to, że pozostałe około 2500 – 3000 miejsc pracy powstało w Małopolsce przede wszystkim w sektorze BSS. Potwierdzają to również szacunki dokonane na podstawie danych ABSL (*Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce w 2014 oraz w 2015*), ASPIRE oraz PAIiIZ, które potwierdzają utworzenie na przestrzeni lat 2013-2014 w sumie niemal 5000 nowych miejsc pracy w sektorze nowoczesnych usług biznesowych (centra usług BPO, ITO, SSC, R&D).

W przypadku zidentyfikowanych przedsiębiorstw charakteryzujących się największą liczbą nowo utworzonych miejsc pracy w Małopolsce należy wymienić następujące podmioty: Shell (ponad 2000 nowych miejsc pracy), UBS (ponad 1100), HSBC (prawie 550), HCL (ponad 450), Man Trucks (około 450), Capita (niemal 450), Luxoft (prawie 400), Valeo (ponad 350), Woodward (prawie 300), Jerónimo Martins (około 300)¹⁷, Motorola (ponad 250), Delphi (około 200), Sopem (ponad 100), Euroclear (około 100) oraz Dan Cake (około 50). W przypadku nowo utworzonych miejsc pracy w ponad 75% przypadają one na pracodawców mających swoją lokalizację na terenie m. Kraków oraz powiatu krakowskiego (Zabierzów, Skawina). Jednocześnie inne ważne rejony, w których miało

¹⁵ Patrz: GUS, *Popyt na pracę w 2013 roku*, Warszawa 2014.

¹⁶ Patrz: GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 r.*, Warszawa 2015.

¹⁷ Dotyczy to utworzenia Centrum Dystrybucyjnego oraz Biura Regionu w Krakowie.

miejsce utworzenie nowych miejsc pracy przez pracodawców z kapitałem zagranicznym stanowiły Niepołomice (9% nowo utworzonych miejsc pracy w 2014 r.) oraz Tarnów (2,2%).

Badania CAWI/CATI oraz desk research potwierdziły, że w zdecydowanej większości podmioty, które zatrudniały w 2014 roku nowych pracowników należały do firm z kapitałem europejskim (około 90%) oraz pochodzącym z USA (niecałe 10%). Podstawowym sektorem, który wygenerował utworzenie nowych miejsc pracy był głównie sektor BSS, a także firmy z branży przemysłowej (około 20%). Powyższe dane potwierdzają, że w przypadku firm z sektora BSS, posiadających inwestora zagranicznego, obserwowany jest wzrost liczby tworzonych miejsc pracy, w przypadku których kandydaci do pracy spełniać muszą wymagania w zakresie posiadania wyższego wykształcenia – preferowane ukończenie studiów wyższych na kierunkach ekonomiczno-administracyjnych, inżynieryjno-technicznych, informatycznych oraz odpowiednich kompetencji językowych – znajomości różnorodnych języków obcych, w tym także tych mniej popularnych. Według danych ABSL w 2014 roku w centrach usług pracownicy używali około 40 języków obcych w codziennych kontaktach z klientami¹⁸.

Rozwój sektora BSS będącego źródłem zatrudnienia głównie dla mieszkańców Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (Kraków, Skawina), ma swoje przyczyny, obok szczegółowo opisywanego w poprzednim rozdziale zagadnienia dostępności wolnych powierzchni biurowych, w specyficznych cechach charakteryzujących siłę roboczą, jaką oferuje Małopolska, a przede wszystkim stolica województwa.

Ważny czynnik przyciągający zagraniczny kapitał stanowi przede wszystkim liczba studentów i absolwentów uczelni wyższych, których wykształcenie i umiejętności poszukiwane są przez podmioty funkcjonujące w sektorze BSS. W przypadku Krakowa ważnym elementem jest nie tylko ich liczba, ale również struktura uwzględniająca wybierane kierunki studiów preferowane przez pracodawców w centrach usług wspólnych. Szczegółowe dane w tym zakresie dla Krakowa zaprezentowane na tle innych dużych ośrodków miejskich, w których funkcjonują centra SCC/BPO zamieszczone są w Tabeli 17. Pokazuje ona bardzo duży potencjał miasta pod kątem dostępności potencjalnych pracowników rekrutujących się wśród studentów oraz absolwentów kierunków informatycznych, ekonomiczno-administracyjnych oraz inżynieryjno-technicznych. Stolica Małopolski pod tym względem ustępuje jedynie Warszawie, pomimo że udział studentów i absolwentów trzech ww. typów kierunków studiów, preferowanych przez zagraniczne koncerny, prezentuje się mniej korzystnie niż w innych ośrodkach miejskich będących liderami w branży BSS w Polsce. W Krakowie studenci tych kierunków stanowią około 33%, podczas gdy np. we Wrocławiu 41%, w Trójmieście 40%, a w Warszawie i Łodzi (36%) wśród ogółu studiujących w tych aglomeracjach.

¹⁸ ABSL, *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2014*.

Tabela 17. Liczba studentów w 2013 roku i absolwentów w 2014 w Polsce w największych ośrodkach usług BSS w Polsce

Nazwa ośrodka	Liczba studentów informatyki, ekonomii i administracji oraz kierunków inżyniersko-technicznych w 2013 roku	Liczba studentów w ogółem w 2013 roku	% studentów kierunków informatycznych, ekonomicznych i administracyjnych oraz inżyniersko-technicznych wśród ogółu studentów w 2013 roku	Liczba absolwentów informatyki, ekonomii i administracji oraz kierunków inżyniersko-technicznych w 2014 roku	Liczba absolwentów w ogółem w 2014 roku	% absolwentów kierunków informatycznych, ekonomicznych i administracyjnych oraz inżyniersko-technicznych wśród ogółu absolwentów w 2014 roku	Liczba studentów w 2013 roku i absolwentów w 2014 roku kierunków informatycznych, ekonomicznych i administracyjnych oraz inżyniersko-technicznych
m. Warszawa	91 743	255 257	36%	63 884	23 507	37%	115250
m. Kraków	55 881	170 519	33%	46 475	15 506	33%	71387
m. Wrocław	51 303	125 809	41%	31 609	12 284	39%	63587
m. Poznań	38 999	121 117	32%	32 505	10 774	33%	49773
podregion trójmiejski	38 080	95 191	40%	23 760	9 452	40%	47532
m. Łódź	30 084	83 471	36%	21 343	7 738	36%	37822

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym elementem związanym z rynkiem pracy, który korzystnie wpływa na rozwój sektora BSS w Małopolsce, są relatywnie niskie koszty pracy charakteryzujące Kraków, w porównaniu z innymi ośrodkami miejskimi w Polsce, gdzie zatrudnionych jest najwięcej pracowników w centrach SSC/BPO. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w największych ośrodkach usług BSS w Polsce

Lp.	Powiat	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto		Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	
		2013	2014	2013	2014
1	powiat m. Warszawa	5226,05	5385,80	134,8	134,5
2	powiat m. Katowice	5270,37	5199,41	135,9	129,9
3	powiat m. Gdańsk	4562,66	4814,14	117,7	120,2
4	powiat m. Sopot	4500,07	4646,29	116,1	116,0
5	powiat m. Gliwice	4329,27	4482,68	111,7	112,0
6	powiat m. Gdynia	4298,33	4457,62	110,9	111,3
7	powiat m. Dąbrowa Górnicza	4324,15	4445,38	111,5	111,0
8	powiat m. Poznań	4256,82	4354,40	109,8	108,8
9	powiat m. Wrocław	4129,56	4337,99	106,5	108,3
10	powiat m. Szczecin	4029,51	4176,65	103,9	104,3
11	powiat m. Kraków	3997,80	4152,52	103,1	103,7
12	powiat m. Lublin	3820,91	3955,65	98,5	98,8
13	powiat m. Łódź	3710,91	3837,47	95,7	95,8
14	powiat m. Tychy	3691,88	3819,32	95,2	95,4
15	powiat m. Bydgoszcz	3589,06	3677,79	92,6	91,9
16	powiat m. Sosnowiec	3480,50	3624,37	89,8	90,5
17	powiat m. Ruda Śląska	3395,43	3438,13	87,6	85,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że Kraków w porównaniu do innych polskich aglomeracji charakteryzuje się względnie niskimi wskaźnikami średniego wynagrodzenia. Choć obserwowany jest w przypadku stolicy Małopolski wzrost wynagrodzeń pomiędzy 2013 a 2014 rokiem to nadal Kraków pozostaje na 11. pozycji wśród największych ośrodków, w których zlokalizowane są firmy z branży BSS w Polsce. Zarobki w stolicy Małopolski lokują się tylko nieznacznie powyżej średniej krajowej, co plasuje Kraków zdecydowanie za Warszawą (w 2014 roku średnie zarobki o ponad 1200 zł wyższe niż w Krakowie), Trójmiastem (około 500 zł wyższe niż w Krakowie), Poznaniem (około 200 zł wyższe niż w Krakowie), Wrocławiem (prawie 190 zł wyższe niż w Krakowie), a nawet Szczecinem (prawie 25 zł wyższe niż w Krakowie).

Warte podkreślenia jest, że w województwie małopolskim rejonem o najwyższych średnim wynagrodzeniu jest m. Kraków, w przypadku którego ma miejsce największa koncentracja pracowników zatrudnionych w podmiotach z kapitałem zagranicznym, w tym w ponad 95% w branży BSS. Szczegółowe zestawienie przeciętnego wynagrodzenia brutto w ujęciu podregionalnym w województwie małopolskim prezentuje tabela 19.

Tabela 19. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podregionach w województwie małopolskim

Podregion	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2014 roku	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2014 roku w relacji do średniej krajowej (Polska=100)
podregion m. Kraków	4152,52	103,7
województwo małopolskie	3700,06	92,4
podregion krakowski	3552,25	88,7
podregion - oświęcimski	3384,20	84,5
podregion - tarnowski	3264,92	81,5
podregion - nowotarski	3150,27	78,7
podregion - nowosądecki	3077,10	76,9

*zestawienie nie uwzględnia podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Warte podkreślenia jest to, iż w przypadku województwa małopolskiego wynagrodzenie osób z branży BSS jest znacznie wyższe niż przeciętne zarobki mieszkańców województwa, także uwzględniając tylko obszar m. Krakowa, gdzie mieści się najwięcej centrów usług wspólnych. Dotyczy to zwłaszcza osób posiadających już doświadczenie w pracy w sektorze nowoczesnych usług biznesowych lub znających kilka języków obcych. Z ogólnopolskich danych w raporcie ABSL z 2015 roku¹⁹, wynika iż niemal wyłącznie wynagrodzenie kształtujące się poniżej średniej dla m. Krakowa w *F&A, Banking, Customer Service/Help Desk/Technical Support, HR Processes, Logistics/Supply Chain/Procurement, Research and Analysis*, dotyczyło tylko tych stanowisk, dla których nie było wymagane doświadczenie, roczne doświadczenie lub kształtujące się w przedziale od 1 do 3 lat.

Zjawisko profesjonalizacji rynku pracy dotyczy, oprócz sektora BSS, w coraz większym stopniu, firm z sektora przemysłowego, które coraz częściej zatrudniają dobrze wykształconych specjalistów. Przykładem jest firma Delphi, która w Centrum Technicznym w Krakowie zatrudniła w 2014 prawie 200 inżynierów i planuje pozyskiwanie kolejnych specjalistów także w 2015 roku.

Analogiczne, choć w zdecydowanie mniejszej skali, zjawisko profesjonalizacji rynku pracy widoczne jest również w sektorze handlu. W 2014 roku portugalska firma Jerónimo Martins (właściciel Biedronki i drogerii Hebe) utworzyło Centrum Dystrybucyjne oraz Biuro Regionu w Mogilnie (zatrudniające prawie 300 osób). Ponadto w grudniu 2014 roku w Krakowie powstało Europejskie Centrum Innowacji sieci Tesco, w którym zatrudnieni specjaliści będą opracowywali nowe produkty marki własnej Tesco - począwszy od specyfikacji i składników, poprzez projekty opakowań, aż po przygotowanie identyfikacji wizualnej.

Powyższe trendy wpisują się w procesy szczegółowo opisywane w raporcie „Pracujący Małopolskie”, w którym autorzy podkreślają, iż największy wzrost zatrudnienia miał miejsce

¹⁹ ABSL, *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015*.

w regionie w grupie - specjaliści (o 98,4 tys. osób; ponad 57%), która charakteryzuje się jednocześnie bardzo wysoką dynamiką zmian zwłaszcza w przypadku (...) *dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury, których liczba [specjalistów] w latach 2004-2013 niemal potroiła się. Duży wzrost dotyczył także liczby pracujących specjalistów do spraw ekonomicznych i zarządzania. W 2013 roku było ich półtora raza więcej niż w roku 2004*²⁰.

6.2. Liczba pracujących w podmiotach z kapitałem zagranicznym

Zgodnie z danymi GUS, w 2014 roku, w województwie małopolskim liczba pracujących w podmiotach z kapitałem zagranicznym wyniosła 114 441 osób²¹. W podmiotach:

- > do 9 osób pracowało 1724 osób w 1233 podmiotach,
- > od 10 do 49 osób 6433 osoby w 294 podmiotach,
- > od 50 do 249 osób 17 812 osób w 152 podmiotach,
- > 250 i więcej 88 472 osoby w 75 podmiotach.

W 2014 roku w porównaniu do 2013 roku w podmiotach z kapitałem zagranicznym:

- > do 9 osób - pracowało o 49 osób mniej (liczba tych podmiotów zmniejszyła się o 91),
- > od 10 do 49 osób – pracowało o 118 mniej (liczba tych podmiotów zwiększyła się o 3),
- > od 50 do 249 osób – pracowało o 118 więcej (liczba tych podmiotów zwiększyła się o 4),
- > 250 i więcej – pracowało o 9 414 więcej (liczby tych podmiotów zwiększyła się o 5).

Porównując lata 2013 i 2014 zauważalny jest wyraźny wzrost liczby pracujących w podmiotach z kapitałem zagranicznym, który wyniósł, według danych GUS, 10 435 osób. Charakterystyczne jest też, że w 90% przypadków on na przedsiębiorstwa duże (zatrudniające ponad 249 pracowników). Dane GUS ukazują także, że w 2014 roku w dużych przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym zatrudnionych było ponad 77%, w średnich 15,6%, a w małych 5,6% zatrudnionych w tego rodzaju podmiotach. Jednocześnie największe firmy z kapitałem zagranicznym zatrudniające 250 i więcej osób stanowiły tylko 4,3% wszystkich tego typu podmiotów w regionie, a zatrudniające od 50 do 249 osób - 8,7%. Oznacza to, że firmy duże i średnie (zatrudniające 50 osób i więcej) stanowiące 13% firm z kapitałem zagranicznym zatrudniało ponad 92% pracujących w tego typu podmiotach.

W 2014 roku większość pracujących w podmiotach z kapitałem zagranicznym zatrudniona jest na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, co zrozumiałe jest ze względu na koncentrację zdecydowanej większości tego rodzaju przedsiębiorstw oraz wielkość zainwestowanego kapitału zagranicznego na tym obszarze. Jest ona wyższa niż średnia dla województwa małopolskiego – 58,3% zatrudnionych w Małopolsce pracuje na terenie KOM. Na podstawie badania CATI/CAWI oraz analiz desk research wskaźnik ten tylko dla

²⁰ Patrz: Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, *Pracujący Małopolskie*, Kraków 2015, s. 28.

²¹ Patrz: GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 r.*, Warszawa 2015.

m. Krakowa wynosił w 2014 roku dla pracowników zatrudnionych w firmach z kapitałem zagranicznym w Małopolsce, prawie 66%. W dalszej kolejności wśród lokalizacji gdzie zatrudniona jest największa liczba pracowników w firmach z kapitałem zagranicznym wymienić należy także regiony należące do Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, a zwłaszcza powiaty sąsiadujące ze stolicą województwa - Zabierzów (11,8%), Skawina (5,1%), Modlnica (4%) oraz Niepołomice (3,5%). Świadczy to o bardzo dużym stopniu przyciągania inwestorów zagranicznym przez stolicę województwa małopolskiego i tym samym generowania przez nich miejsc pracy. W przypadku innych lokalizacji spoza KOM wyróżniają się obszary o bogatych tradycjach przemysłowych – Chrzanów (3,3%), Wolbrom w powiecie olkuskim (1,6%), a także Tarnów (2,3%).

Według danych GUS, pracujący w podmiotach zagranicznych stanowią 8,84% wszystkich pracujących (faktyczne miejsca pracy) w województwie małopolskim. To więcej niż w 2013 roku (104 006)²² i 2012 roku (102 588)²³. Stanowiło to wówczas odpowiednio 8,25% wszystkich pracujących (faktyczne miejsca pracy) w 2013 roku i 8,22% w 2012 roku. Oznacza to, że w regionie pomiędzy rokiem 2013 i 2014 liczba pracujących w firmach z kapitałem zagranicznym zwiększając się o 10 435 osób, co miało przełożenie na wzrost o 0,59% udziału pracujących w firmach z kapitałem zagranicznym wśród wszystkich pracujących (faktyczne miejsca pracy) w województwie małopolskim porównując lata 2013 i 2014.

6.3. Zatrudnienie według kraju pochodzenia

Na podstawie analizy zebranych ankiet CAWI/CATI oraz analiz desk research udało się uzyskać dane dotyczące liczby zatrudnionych pracowników od prawie 200 podmiotów z kapitałem zagranicznym, w których pracowało w 2014 roku w sumie prawie 75 tysięcy osób. W wyniku badania ustalono, że największa liczba zatrudnionych w województwie małopolskim pracuje w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego pochodzącego z krajów europejskich (ponad 68%) oraz USA (ponad 28%). W znacznie mniejszym stopniu miejsca pracy generowali natomiast inwestorzy z Azji (prawie 3,5%). W przypadku zidentyfikowanych inwestorów z krajów europejskich najwięcej miejsc pracy utworzyły firmy z udziałem dominującego kapitału z Wielkiej Brytanii (19%), Francji (15,2%), Niemiec (7,6%), Portugalii (5,3%), Holandii (5,2%) oraz Szwajcarii (5%). Inwestorzy z tych krajów odpowiadali jednocześnie za aż 80% utworzonych miejsc pracy przez firmy z kapitałem zagranicznym ze „starego kontynentu”. Wśród pozostałych inwestorów z Europy, którzy mieli udział w tworzeniu miejsc pracy na terenie Małopolski należy wymienić dodatkowo podmioty z kapitałem z takich krajów jak Austria, Szwecja, Finlandia, Dania, Włochy, Norwegia, Belgia, a także Luksemburg. Badanie CAWI/CATI oraz desk research potwierdziło jednocześnie, że podobnie jak w 2013 roku, marginalne znaczenie dla regionalnego rynku pracy mają firmy z udziałem kapitału zagranicznego z obszaru Europy Środkowej (Czechy, Słowacja, Węgry),

²² Patrz: GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2013 roku*, Warszawa 2014

²³ Patrz: GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2012 roku*, Warszawa 2013.

odpowiadające za mniej niż 0,4% miejsc pracy w podmiotach z kapitałem zagranicznym w Małopolsce.

W przypadku firm z kapitałem europejskim w porównaniu do 2013 roku, rok 2014 oznaczał spadek (o 7 p.p.) uwzględniając udział pracowników zatrudnionych przez takie przedsiębiorstwa wśród ogółu zatrudnionych przez firmy z udziałem kapitału zagranicznego w województwie. Decydujący na to miał wpływ wzrost pracowników wśród firm z kapitałem z USA. Takie podmioty wygenerowały o ponad 7 p.p. więcej miejsc pracy w niż w 2013 roku (21% w 2013 roku w porównaniu do 28% w 2014 roku).

W przypadku firm z kapitałem azjatyckim dominują przede wszystkim firmy z Japonii. Dodatkowo w branży BSS działa również jedna firma z kapitałem z Korei Południowej. Dane dotyczące firm azjatyckich uwzględniając część zatrudnianych pracowników wśród ogółu pracujących dla firm zagranicznych prezentują się podobnie jak w 2013 roku.

Tabela 20. Wielkość oraz struktura zatrudnienia w objętych badaniem firmach z udziałem kapitału zagranicznego według krajów dominującego pochodzenia kapitału oraz sektorów gospodarki w na koniec 2014 roku

Kraj	Liczba zatrudnionych [tys.]	Udział w liczbie zatrudnionych ogółem	Struktura zatrudnionych [%]		
			Przemysł i budownictwo	Handel	Pozostałe usługi
Europa	50503	67,96%	26,65%	26,85%	46,50%
Wielka Brytania	14182	19,08%	6,55%	30,53%	46,14%
Francja	11307	15,21%	7,65%	15,14%	50,67%
Niemcy	5664	7,62%	3,98%	38,58%	25,92%
Portugalia	3950	5,31%	0,40%	94,94%	0,00%
Holandia	3867	5,20%	0,01%	19,91%	80,01%
Szwajcaria	3746	5,04%	2,67%	1,31%	62,68%
Szwecja	1632	2,20%	0,66%	0,00%	79,66%
Austria	1736	2,34%	2,27%	31,68%	2,36%
Finlandia	900	1,21%	0,00%	0,00%	100,00%
Dania	779	1,05%	1,15%	0,00%	25,67%
Włochy	753	1,01%	0,34%	10,89%	66,40%
Norwegia	433	0,58%	0,46%	0,00%	46,19%
Belgia	408	0,55%	0,18%	8,58%	69,36%
Luksemburg	330	0,44%	0,13%	0,00%	80,30%
Cypr	228	0,31%	0,10%	0,00%	77,19%
Chorwacja	200	0,27%	0,00%	0,00%	100,00%
Czechy	195	0,26%	0,00%	0,00%	100,00%
Grecja	95	0,13%	0,01%	91,58%	5,26%
Hiszpania	56	0,08%	0,10%	0,00%	7,14%
Węgry	25	0,03%	0,00%	0,00%	100,00%
Słowacja	9	0,01%	0,00%	100,00%	0,00%

Irlandia	8	0,01%	0,00%	0,00%	100,00%
Ameryka Północna	20928	28,16%	4,68%	0,88%	87,83%
USA	20928	28,16%	4,68%	0,88%	87,83%
Azja	2487	3,35%	2,73%	0,00%	44,47%
Japonia	1781	2,40%	2,73%	0,00%	22,46%
Indie	498	0,67%	0,00%	0,00%	100,00%
Korea Południowa	200	0,27%	0,00%	0,00%	100,00%
Wietnam	4	0,01%	0,00%	0,00%	100,00%
Tajlandia	4	0,01%	0,00%	0,00%	100,00%
Pozostałe kraje	400	0,54%	0,00%	0,00%	100,00%
RPA	200	0,27%	0,00%	0,00%	100,00%
Brazylia	200	0,27%	0,00%	0,00%	100,00%
Ogółem	74 338	100,00%	23,15%	18,49%	58,36%

Źródło: badanie własne

W przypadku firm z kapitałem zagranicznym dominują podmioty (podobnie jak w 2013 roku) zatrudniające pracowników w sektorze usług (kategoria inne usługi), którzy stanowią już niemal 60% wszystkich zatrudnionych na terenie Małopolski w przedsiębiorstwach posiadających inwestora zagranicznego. Szybki wzrost pracowników z tego sektora związany jest przede wszystkim z bardzo dynamicznym powstawaniem nowych centrów usług należących do koncernów zagranicznych i zwiększaniem zatrudnienia przez te już istniejące w sektorze BSS. W 2014 roku, na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego powstało 13 nowych centrów, a te już istniejące zwiększyły zatrudnienie, co potwierdzają dane ABSL, dotyczące średniej liczby zatrudnionych w podmiotach należących do BSS. W 2013 roku wskaźnik ten wynosił dla Krakowa 352 osoby, podczas gdy w 2014 roku był nieco większy – średnio 360 osób. Pracownicy znajdowali zatrudnienie w następujących rodzajach centrów: ITO, BPO, R&D, SSC oraz usługach finansowych.

Jednocześnie w regionie, podobnie jak w 2013 roku, około 1/3 stanowią nadal pracownicy zatrudnieni w sektorze przemysłu i budownictwa, co świadczy o wciąż znaczącej pozycji tego typu firm w regionie.

Realizowane badanie potwierdziło wyższy niż w 2013 roku udział pracowników handlu, wśród ogółu zatrudnionych w firmach z kapitałem zagranicznym. Pracowali oni głównie dla dużych sieci handlowych z Francji (np. Auchan, Leroy Merlin), Wielkiej Brytanii (np. Tesco, Castorama), Niemiec (np. Kaufland, Lidl, Media Markt) oraz Portugalii (Biedronka). Podobnie jak w roku poprzednim była to jednak branża, w której zatrudnienie znalazło najmniej mieszkańców Małopolski pracujących dla firm zagranicznych.

Porównując strukturę zatrudnionych w poszczególnych sektorach gospodarki w Małopolsce, widoczny jest w przypadku sektora przemysłu i budownictwa o około 10% większy, a w przypadku sektora usług prawie o 30% procent większy udział zatrudnionych w firmach z kapitałem zagranicznym w porównaniu z ogółem zatrudnionych w województwie małopolskim.

Elementem, który znacznie różnicuje poszczególne regiony oraz kraje, z których pochodzi kapitał jest różnorodna liczba utworzonych miejsc pracy w poszczególnych sektorach

gospodarki (przemysłu i budownictwie, handlu oraz usługach). W przypadku firm europejskich zauważalna jest względna równowaga pomiędzy podmiotami dającymi zatrudnienie w branży przemysłowej i budownictwie (26,6%), handlu (26,8%) oraz tych zaliczonych do kategorii pozostałych usług (46,5%). Z kolei firmy posiadające inwestora z USA tworzą głównie miejsca pracy w usługach – 87,8% (głównie branża BSS), natomiast w przypadku przedsiębiorstw z kapitałem azjatyckim dominują podmioty o profilu przemysłowym (inwestorzy z Japonii).

6.4. Zatrudnienie według sekcji PKD

W przypadku struktury zatrudnienia w 2014 roku kształtowała się ona w województwie małopolskim następująco w porównaniu z danymi ogólnopolskimi.

Tabela 21. Pracujący (faktyczne miejsca pracy) wg sekcji PKD 2007 w 2014 roku

	Rolnictwo, leśnictwo łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	Pozostałe usługi
Województwo małopolskie	21,0%	23,4%	24,2%	3,2%	27,9%
Polska	16,7%	26,3%	24,4%	3,9%	28,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Powyższe liczby potwierdzają, że w województwie, w porównaniu do całego kraju, w większym stopniu dominuje zatrudnienie w gałęziach gospodarki związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (o 4,3 p.p. więcej zatrudnionych w regionie niż w Polsce). Mniej niż w całej Polsce, bo o około 3% pracujących zatrudnionych jest natomiast w przemyśle i budownictwie oraz o 0,7% w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku pracy.

Struktura zatrudnienia w 2014 roku, uwzględniając sekcje PKD 2007, kształtuje się następująco w poszczególnych podregionach na obszarze województwa małopolskiego.

Tabela 22. Pracujący (faktyczne miejsca pracy) wg sekcji PKD 2007 w 2014 roku w podregionach województwa małopolskiego

	Rolnictwo, leśnictwo i rybnictwo	Przemysł i budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi	Pozostałe usługi
Województwo małopolskie	21,0%	23,4%	24,2%	3,2%	27,9%
Podregion krakowski	30,0%	25,3%	23,1%	1,4%	19,9%
Podregion m. Kraków	1%	19,3%	31,3%	6,4%	41,8%
Podregion nowosądecki	36%	20,6%	20,6%	1,6%	21,3%
Podregion oświęcimski	19%	34,7%	21,2%	2,4%	22,5%
Podregion tarnowski	35%	22,2%	18,0%	1,6%	22,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Na podstawie własnych badań podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, w 2014 roku, w odróżnieniu od 2013 roku w województwie, obserwowany jest znaczący procentowy wzrost zatrudnionych w sekcji dotyczącej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (sekcja M), co bez wątpienia związane z tym, że zaliczone do niej zostały w znacznym stopniu przedsiębiorstwa z sektora BSS. Podobnie jak w poprzednim roku (2013) silną pozycję stanowią pracujący w podmiotach zaliczonych do sekcji C – przetwórstwo przemysłowe. Na kolejnych miejscach, pod względem liczby pracujących w Małopolsce w podmiotach z kapitałem zagranicznym, znalazł się handel hurtowy i detaliczny (sekcja G), sektor informacji i komunikacji (sekcja J) oraz działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (sektor N). Rola pozostałych działalności jest znacznie mniejsza i wynosi mniej niż 5% wśród ogółu zatrudnionych w firmach zagranicznych. W największym stopniu, w przypadku lat 2013-2014, przyrost zatrudnienia (% zatrudnionych w podmiotach z kapitałem zagranicznym) zanotowany został w przypadku sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej oraz J – informacja i komunikacja.

Tabela 23. Struktura zatrudnienia w firmach zagranicznych w Małopolsce objętych badaniem według sekcji PKD w 2014 roku

PKD	Seksja	Zatrudnienie w 2014 roku	
		Liczba zatrudnionych w tys.	Odsetek zatrudnienia ogółem
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	17 655	23,75%
C	Przetwórstwo przemysłowe	16 785	22,58%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	13 961	18,78%
J	Informacja i komunikacja	11 736	15,79%
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9 591	12,90%
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2 333	3,14%
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 233	1,66%
F	Budownictwo	426	0,57%
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	333	0,45%
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	165	0,22%
H	Transport i gospodarka magazynowa	93	0,13%
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	27	0,04%
Razem		74338	100,00%

Źródło: badanie własne²⁴

Porównanie danych dotyczących zatrudnienia w ujęciu wojewódzkim, z tymi odnoszącymi się tylko do podmiotów z kapitałem zagranicznym sprawia, że zauważalny jest zdecydowanie wyższy udział zatrudnionych w firmach posiadających inwestora zagranicznego zwłaszcza w ramach branży usługowej (szczególnie w przypadku działalności profesjonalnej), a także przemysłu i budownictwie.

6.5. Najwięksi pracodawcy z kapitałem zagranicznym w Małopolsce i bilans miejsc pracy

Na podstawie badań CAWI/CATI oraz analiz desk research w 2014 roku w województwie małopolskim zidentyfikowano kilkanaście podmiotów zatrudniających powyżej 1000 pracowników oraz kilkadziesiąt powyżej 500 pracowników.

Od lat wśród największych podmiotów z kapitałem zagranicznym zatrudniających największą liczbę pracowników pozostają firma VALEO Autosystemy Sp. z o.o. z prawie 3500 osób

²⁴ W przypadku branży BSS wykorzystano podział zaproponowany przez Instytut Badań Strukturalnych w publikacji „Analiza potencjału rozwojowego funkcji metropolitalnych obszarów aglomeracji miejskich województwa śląskiego, będących ośrodkami wzrostu gospodarczego województwa śląskiego w kontekście procesów zachodzących na regionalnym rynku pracy – sektor usług nowoczesnych”, (http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/documents/raport%20koncowy_sektor%20uslug%20nowoczesnych.pdf).

pracujących w dwóch zakładach zlokalizowanych w Skawinie oraz Chrzanowie. Ważnym podmiotem jest także brytyjsko-luksemburski koncern *ArcelorMittal*, który zatrudniał w Krakowie 2983²⁵, co stanowiło 25% wszystkich zatrudnionych przez tego pracodawcę w Polsce, a także Shell (około 2000 zatrudnionych). Wśród największych przedsiębiorców należy również wymienić Capgemini BPO (ponad 2500 zatrudnionych w BPO i ITO), HSBC (ponad 2000 zatrudnionych), State Street Financial (ponad 2000) działające w branży BSS. W czołówce największych firm z kapitałem zagranicznym znajduje się aż siedmiu inwestorów (Tesco, Carrefour, Jerónimo Martins, Metro, Schwarz Group, Auchan Gruppe i Kingfisher) reprezentujących 10 sieci handlowych (Tesco, Carrefour, Biedronka, Real, Makro, Media Markt, Lidl, Kaufland, Leroy Merlin oraz Castorama), którzy łącznie odpowiadają za utworzenie kilkanaście tysięcy miejsc pracy²⁶. W przypadku tych firm czołowe miejsca zajmuje Biedronka, której właścicielem jest Jerónimo Martins, zatrudniająca w regionie około 3500 osób.

Wśród podmiotów zatrudniających ponad 1000 pracowników należy wymienić także firmę Philip Morris produkującą wyroby tytoniowe m.in. w centrum produkcyjnym w Krakowie, gdzie zatrudnione jest 1300 osób²⁷. W stolicy województwa działa również w ramach firmy Centrum Usług PMI Service Center Europe Sp. z o.o. (PMI SCE), w którym 50 zatrudnionych pracowników świadczy usługi finansowe, informatyczne oraz z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi spółkom PMI w Europie, na Bliskim Wschodzie i w Afryce. Wśród największych pracodawców z kapitałem zagranicznym należy również wymienić, Sabre Polska Sp. z o.o. (około 1300 pracowników – głównie specjalistów ds. IT)²⁸, IBM BTO Business Consulting (ponad 1000), RR Donelley (przemysł drukarski i wydawniczy – ponad 1200 zatrudnionych), oraz Delphi Poland S.A. produkujący wyposażenie elektryczne i elektroniczne do pojazdów silnikowych. Ta ostatnia firma zatrudnia około 1000 osób, spośród których około 200 zostało zatrudnionych w 2014 roku. Dużym pracodawcą jest również EDF Group, który w Elektrociepłowni w Krakowie daje zatrudnienie dla 1000 osób, spośród 3300 pracujących w Polsce²⁹. W przypadku banków, podobnie jak w 2013 roku, największymi pracodawcami pozostają w Małopolsce – Carlo Tassara (sieć Alior), UniCredito (dominujący udziałowiec Banku Pekao) oraz General Electric Company (właściciel banku BPH)³⁰.

Dużymi przedsiębiorstwami spoza KOM zatrudniającymi powyżej 800 osób jest natomiast firma TRI Poland Sp. z o.o., zlokalizowana w powiecie olkuskim koncentrująca się na produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych oraz ATB Tamel mająca siedzibę na terenie Tarnowa, zatrudniająca 900 pracowników przy produkcji sprzętu i artykułów

²⁵ Patrz: *Raport Zrównoważonego Rozwoju, ArcelorMittal Poland, 2014*, (http://poland.arcelormittal.com/fileadmin/content/odpowiedzialny_biznes/raporty/2014/ArcelorMittal_Poland_CS_R_2015_pl.pdf).

²⁶ W przypadku podmiotów reprezentujących 10 sieci handlowych dane są szacunkowe (w tym na podstawie raportu dotyczącego inwestorów zagranicznych w Małopolsce z 2013 roku), ponieważ Wykonawcy nie udało się potwierdzić (bezpośrednio od tych firm) dokładnej liczby osób w nich zatrudnionych na terenie Małopolski.

²⁷ Patrz: (http://www.pmi.com/marketpages/Pages/market_pl_pl.aspx).

²⁸ Patrz: (<http://www.sabre.pl/sabre-polska/>).

²⁹ Dane uzyskane na podstawie wywiadu CATI oraz w oparciu o dokumenty firmy – GRUPA EDF w Polsce (http://polska.edf.com/fichiers/fckeditor/Commun/Pologne/raport_PDF_zbiorczy_final.pdf).

³⁰ W przypadku podmiotów reprezentujących banki dane są szacunkowe (w tym na podstawie raportu dotyczącego inwestorów zagranicznych w Małopolsce z 2013 roku), ponieważ Wykonawcy nie udało się potwierdzić (bezpośrednio od tych firm) dokładnej liczby osób w nich zatrudnionych na terenie Małopolski.

elektrycznych i elektronicznych. W Dobczycach w powiecie myślenickim funkcjonuje natomiast firma Wawel, zatrudniająca niecałe 900 pracowników.

Wśród największych zakładów dominują więc przede wszystkim podmioty z Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego – głównie Kraków, a także Zabierzów, Skawina, Chrzanów, o profilu produkcyjnym (sekcja C) oraz BSS (sekcja J i M). W większości są to firmy zagraniczne z dominującym kapitałem z USA oraz z Francji i Wielkiej Brytanii.

W przypadku województwa małopolskiego, ale również Polski, Kraków (łącznie z podmiejskim Zabierzowem) stanowi najważniejszy ośrodek usług biznesowych w Polsce. Na koniec 2014 roku w Krakowie zagraniczne centra usług zatrudniały ponad 30 tysięcy osób, co stanowiło około 24% ogółu pracowników tego typu centrów w Polsce. W stolicy województwa małopolskiego działało 85 centrów usług BPO, ITO, SSC, R&D z kapitałem zagranicznym³¹. Wśród nich należy wymienić następujące centra z kapitałem zagranicznym: Alexander Mann Solutions, Amway, Aon Hewitt, Brown Brothers Harriman, Capgemini, Capita, CH2M Hill, Cisco, Delphi, Electrolux, Euroclear, GE Healthcare, HCL, Heineken, Herbalife, Hitachi Data Systems, HSBC, IBM BTO, International Paper, Lufthansa Global Business Services, Lundbeck, Luxoft, MESP Central Europe, Motorola Solutions, Philip Morris International, R.R. Donnelley, Rolls-Royce, RWE, Sabre, Shell, State Street, UBS. Wśród pracujących w centrach usług nowoczesnych 75% zatrudnionych było w podmiotach z kapitałem ze Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii oraz Francji. Aż 24 z nich zatrudniało więcej niż 500 pracowników, a ponad 35 powyżej 200.

Powyższe dane ukazują, że pracownicy centrów usług biznesowych w Małopolsce stanowili ponad 25% pracujących w podmiotach z kapitałem zagranicznym w 2014 roku i odpowiadali w znaczącym stopniu za wzrost liczby pracujących w takich podmiotach w porównaniu z 2013 rokiem. W przypadku centrów usług biznesowych, ważnym elementem wpływającym na rynek pracy (od strony popytowej i podażowej) jest fakt, że (...) *zdecydowana większość firm z sektora nowoczesnych usług biznesowych nawiązuje współpracę z uczelniami wyższymi (85%) (...) niemal 90% z nich rekrutuje na uczelniach przyszłych pracowników (trzy czwarte wszystkich badanych firm prowadzi taką działalność)*³². W przypadku firm (centrów usług biznesowych z terenu Małopolski), które w 2014 roku prowadziły współpracę z uczelniami wyższymi należy wymienić przede wszystkim:

- > Aleksander Mann Solutions współpracuje z Akademią Górniczo-Hutniczą (organizacja warsztatów, udział w targach pracy),
- > IBM BTO współpracujący z Uniwersytetem Pedagogicznym w Krakowie, Wyższą Szkołą Europejską w Krakowie oraz Politechniką Krakowską (ufundowanie specjalizacji, IBM Academy – szkolenia dla studentów).

Taka strategia rekrutacyjna centrów usług biznesu wpisuje się w prognozy dotyczące powstawania kolejnych takich podmiotów w stolicy Małopolski i zwiększania liczby

³¹ Wyliczenia własne na podstawie raportów ABSL: *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2014* oraz *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015* (<http://absl.pl/pl/absl-publications>).

³² ABSL, *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015*.

pracowników w dotychczas istniejących firmach³³. Oznaczać to będzie większą konkurencję pracodawców o odpowiednio wykształconego pracownika małopolskich uczelni, zwłaszcza, że Kraków jest liderem pod względem liczby nowych miejsc pracy w tym sektorze. Ze względu na fakt, że w centrach usług zatrudnienie znajdują studenci i absolwenci kierunków informatycznych, ekonomiczno-administracyjnych, inżynieryjno-technicznych, a także filologicznych obserwowany jest wzrost w roku akademickim 2013/2014 liczby studentów i absolwentów kierunków ekonomiczno-administracyjnych o ponad 10%.

³³ Patrz: ABSL, *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015*, s. 10-12.

7. Zaawansowane technologie w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego

Poniższy rozdział w dużej mierze bazuje na danych GUS. Autorzy raportu zdają sobie sprawę, że dane te powinny być traktowane z pewną ostrożnością ze względu na fakt, iż przedsiębiorstwa niechętnie wywiązują się z obowiązku sprawozdawczego w zakresie działalności badawczo-rozwojowej. Niemniej, należy podkreślić, że o ile ograniczona liczba sprawozdań PNT, którą otrzymuje GUS nie uprawnia do operowania wartościami bezwzględnyymi co do skali tej działalności, jednak jak najbardziej, uprawnia do analizy jej struktury oraz dokonywania porównań między regionami. Zgromadzone przez GUS dane są bowiem na tyle rozbudowane, że w wielu obszarach, wnioski z nich płynące można uznać za reprezentatywne. Innymi słowy, na podstawie danych GUS nie można przesądzić, jaka jest wartość wydatków na B+R przedsiębiorstw w Polsce, ale z bardzo dużą dokładnością można stwierdzić, jak te wydatki rozkładają się w podziale na regiony, w jakich obszarach dokonywano nakładów na B+R czy jaka jest skala różnic w działalności B+R pomiędzy firmami z kapitałem krajowym i zagranicznym. Dane pozyskane z GUS były przez autorów oceniane pod kątem ich reprezentatywności i przydatności w niniejszym opracowaniu.

Inwestycje zagraniczne generują szereg pozytywnych zmian w gospodarce lokalnej, w której są lokowane. Do najważniejszych pozytywnych czynników należą:

- > Efekt demonstracji / „zarażania” – firmy z kapitałem zagranicznym implementują w lokalnej gospodarce nowe technologie, know-how, metody zarządzania i marketingu – pracownicy nabywają nowych kompetencji, a przepływ pracowników skutkuje naturalną dyfuzją tych pozytywnych zmian. Lokalni kooperanci muszą dopasować się do wymagań i technologii sprowadzonych przez firmę zagraniczną.
- > Włączanie lokalnej gospodarki w międzynarodowe łańcuchy dostaw – firmy z kapitałem zagranicznym często są dostawcami dla swoich spółek córek, zwiększają udział lokalnych poddostawców w strukturze swoich zakupów, a w dłuższej perspektywie firmy te stają się dostawcami globalnymi dla innych firm grupy kapitałowej czy nawet całej branży. Kooperując z firmami międzynarodowymi lokalni poddostawcy zwiększają jakość, uzyskują referencje i stają się atrakcyjnym kooperantem w skali globalnej.
- > Pozytywne skutki dodatkowej konkurencji – wejście na rynek firm zagranicznych zmusza przedsiębiorstwa krajowe do ulepszenia istniejących metod produkcyjnych czy też wprowadzenia nowych produktów/usług. Konkurencja, a co za tym idzie otwartość na nowe technologie przyspiesza procesy innowacyjne, które pozwalają szybko zwiększać wydajność produkcji. Zastosowanie nowoczesnych technologii powinno przyczyniać się do zwiększenia wartości produkcji (przychodów) na 1 pracownika, a co za tym idzie, poprawiać zyskowność przedsiębiorstwa i w konsekwencji, wpływy z podatków płaconych przez przedsiębiorstwo.

Firmy stosujące nowe technologie, osiągające wysokie wskaźniki wydajności, muszą przyciągać bardziej wykształconych pracowników, co w konsekwencji rzutuje na wypłacanie

im wynagrodzeń wyższych niż w firmach konkurencyjnych (tym bardziej, że poziom wynagrodzeń często powiązany jest z osiąganymi wskaźnikami wydajności).

Wyżej przytoczone czynniki w kontekście pozytywnym, mają również swoją negatywną stronę. Wyższe płace oferowane przez firmy zagraniczne ograniczają firmom krajowym dostęp do wysokokwalifikowanych pracowników. Dostęp do nowych technologii zmniejsza presję na ich samodzielne opracowywanie i skłania do koncentracji na poprawie wydajności pracy w oparciu o rozwiązania nabywane z zagranicy. Taki podejście natomiast stanowi tzw. pułapką średniego rozwoju, gdyż skutkuje ciągłym konkutowaniem z krajami, których przewaga konkurencyjna koncentruje się na niskich kosztach produkcji.

Sporym problemem jest ciągle traktowanie polskich spółek jako stricte produkcyjnych, które de facto pełnią rolę wyłącznie usługową wobec centrali ulokowanej za granicą, gdzie realizowane są procesy B+R, marketingowe – kluczowe dla budowania wartości dodanej przedsiębiorstwa.

Skala wartości dodanej, którą inwestorzy zagraniczni chcą realizować lokalnie, a co za tym idzie, motywacje, którymi kierują się inwestorzy zagraniczni lokując się w kraju docelowym są kluczowe dla oceny efektów inwestycji zagranicznych. Jeśli bowiem dominuje wyłącznie chęć zwiększenia wydajności pracy w ramach poszczególnych zakładów w oparciu o tanią siłę roboczą, to istnieje zagrożenie wykorzystania krajowych zasobów poniżej ich możliwości. Dlatego warto analizować, w jakim stopniu inwestycje zagraniczne koncentrują się na nowych środkach trwałych, a w jakim stopniu jest to realokacja linii produkcyjnych z krajów, w których rosnące koszty pracy nie uzasadniają ich eksploatacji.

W tym kontekście, warto również podkreślić, że nie bez znaczenia są preferencje inwestorów zagranicznych co do sektorów gospodarki. Najwięcej korzyści z inwestycji zagranicznych występuje w sektorach o silnych powiązaniach międzynarodowych, które generują eksport, w średnio-wysokich i wysokich technologiach.

Profil przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym na tle gospodarki kraju i regionu

Przeciętna firma z kapitałem zagranicznym jest wielokrotnie większa niż średnia dla całej gospodarki. Jej przychody w 2014 roku w skali całego kraju sięgały 49 mln zł, a w Małopolsce 41,5 mln zł. Analogiczne dane dla gospodarki krajowej i regionalnej wynoszą odpowiednio 2,1 mln zł i 1,8 mln zł. Podobnie, aczkolwiek w nieco mniejszej skali różnice występują w liczbie zatrudnionych. O ile firmy z kapitałem zagranicznym zatrudniały przeciętnie 66 pracowników (w Małopolsce 65), o tyle średnia wartość dla całej gospodarki wynosi 4,96 (w Małopolsce 4,63). Warto jednak zauważyć, że różnice w przychodach były znacznie większe niż w skali zatrudnienia. W konsekwencji, przychody na 1 pracownika w firmach z kapitałem zagranicznym były znacznie większe i wynosiły 740 tys. zł (636 tys. zł w Małopolsce) w porównaniu do firm ogółem, które osiągnęły poziom 427 tys. zł (381 tys. zł w Małopolsce).

Większa wydajność prawdopodobnie wynika z większych nakładów inwestycyjnych firm z udziałem kapitału zagranicznego. Różnice w tym obszarze są warte zauważenia, gdyż dla firm z udziałem kapitału zagranicznego poziom nakładów wynosił 6,10% (w Małopolsce 4,5%) a dla firm ogółem 4,69% (w Małopolsce 4,05%). Niestety, należy jednocześnie zauważyć sporą różnicę w udziale używanych środków trwałych, który wśród firm z kapitałem zagranicznym wynosił aż 26,46% (w Małopolsce 26,94%). Analogiczny wskaźnik dla firm ogółem wynosi 9,63% (w Małopolsce 10,22%). Firmy z kapitałem zagranicznym w znacznie większym stopniu sprowadzały do Polski używane środki trwałe, prawdopodobnie w procesie realokacji zasobów z krajów, gdzie koszty produkcji były większe.

Bez względu na fakt, jak oceniamy jednak wyższy udział używanych środków trwałych w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym, to jednak trzeba przyznać, że efekt tych nakładów jest pozytywny w kontekście zwiększania wydajności pracy. Firmy z kapitałem zagranicznym posiadają bowiem stosunkowo większy potencjał w zakresie automatyzacji produkcji i co istotne, dominują w tych środkach automatyzacji, które są najbardziej zaawansowane technologicznie – robotach i manipulatorach.

Tabela 24. Środki automatyzacji produkcji

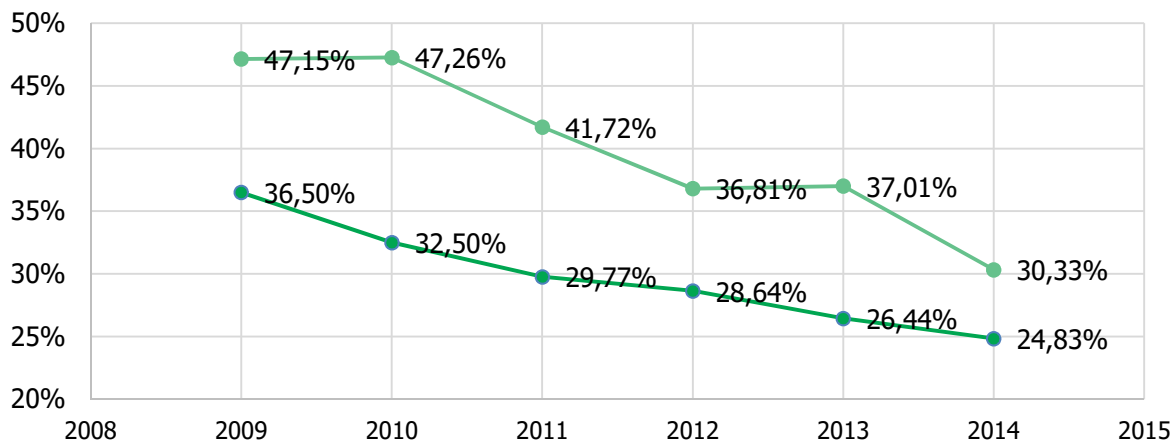
	Linie produkcyjne automatyczne	Linie produkcyjne sterowane komputerem	Centra obróbkowe	Obrabiarki laserowe sterowane numerycznie	Roboty i manipulatory
Ogółem	20 098	18 696	15 537	2 205	13 052
W tym sektor prywatny - własność zagraniczna	8 145	7 340	5 670	484	9 101
Udział sektora prywatnego - własność zagraniczna	40,53%	39,26%	36,49%	21,95%	69,73%
W tym w Małopolsce	1 485	1 313	828	113	671
Udział środków automatyzacji w Małopolsce	7,39%	7,02%	5,33%	5,12%	5,14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS

Dane statystyczne potwierdzają tezę, że większy stopień automatyzacji i wyższa wydajność pracy pozwala tworzyć miejsca pracy nieco lepiej wynagradzane w porównaniu do przedsiębiorstw ogółem (nie mamy jednak danych, które pokazywałyby, w jakim stopniu na wartość średnich wynagrodzeń wpływają wysokie wynagrodzenia kadry zarządzającej, a na ile dotyczy to również pracowników niższego szczebla). Niemniej, różnica jest istotna, gdyż średnie wynagrodzenie w przemyśle w firmach z kapitałem zagranicznym jest wyższe niż w firmach z kapitałem krajowym. W tych pierwszych, osiągnęło ono wartość 4 404 zł, natomiast w tych drugich 3 031 zł, przy średniej dla wszystkich podmiotów gospodarczych w przemyśle na poziomie 3 541 zł.

Pomimo, że firmy z kapitałem zagranicznym pełnią funkcję usługową w stosunku do swoich spółek-matek, to zauważalny jest wzrost ich samodzielności, a co za tym idzie, silniej oddziałują na lokalną tkankę gospodarczą – maleje z roku na rok udział transakcji tych firm z jednostkami powiązanymi, co przedstawia kolejny z wykresów.

Wykres 14. Udział importu i eksportu firm z kapitałem zagranicznym od/do jednostek macierzystych i powiązanych

- Udział importu od jednostki macierzystej i jednostek powiązanych w imporcie ogółem
- Udział eksportu do jednostki macierzystej i jednostek powiązanych w eksporcie ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS

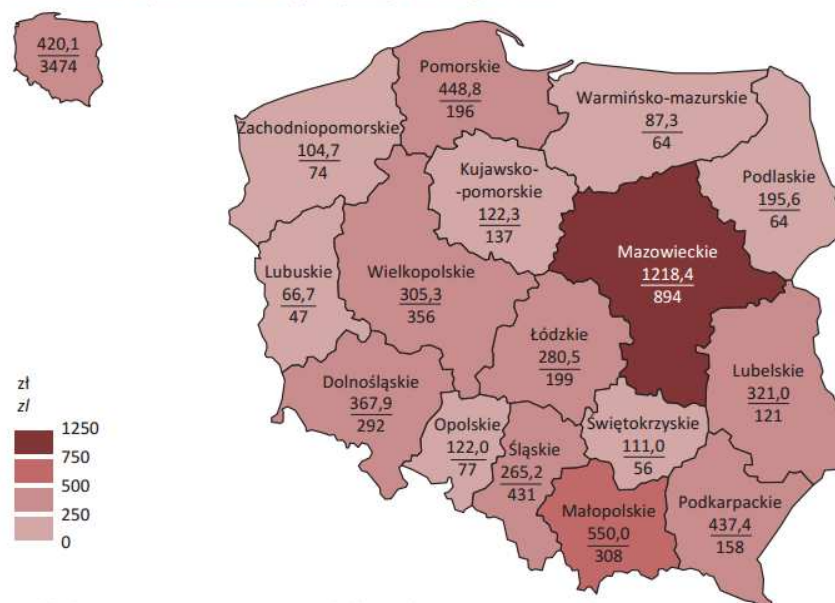
Działalność innowacyjna przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym

Pozycja Małopolski na krajowej mapie działalności B+R jest stosunkowo wysoka. Małopolska zajmuje 2. miejsce w kraju pod względem nakładów wewnętrznych na działalność B+R na 1 mieszkańca oraz 4. miejsce w kraju pod względem liczby podmiotów aktywnych badawczo.

Mapa 9. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca według województw w 2014 r.

Mapa 3.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca według województw w 2014 r.
Gross Domestic Expenditure on R&D per capita by voivodships in 2014

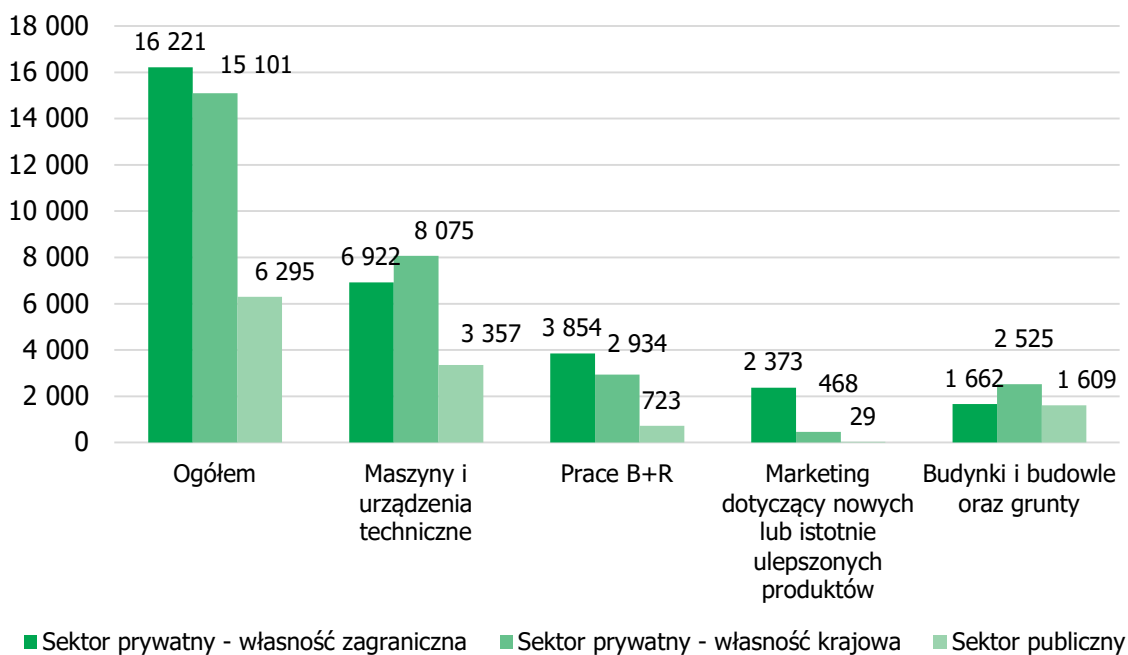

Nakłady wewnętrzne na B+R na 1 mieszkańca w zł GERD per capita in zł
Liczba podmiotów aktywnych badawczo Number of R&D entities

Źródło: Nauka i technika 2014, GUS

Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym są stosunkowo większe niż wynika to z ich ilościowego udziału w strukturze przedsiębiorstw ogółem. Zainwestowały one w 2014 roku łącznie ok 16,2 mld zł, co stanowi ponad 1 mld zł więcej niż przedsiębiorstwa z krajowym kapitałem. Warto również podkreślić, że w większym stopniu koncentrowały się na realizacji prac B+R oraz marketingu nowych lub ulepszonych produktów. Przedsiębiorstwa z krajowym kapitałem w większym stopniu inwestowały maszyny i urządzenia a także budynki i budowle oraz grunty.

Wykres 15. Nakłady przedsiębiorstw na działalność innowacyjną

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS

Jak to wygląda w Małopolsce? Pozycja regionu na tle całego kraju jest dobra, przy czym w obszarze nakładów na prace B+R bardzo dobra, gdyż w Małopolsce zlokalizowano ponad 10% nakładów na ten obszar działalności innowacyjnej.

Tabela 25. Nakłady inwestycyjne małopolskich przedsiębiorstw

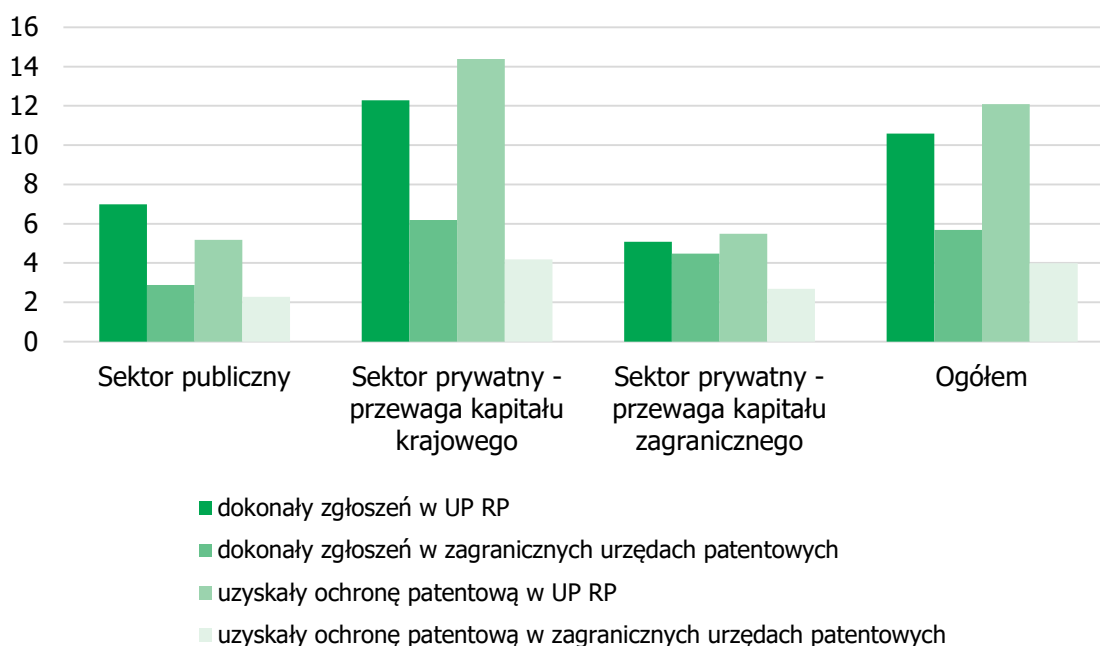
	Ogółem	Maszyny i urządzenia techniczne	Prace B+R	Marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów	Budynki i budowle oraz grunty
Polska	37 616,8	18 353,5	7 510,0	2 870,9	5 795,9
Małopolska	2 123,4	854,5	791,5	24,8	308,6
Udział Małopolski (w %)	5,64%	4,66%	10,54%	0,86%	5,32%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS

Niestety, aktywność firm zagranicznych polega przede wszystkim na sprowadzaniu do Polski już istniejących technologii. Firmy z kapitałem zagranicznym, nawet jeśli angażują się w badania i rozwój, nie chronią swojej własności intelektualnej za pośrednictwem spółek

polskich, ale swoich central. Przykładem może być Korporacyjne Centrum Badawcze ABB w Krakowie. ABB, wiodący dostawca technologii automatyki i energetyki, który dokonał w 2014 roku 450 zgłoszeń patentowych w EPO i jest to najlepszy wynik wśród firm zarejestrowanych w Szwajcarii – kraju który dominuje w ogólnoswiatowych statystykach w tym obszarze. Korporacyjne Centrum Badawcze ABB może pochwalić się istotnym wkładem w ogólną liczbę zgłoszonych patentów przez Grupę ABB, ale trzeba pamiętać, że rezultaty prac B+R realizowanych w Krakowie, rejestrowane są za pośrednictwem centrali spółki w Szwajcarii. Do niej należy własność intelektualna wypracowywana w Krakowie i to ona uzyskuje przychody z tytułu licencji na jej wykorzystanie.

Wykres 16. Działalność przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie w latach 2012-2014

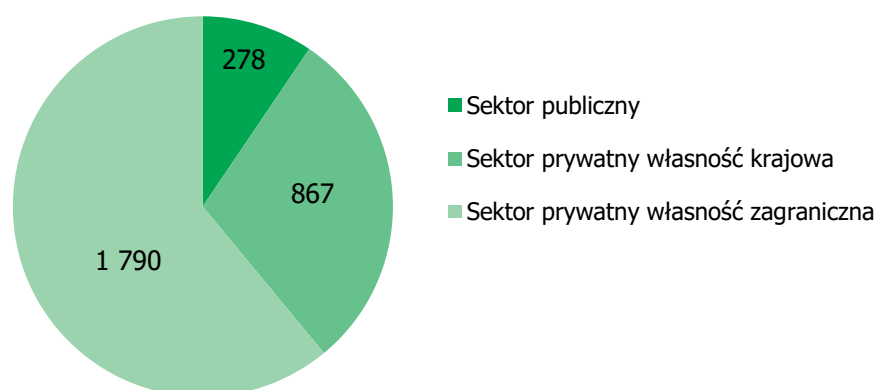

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS

Zjawisko to potwierdzają również wnioski z analizy wykorzystania licencji zagranicznych przez przedsiębiorstwa przemysłowe. W 2014 roku, korzystały one łącznie z 2 935 licencji zagranicznych (167 przypadkało na przedsiębiorstwa małopolskie), przy czym aż 1 790 (60,99%) licencji przypadkało na przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego. Statystyki te nie odzwierciedlają jakości licencji i skali ich innowacyjności. Nie mamy również informacji o tym, w jakim stopniu są to transakcje wewnątrz grup kapitałowych, niemniej na ich podstawie można stwierdzić, że przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym przyczyniają się do sprowadzania do Polski nowych technologii, gdyż to właśnie one dominują wśród firm korzystających z licencji zagranicznych. Udział licencji wykorzystywanych przez małopolskie firmy w ogólnej liczbie licencji zagranicznych wynosi 5,69%.

Wykres 17. Liczba wykorzystywanych licencji zagranicznych przez przedsiębiorstwa przemysłowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS

8. Wnioski

Utrzymująca się wysoka aktywność inwestorów zagranicznych w 2014 roku

Zgodnie z prognozami Zakładu Rozwoju Regionalnego Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego (raport za rok 2013) wartość nakładów podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w 2014 roku przekroczyła 1,2 mld USD. Skumulowana wartość inwestycji (od roku 1989) podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego osiągnęła natomiast poziom 19,3 mld USD. Niższa kwota inwestycji w 2014 r. w stosunku do lat ubiegłych wynika z faktu, że nie pojawiły się, na wzór lat ubiegłych, spektakularne transakcje w postaci dużych przejęć czy prywatyzacji. O ile w 2013 roku kwotę ponad 50 mln USD zainwestowało 10 przedsiębiorstw, o tyle w 2014 ich liczba wyniosła 4.

Analiza typu inwestycji w roku 2014 wykazała brak nakładów inwestycyjnych związanych z prywatyzacjami, a największe nakłady poniesione zostały na inwestycje typu greenfield, w szczególności w związku z rozbudową i modernizacją obiektów utworzonych od podstaw w latach ubiegłych. Udział tego typu inwestycji wyniósł w badanym okresie 46% i osiągnął wartość 568,5 mln USD, o ok. 86 mln USD więcej niż w roku 2013. Podobny jak w latach ubiegłych był udział przejęć firm prywatnych – 37% ogółu inwestycji w 2014 r., o wartości 454,37 mln USD. Kwotowo natomiast ten typ inwestycji był niższy o ok. 100 mln USD w porównaniu do roku 2013. Również podobnie jak w latach ubiegłych kształtował się udział nakładów reinwestycyjnych w firmach przejętych lub sprywatyzowanych przez kapitał zagraniczny, osiągając udział 17%, o wartości 220,11 mln USD.

Pozytywnie należy ocenić kontynuację inwestycji w już przejęte czy wybudowane zakłady. Oznacza to, że inwestorzy zagraniczni reinwestują zyski i zaciągają zobowiązania w lokalnych instytucjach finansowych, co przekłada się na silniejsze związki z lokalną gospodarką i zmniejszenie ryzyka ewentualnego nagłego wycofania zainwestowanego kapitału w przypadku np. kryzysu gospodarczego.

Optymistyczne prognozy zaangażowania finansowego inwestorów zagranicznych w 2015 r.

Analiza projektów inwestycyjnych realizowanych po 2014 r., jak i stopień realizacji projektów rozpoczętych w latach wcześniejszych pozwalają zaprognozować dalsze utrzymywanie się zaangażowania finansowego w Małopolsce i sumę nakładów inwestycyjnych w 2015 r. na poziomie co najmniej 1,2 mld USD. W roku 2015 realizowanych jest ponad 20 projektów inwestycyjnych o wartości szacowanej na min. 10 mln USD, jednakże część z nich będzie trwała do końca 2016. W szczególności istotne jest zaangażowanie w regionie trzech kluczowych inwestorów zagranicznych, którzy realizować będzie programy inwestycyjne o wartości min. 100 mln USD, a do których należy m.in. modernizacja zakładu ArcelorMittal w Nowej Hucie (remont wielkiego pieca, unowocześnienie części surowcowej, zwiększenie mocy produkcyjnych w walcowni gorącej i ocynkowni). Program inwestycyjny trwający do końca 2016 realizuje także Grupa Azoty w zakładzie w Tarnowie. Ponadto duże nakłady inwestycyjne w 2015 poniesie EdF, właściciel elektrociepłowni w Krakowie. O zaangażowaniu inwestorów zagranicznych w Małopolsce świadczą także zezwolenia na działalność w specjalnej strefie ekonomicznej prowadzonej przez KPT, wydane od połowy roku 2014.

Zadeklarowana przez inwestorów suma nakładów inwestycyjnych wynosi ponad 100 mln USD.

Malejący dystans w liczbie nowych inwestorów pomiędzy Małopolską a liderami w przyciąganiu inwestorów zagranicznych

Małopolska nadal ustępuje regionom będącym liderami w tworzeniu atrakcyjnych warunków dla lokalizacji inwestycji zagranicznych, tj. województwom mazowieckiemu, dolnośląskiemu, wielkopolskiemu i śląskiemu, jednakże cechuje się w ostatnich latach dużą dynamiką nowych podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Z danych GUS wynika także, że w 2014 roku zmniejszył się znacząco udział wyrejestrowanych firm w porównaniu do roku 2013. Obszarem o największym nagromadzeniu tego typu podmiotów jest Kraków, w którym w badanym roku zarejestrowanych było 3583 spółek, co stanowiło 74,4% wszystkich podmiotów tego typu funkcjonujących na terenie województwa.

Znaczne zróżnicowanie geograficzne inwestycji zagranicznych

Małopolska cechuje się znacznym zróżnicowaniem w zakresie rozmieszczenia inwestycji firm z udziałem kapitału zagranicznego. Prawie 91% nakładów inwestycyjnych, poniesionych przez firmy z kapitałem zagranicznym w latach 1989-2014 zostało skupionych w ośmiu powiatach. Analogiczny procent inwestycji poniesionych w samym tylko 2014 r. rozmieszczony został w pięciu powiatach. Poza Krakowem największą koncentracją inwestycji z udziałem kapitału zagranicznego cieszyły się powiaty: krakowski, miasto Tarnów, brzeski oraz wielicki.

Powiaty, które od roku 1989 odznaczają się najniższymi nakładami inwestycyjnymi zlokalizowane są w północno-wschodniej i południowej części regionu, w szczególności dąbrowski, miechowski, proszowicki, suski. Skala zróżnicowania wewnątrz regionalnego jest bardzo duża. Najlepszym wskaźnikiem obrazującym to zjawisko jest wartość nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca w okresie 1989-2014. Z jednej strony mieszkańcy Krakowa mogą pochwalić się przeciętnymi nakładami w wysokości 15,5 tys. USD na 1 osobę, mieszkańcy powiatu brzeskiego, nakładami w wysokości 9,2 tys. USD, a Tarnowa, 8,4 tys. USD. Z drugiej strony, wartość nakładów inwestycyjnych w powiatach nowotarskim, limanowskim, dąbrowskim, miechowskim, proszowickim i suskim waha się w od 200 do 600 USD. Innymi słowy, kapitał zagraniczny przyczynia się do pogłębiania zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i poniekąd wymusza migracje z powiatów o mniejszej atrakcyjności inwestycyjnej, głównie do Krakowa. Zróżnicowania geograficznego nie niweluje również aktywność KSSE poza Krakowskim Obszarem Metropolitalnym. 86% inwestycji dokonanych w KSSE ulokowanych zostało czterech gminach: Niepołomice, Kraków, Skawina i Zabierzów, przyczyniając się do pogłębienia zjawiska koncentracji inwestycji w KOM.

Branże preferowane przez inwestorów zagranicznych

W badanym roku sektor przemysłowy wygenerował 43,3% udział w ogóle wartości inwestycji zagranicznych w Małopolsce, co było nieznacznie niższym wynikiem niż rok wcześniej. Jak niemal co roku największy udział w ogóle inwestycji miały działalności wpisane w sekcję C Polskiej Klasyfikacji Działalności – przetwórstwo przemysłowe, które osiągnęły łącznie poziom 390,73 mln USD.

Działalność inwestorów w sektorze usługowym skutkowałą zbliżonym udziałem nakładów, który wyniósł 41,2%. Wyraźniej niż w latach ubiegłych zaznaczył się udział przedstawicieli sektora handlowego, osiągając wartość 192,23 (15,5%). Największy wolumen inwestycji w usługach wygenerowały działalności związane z obsługą rynku nieruchomości. Podobnie jak w roku ubiegłym, tak i w bieżącym wartość bezwzględna inwestycji w tej branży utrzymała się na zbliżonym poziomie (ponad 370 mln USD w 2013 i ponad 361 mln USD w 2014).

Obie branże - handel i działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, zagospodarowały niemal 80% wszystkich nakładów inwestorów zagranicznych w sektorze usług. Niestety, inwestorzy zagraniczni preferują inwestować w branże, które gwarantują stabilną stopę zwrotu przy stosunkowo ograniczonym ryzyku, nie wymagające ponoszenia nakładów na badania i rozwój. Również miejsca pracy tworzone w tym sektorze nie należą do tzw. miejsc pracy wysokiej jakości ani nie wymuszają stosowania zaawansowanych technologii. Fakt, że kapitał zagraniczny jest w nich tak mocno reprezentowany wynika wyłącznie z faktu, iż są to branże kapitałochłonne, a stopa zwrotu w dużym stopniu zależy od skali działania.

Silna pozycja inwestorów z USA i Francji

Najaktywniejsi inwestorzy 2014 roku pochodzili ze Stanów Zjednoczonych oraz Francji. Ponad 42% wszystkich nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2014 r. było wynikiem ich działalności. Inwestorzy z każdego z tych krajów zainwestowali ponad 230 mln USD. Warto również podkreślić, że wartości inwestycji inwestorów z krajów sklasyfikowanych na kolejnych trzech miejscach charakteryzowały się bardzo niewielkimi różnicami – inwestorzy z Luksemburga, Szwecji i Niemiec zainwestowali między 85 a 87 mln USD, silnie odstając od inwestorów z USA i Francji.

Małopolska liderem sektora nowoczesnych usług biznesowych

Małopolska jest bardzo atrakcyjną lokalizacją dla inwestorów zagranicznych z sektora nowoczesnych usług biznesowych. Analizując stan tego sektora w Polsce można zauważyć, że najlepiej rozwinięty jest on w województwie małopolskim, przy czym w badanym okresie, jego rozwój ograniczył się do Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, a w szczególności Krakowa i Zabierzowa. Ponadto kilka centrów inwestorów zagranicznych funkcjonuje na terenie Skawiny i Niepołomic. Region małopolski dominuje na tle kraju nie tylko pod względem liczby centrów usług dla biznesu, ale w szczególności pod względem wielkości zatrudnienia wygenerowanego przez ten sektor – według stanu na 2014 rok w Małopolsce funkcjonowało 85 centrów, zatrudniających ponad 30 tys. pracowników. Największa liczba centrów outsourcingowych i usług wspólnych powstała za sprawą inwestorów zagranicznych z USA. Bardzo aktywny na tym polu jest również kapitał z Wielkiej Brytanii, Francji i krajów skandynawskich.

Zagraniczni inwestorzy mają istotny i stale rosnący wpływ na małopolski rynek pracy, co widoczne jest zwłaszcza poprzez stale obserwowany wzrost zatrudnienia w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego. Rozmieszczenie firm z kapitałem zagranicznym i ich udział w lokalnym rynku pracy w Małopolsce kształtuje się jednak bardzo nierównomierne.

Większość miejsc pracy w spółkach zagranicznych skupiona jest w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym (przede wszystkim m. Kraków, powiat krakowski).

Rosnąca rola inwestorów zagranicznych na małopolskim rynku pracy

Jednocześnie 2014 rok był, w porównaniu do 2013 roku, znacznie lepszym okresem dla funkcjonowania firm z kapitałem zagranicznym na małopolskim rynku pracy, co przełożyło się na zwiększenie liczby pracujących w tego typu podmiotach o ponad 10 000 osób. Szczególnie dynamiczny jest proces obserwowany w przypadku specjalistów zatrudnianych w centrach usług BPO, ITO, SSC, R&D na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Uwzględniając zjawiska zachodzące na małopolskim rynku pracy (demograficzne i gospodarcze) podmioty z kapitałem zagranicznym stawać się będą coraz bardziej znaczącymi pracodawcami dla mieszkańców Małopolski, co znajdować będzie odzwierciedlenie w statystykach regionalnych.

Rosnąca aktywność w obszarze działalności innowacyjnej

Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym są stosunkowo większe niż wynika to z ich ilościowego udziału w strukturze przedsiębiorstw ogółem. Pozycja regionu na tle całego kraju w tym zakresie jest dobra, a w obszarze nakładów na prace B+R nawet bardzo dobra, gdyż w Małopolsce zlokalizowano ponad 10% krajowych nakładów inwestorów zagranicznych w działalności innowacyjnej. Trzeba bowiem podkreślić, że nakłady na działalność innowacyjną inwestorów zagranicznych koncentrują się na sprowadzaniu do Polski nowych technologii, a w mniejszym stopniu dotyczą realizacji prac badawczo-rozwojowych w celu opracowywania nowych produktów czy procesów technologicznych na terenie Polski. Wyjątkiem jest m.in. region Małopolski, gdzie inwestorzy znacznie chętnie lokują działalność B+R i wzmacniają te obszary działalności, które są kluczowe dla ich konkurencyjności. Aktywność w tym obszarze jest również miarą siły związku inwestorów z lokalną gospodarką, które są coraz mocniejsze. Coraz mocniejsze „wrastanie” przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w regionalną tkankę gospodarczą obrazuje również malejący udział importu i eksportu lokalnych zakładów z/do jednostek macierzystych lub powiązanych. Od 2009 roku udział ten spadł z odpowiednio 47,15% i 36,50% do poziomu 30,33 i 24,83%. Lokalne zakłady w coraz większym stopniu korzystają z lokalnych dostawców oraz podejmują samodzielną aktywność w obszarze eksportu, w coraz mniejszym stopniu korzystając z pośrednictwa swoich central.

9. Lista kluczowych zrealizowanych inwestycji zagranicznych w roku 2014

Tabela 26. Najwięksi inwestorzy w 2014 roku

Najwięksi inwestorzy w 2014 r.				
L.p.	Nazwa inwestycji	Inwestor	Kraj pochodzenia kapitału	Inwestycje w 2014 (w mln USD)
1	Zakup Quattro Business Park	Starwood Capital Group	USA	100 i powyżej
2	Przejęcie sklepów Real	Auchan Gruppe	Francja	100 i powyżej
3	Przejęcie Centrum Biurowego Lubicz w Krakowie	Griffin Group	Luksemburg	50-100
4	Modernizacja elektrociepłowni w Krakowie	EdF	Francja	50-100
5	Orange Office Park	East-West Development Office	Luksemburg	10-50
6	Budowa kompleksu Kapelanka 42	Skanska	Szwecja	10-50
7	Modernizacja i rozbudowa zakładu produkcyjnego w Skawinie	Valeo	Francja	10-50
8	Modernizacja i rozbudowa zakładu produkcyjnego w Chrzanowie	Dan Cake	Dania	10-50
9	Zakup Centrum Biurowego Euromarket w Krakowie	Bluehouse Capital	Grecja	10-50
10	Produkcja opakowań metalowych, zamknięć koronowych, automatyzacja procesu odbierania, pakowania i magazynowania gotowych wyrobów	F&P Holding	USA	10-50
11	Budowa nowego zakładu w Dobczycach	Hosta Schocolade International	Szwajcaria	10-50
12	Fabryka silników do rolet, markiz i bram (SOPEM)	Somfy	Francja	10-50
13	Zakup biurowca przy ul. Bobrzyńskiego w Krakowie	W.P. Carey	USA	10-50
14	Budowa biurowca C i D Enterprise Park w Krakowie. Kompleks realizowany w czterech fazach, I etap oddany do użytku w IV kwartale 2012 roku (budynki A i B), II etap to budynek C oddany do użytku w październiku 2014 roku, III etap budynek D w IV kwartale 2015 roku, IV etap budynek E i F w II kwartał 2017 r. W drugim etapie inwestycji oddanie do użytku kolejnych 13 tys. mkw biur budynku C.	Avestus Real Estate	USA	10-50
15	Zakup akcji Scanned Multimedias S.A.	Life Healthcare Group Holdings Ltd	RPA	10-50
16	Rozwój centrum biznesowego, wzrost zatrudnienia	Brown Brothers Harriman	USA	10-50
17	Przejęcie przez Danish Crown 50% akcji w Saturn Nordic Holding, który jest właścicielem Sokołowa	Danish Crown	Szwecja	10-50
18	Inwestycja w budowę Bonarka City Center w Krakowie	TriGranit Developement Polska	Węgry	10-50

19	Budowa Alma Tower w Krakowie	UBM	Austria	10-50
20	Rozbudowa zakładu produkcyjnego i biurowca	Philip Morris	Szwajcaria	10-50
21	Budowa wytwórni tworzywa sztucznego poliamid 6 w Tarnowie i budowa instalacji granulacji nawozów sztucznych w Tarnowie	Grupa Azoty	Rosja (Acron)	10-50
23	Rozbudowa sieci handlowej	SIG	Wielka Brytania	10-50
24	Inwestycje EasyPack	PineBridge Investments	Wielka Brytania	10-50
25	Modernizacja Elektrowni Skawina	ČEZ Poland Distribution B.V. - Skawina	Czechy	10-50
26	Budowa nowych sklepów w Małopolsce	Jerónimo Martins	Portugalia	10-50
27	Rozbudowa zakładu w Małopolsce	Teva	Izrael	10-50
28	Budowa nowych sklepów w Małopolsce	Schwarz Gruppe	Niemcy	10-50
29	Budowa Centrum Diagnostyki Klinicznej w Tarnowie	GMV Carint	Włochy	10-50
30	Przejęcie magazynów Panattoni w Skawinie	Blackstone	USA	10-50
31	Otwarcie oddziału Centrum Badawczego Samsung Polska w Krakowie	Samsung	Korea Południowa	poniżej 10
32	Rozwój centrum LGBS w Krakowie	Lufthansa	Niemcy	poniżej 10
33	Rozwój zakładu w Niepołomicach	Woodward	Holandia	poniżej 10
34	Rozwój Centrum Usług Wspólnych w Krakowie	Grupa RWE	Niemcy	poniżej 10
35	Rozbudowa zakładu Intersnack w Niedźwiedziu	Intersnack	Niemcy	poniżej 10
36	Zakup maszyn i urządzeń do zakładu w Niepołomicach	Pratt & Whitney Tubes	USA	poniżej 10
37	Wzrost zatrudnienia	Capita	Wielka Brytania	poniżej 10
38	Badania możliwości przeprowadzenia procesów podziemnego zgazyfikowania węgla, na koncesji koło Krakowa	Linc Energy (Poland) Sp. z o.o. - Kraków	Australia	poniżej 10
39	Inwestycje w rozwój i modernizację zakładu Tamel	ATB Austria Antriebstechnik	Austria	poniżej 10
40	Przeniesienie w ciągu pięciu lat (od 2013) ok. 500 miejsc pracy z Brukseli do oddziału w Krakowie. Oddział będzie największą placówką firmy poza centralą w Belgii	Euroclear Bank	Belgia	poniżej 10
41	Modernizacja Zakładów Alwernia	Kermas	Wielka Brytania	poniżej 10
42	Biurowiec Avia	CA Immo	Austria	poniżej 10
43	Rozbudowa Centrum Technicznego	Delphi	USA	poniżej 10
44	Rozbudowa zakładu cukierniczego	Bahlsen	Niemcy	poniżej 10
45	Budowa biurowca Pascal w Krakowie	LSREF III GTC Investments B.V.	Holandia	poniżej 10

46	Budowa zakładu w Niepołomicach	Brembo	Włochy	poniżej 10
47	Rozwój HSBC Service Delivery Sp. z o.o. w Zabierzowie	HSBC Service Delivery	Wielka Brytania	poniżej 10
48	Nowy zakład produkujący płyty z grafitu ekspandowanego oraz zakładu przetwarzającego grafit	SGL Carbon	Niemcy	poniżej 10
49	Rozbudowa zakładu w Tarnowie	Lenze Tarnów Sp. z o.o.	Niemcy	poniżej 10
50	Rozszerzenie działalności Centrum Finansowego FOŚC i Procesów Biznesowych oraz Inżynierii Oprogramowania i IT, Rozwoju Projektów	Motorola Solutions Systems Polska sp. z o.o	USA	poniżej 10
51	Europejskie Centrum Innowacji	Tesco	Wielka Brytania	poniżej 10
52	Inwestycje w ArcelorMittal Tubular Products	ArcelorMittal	Mieszany	poniżej 10
53	Rozwój zakładu w Niepołomicach – zakup nowych urządzeń i modernizacja parku maszynowego	Nidec Motors and Actuators	Japonia	poniżej 10
54	Badania i wdrożenie nowego produktu – amortyzatorów o obniżonej masie	BWI	Chiny	poniżej 10
55	Otwarcie Centrum Usług Biznesowych w Krakowie	Lundbeck	Dania	poniżej 10
56	Otwarcie drugiego biura w Krakowie	Luxoft	USA	poniżej 10

Źródło: badania własne

Tabela 27. Najwięksi inwestorzy w Małopolsce od 1989 r.

Lp.	Nazwa inwestora	Kraj pochodzenia	Wielkość inwestycji (mln USD) 2014 r.	Przedmiot działalności
1.	ArcelorMittal	Indie/ mieszany	500 i więcej	produkcja metali
2.	General Electric Company	USA	500 i więcej	bankowość, zarządzanie nieruchomościami
3.	Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG (HVB)	Niemcy	500 i więcej	bankowość, zarządzanie nieruchomościami
4.	Philip Morris	USA	500 i więcej	produkcja papierosów, usługi finansowo-księgowe
5.	F&P Holding	USA	500 i więcej	produkcja i recykling opakowań metalowych
6.	T-Mobile Deutschland	Niemcy	100–500	telefonía komórkowa
7.	Valeo	Francja	100–500	produkcja części samochodowych
8.	EdF	Francja	100–500	produkcja energii elektrycznej i ciepłej, usługi korporacyjne
9.	Carlsberg	Dania	100–500	produkcja piwa
10.	ČEZ	Czechy	100–500	produkcja energii elektrycznej i ciepłej
11.	Liberty Global	USA	100–500	telewizja kablowa, internet, telefonía stacjonarna
12.	Ringier Axel Springer Media	Niemcy/ Szwajcaria	100–500	usługi internetowe
13.	TriGránit	Węgry	100–500	wynajem i zarządzanie nieruchomościami
14.	Starwood Capital	USA	100–500	wynajem i zarządzanie nieruchomościami
15.	Pliva	Chorwacja	100–500	produkcja farmaceutyków
16.	Auchan Gruppe	Francja	100–500	handel detaliczny i hurtowy
17.	Acron	Rosja	100–500	produkcja nawozów azotowych i tworzyw sztucznych
18.	Coca Cola	USA	100–500	produkcja napojów
19.	Mid Europa Partners	USA	100–500	usługi medyczne, telewizja kablowa, handel detaliczny
20.	Tesco	Wielka Brytania	100–500	handel detaliczny
21.	Metro	Niemcy	100–500	handel detaliczny i hurtowy
22.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBRD)	międzynarodowy	100–500	Przemysł chemiczny bankowość, zarządzanie nieruchomościami, ubezpieczenia, przemysł spożywczy, produkcja i dystrybucja ciepła
23.	Jerónimo Martins	Portugalia	50–100	handel detaliczny

24.	MAN	Niemcy	100–500	produkcja samochodów ciężarowych
25.	Donnelley	USA	100–500	druk czasopism i książek telefonicznych
26.	Carrefour	Francja	100–500	handel detaliczny
27.	Mota-Engil	Portugalia	100–500	budownictwo, centrum usług wspólnych
28.	Deutsche Bank	Niemcy	100–500	bankowość, wynajem nieruchomości
29.	Allied Irish Bank	Irlandia	100–500	oprogramowanie komputerowe, hotelarstwo, produkcja mebli, zarządzanie nieruchomościami, bankowość
30.	Invesco Real Estate	USA	100–500	zarządzanie nieruchomościami
31.	ING	Niderlandy	100–500	bankowość, produkcja metali, ubezpieczenia, przemysł chemiczny
32.	Bahlsen	Niemcy	100–500	produkcja słonych przekąsek i pieczywa cukierniczego
33.	Kardan Group	Izrael	100–500	zarządzanie i wynajem nieruchomości
34.	Międzynarodowi inwestorzy instytucjonalni	międzynarodowy	100–500	Przemysł chemiczny
35.	I.P.R. Slovakia	Słowacja	100–500	wynajem i zarządzanie nieruchomościami
36.	HGA Capital (HSH NordBank)	Niemcy	100–500	zarządzanie i wynajem nieruchomości
37.	Neinver	Hiszpania	100–500	zarządzanie i wynajem nieruchomości
38.	Tristan Capital Partners	Wielka Brytania	70–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości
39.	Fortis Bank	Belgia	70–100	bankowość
40.	Goodman Group	Wielka Brytania	70–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości
41.	ECE Projektmanagement	Niemcy	70–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości
42.	Enterprise Investors (Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości i fundusze powiązane)	USA	70–100	handel detaliczny, (d. bankowość, budownictwo, druk prasy i czasopism, hotelarstwo, produkcja wyrobów z aluminium, restauracje, usługi kurierskie)
43.	TK Development	Dania	70–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości
44.	Bauer Media	Niemcy	70–100	rozgłośnia radiowa, prowadzenie portalu internetowego
45.	Kimberly-Clark	USA	70–100	produkcja papierowych wyrobów higienicznych
46.	Schwarz Group	Niemcy	70–100	handel detaliczny
47.	Scandinavian Tobacco	Dania	70–100	produkcja papierosów
48.	Cookson Group	Wlk. Brytania	70–100	produkcja materiałów ogniotrwałych
49.	Rumeli	Turcja	70–100	produkcja cementu

50.	Immoeast	Austria	70–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości
51.	Penta Investment	Słowacja	70–100	produkcja i dystrybucja artykułów spożywczych, usługi teleinformatyczne i telekomunikacyjne, handel detaliczny
52.	UBM Realitätenentwicklung	Austria	70–100	wznoszenie budynków, zarządzanie i wynajem nieruchomości, hotelarstwo
53.	Air Products	USA	70–100	produkcja gazów technicznych
54.	BlackstoneGroup	USA	70–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości
55.	Accor	Francja	70–100	hotelarstwo
56.	Sazora Investments	Szwecja	70–100	zarządzanie i wynajem nieruchomości
57.	Bluehouse Capital	Grecja	70-100	zarządzanie i wynajem nieruchomości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

10. Lista planowanych inwestycji w Małopolsce

Tabela 28. Inwestycje planowane po 2014 roku

Inwestycje planowane po 2014 r.				
L.p.	Zakres inwestycji	Inwestor	Kraj pochodzenia kapitału	Docelowe nakłady inwestycyjne(mln USD)
1	Centrum Handlowe Serenada	Maryland Real Estate	Francja	powyżej 100
2	Modernizacja zakładu w Nowej Hucie	ArcelorMittal	Indie/mieszany	powyżej 100
3	Modernizacja elektrociepłowni Kraków	EdF	Francja	powyżej 100
4	Inwestycja w budowę Bonarka City Center w Krakowie	TriGranit Developement Polska	Węgry	powyżej 100
5	Inwestycje w zakładzie w Tarnowie	Acron	Rosja (Acron)	powyżej 100
6	Zakup Enterprise Park w Krakowie oraz budowa kolejnych dwóch budynków w ramach kompleksu	Tristan Capital Partners	Wielka Brytania	powyżej 100
7	Budowa Orange Office Park	East-West Development Office	Luksemburg	50-100
8	Budowa biurowca Axis	Skanska	Szwecja	50-100
9	Fabryka silników do rolet, markiz i bram (SOPEM)	Somfy	Francja	50-100
10	Budowa Enterprise Park w Krakowie	Avestus Real Estate	USA	50-100
11	Przeniesienie w ciągu pięciu lat (od 2013) ok. 500 miejsc pracy z Brukseli do oddziału w Krakowie. Oddział będzie największą placówką firmy poza centralą w Belgii	Euroclear Bank	Belgia	50-100
12	Rozbudowa zakładu produkcyjnego i biurowca	Philip Morris	Szwajcaria	50-100
13	Uruchomienie nowych linii produkcyjnych w zakładzie Velvet Care w Kluczach	MAA CORPORATION B.V.	Holandia	50-100
14	Otwarcie trzeciego biura Cisco w Krakowie i wzrost zatrudnienia w najbliższych latach (o 500 osób)	Cisco	USA	50-100
15	Nowy zakład w Niepołomicach	Brembo	Włochy	10-50
16	Inwestycje w zakładzie ZGH Bolesław w Bukownie	ArcelorMittal	Indie/mieszany	10-50
17	Budowa nowego zakładu w Dobczycach	Hosta International	Szwajcaria	10-50
18	Budowa Chopin Office	WarimpexFinanz- und Beteiligungs AG	Austria	10-50
19	Inwestycje w rozwój i modernizację zakładu	ATB Austria Antriebstechnik	Austria	10-50
20	Rozbudowa zakładu cukierniczego	Bahlsen	Niemcy	10-50

21	Rozbudowa Kraków Logistic Centre	Goodman	Wielka Brytania	10-50
22	Otwarcie centrum operacyjnego w Krakowie	Uber	USA	10-50
24	Rozwój oddziału w Krakowie	Sii	Francja	10-50
25	Produkcja silników i napędów elektrycznych	Nidec Corporation	Japonia	poniżej 10
26	Rozbudowa zakładu w Tarnowie	Lenze Tarnów Sp. z o.o.	Niemcy	poniżej 10
27	Rozwój HSBC Service Delivery Sp. z o.o. w Zabierzowie	HSBC Service Delivery	Wielka Brytania	poniżej 10
28	Wzrost zatrudnienia	Capita	Wielka Brytania	poniżej 10
29	Wzrost konkurencyjności firmy Konstruktion sp. z o.o. poprzez wprowadzenie nowego produktu na rynek międzynarodowy	BWS Vermögensverwaltungs	Niemcy	poniżej 10
30	Rozbudowa zakładu Intersnack w Niedźwiedziu	Intersnack	Niemcy	poniżej 10
31	Rozwój firmy	CH2M	USA	poniżej 10
32	Modernizacja fabryki w Niepołomicach	Man	Niemcy	poniżej 10
33	Otwarcie Globalnego Centrum IT	GE Healthcare	Wielka Brytania	poniżej 10
34	Rozbudowa fabryki w Niepołomicach	Elettrostandard	Włochy	poniżej 10
35	Budowa zakładu produkującego sprzęt elektroniczny w Zatorze	Safe World Technologies	Ukraina	poniżej 10
36	Budowa fabryki wyrobów stomatologicznych w Niepołomicach-Podłężu	Olident	Niemcy	poniżej 10
37	Budowa budynku biurowego i hali produkcyjnej w Niepołomicach	Graficon	Niemcy	poniżej 10
38	Otwarcie biura badań i rozwoju w Krakowie	Solarwinds	USA	poniżej 10
39	Rozwój działalności	GrapeUp	USA	poniżej 10
40	Wzrost zatrudnienia	Capgemini	Francja	Poniżej 10
41	Przejęcie udziałów Ericpol	Ericsson	Szwecja	*****
42	Rozwój centrum w Krakowie	Shell	Wielka Brytania	*****
43	Zakup biurwców Kapelanka 42 oraz Axis	Niam	Szwecja	*****

Źródło: badania własne

11. Wartości inwestycji podmiotów z kapitałem zagranicznym w mln €

Tabela 29. Wartość inwestycji zagranicznych w sektorze przemysłowym w 2014 roku

PKD	Opis	Wartość inwestycji w 2014 (w mln €)	Wartość inwestycji w latach 1989-2014 (w mln €)
6	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	0,75	b.d.
8	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	6,80	b.d.
9	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	0,55	b.d.
	Sekcja B GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	8,10	22,43
10	produkcja artykułów spożywczych	59,07	462,16
11	produkcja napojów	0,00	466,21
12	produkcja wyrobów tytoniowych	17,96	682,51
13	produkcja wyrobów tekstylnych	0,00	6,49
14	produkcja odzieży	0,31	20,15
15	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	0,00	8,60
16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka	0,00	7,24
17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	8,97	143,13
18	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	0,00	161,61
20	produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	46,45	580,31
21	produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	10,51	236,00
22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	7,46	135,21
23	produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	5,94	361,45
24	produkcja metali	18,86	930,62
25	produkcja metalowych wyrobów gotowych	27,96	559,34
26	produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	29,81	61,63
27	produkcja urządzeń elektrycznych	27,75	231,00
28	produkcja maszyn i urządzeń	5,65	51,13
29	produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep, naczep	23,65	548,99
30	produkcja pozostałego sprzętu transportowego	2,79	27,83
32	pozostała produkcja wyrobów	0,00	20,81

PKD	Opis	Wartość inwestycji w 2014 (w mln €)	Wartość inwestycji w latach 1989-2014 (w mln €)
33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	1,52	b.d.
	pozostałe branże	0,00	11,09
	Sekcja C PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	294,67	5 715,03
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i gorącą wodę	53,22	656,39
	Sekcja D WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	53,22	656,39
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów	0,75	35,07
	Sekcja E DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	0,75	35,07
41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	38,24	87,49
42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	1,99	134,72
43	roboty budowlane specjalistyczne	9,05	25,64
	Sekcja F BUDOWNICTWO	49,28	247,85
Suma nakładów w przemyśle		406,02	6 676,76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

Tabela 30. Wartość inwestycji zagranicznych w sektorze usług w 2014 roku

PKD	Opis	Wartość inwestycji w 2014 (w mln €)	Wartość inwestycji w latach 1989-2014 (w mln €)
45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	0,75	13,73
46	handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	32,57	413,79
47	handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	111,64	1 009,91
	Sekcja G HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	144,97	1 437,43
49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	0,26	129,45
51	transport lotniczy	0,00	1,21
52	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	0,00	17,12
53	działalność pocztowa i kurierska	20,00	34,03
	Sekcja H TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	20,26	181,80

PKD	Opis	Wartość inwestycji w 2014 (w mln €)	Wartość inwestycji w latach 1989-2014 (w mln €)
55	zakwaterowanie	21,12	315,38
56	działalność usługowa związana z wyżywieniem	0,00	53,47
	Sekcja I DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	21,12	368,85
58	działalność wydawnicza	1,51	38,08
59	działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	0,00	45,32
60	nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych	0,00	43,14
61	telekomunikacja	1,59	702,87
62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	2,56	311,84
63	działalność usługowa w zakresie informacji	12,68	257,63
	Sekcja J INFORMACJA I KOMUNIKACJA	18,35	1 398,89
64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	1,17	1 792,73
66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	12,89	b.d.
	pozostała działalność	0,00	19,91
	Sekcja K DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	14,07	1 825,53
68	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	272,66	2 290,76
	Sekcja L DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	272,66	2 290,76
69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	12,96	90,19
70	działalność firm centralnych (headoffices); doradztwo związane z zarządzaniem	0,00	51,89
71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	0,00	81,07
74	pozostała dział. profesjonalna, naukowa i techniczna	0,00	2,64
	pozostałe działalności	0,00	0,38
	Sekcja M DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	12,96	226,16
79	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji	0,57	2,54
80	działalność detektywistyczna i ochroniarska	0,00	6,18
81	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	0,00	7,09
82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	3,64	28,30
	pozostałe działalności	0,00	0,53

PKD	Opis	Wartość inwestycji w 2014 (w mln €)	Wartość inwestycji w latach 1989-2014 (w mln €)
	Sekcja N DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	4,21	44,64
86	opieka zdrowotna	22,78	65,54
87	pomoc społeczna z zakwaterowaniem	0,00	9,20
	Sekcja Q OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	22,78	74,74
91	działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	0,00	0,75
92	działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	0,00	15,99
93	działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	0,00	0,75
	Sekcja R DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	0,00	17,50
	Sekcja S POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	0,00	0,38
	Sekcja P EDUKACJA	0,00	0,00
	Suma nakładów w usługach	531,38	7 866,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

Tabela 31. Wartość inwestycji w 2014 roku, według krajów pochodzenia kapitału

Kraj	Wartość inwestycji w 2014 (w mln €)	Wartość inwestycji w latach 1989-2014 (w mln €)
Australia	0,75	84,09
Austria	8,65	363,40
Belgia	6,95	161,63
Chiny	11,97	43,87
Chorwacja	0,00	169,16
Cypr	0,00	0,53
Czechy	11,97	282,56
Dania	41,82	492,96
Finlandia	6,80	58,31
Francja	179,59	1 492,71
Grecja	31,22	34,91
Hiszpania	9,60	166,31
Holandia	22,36	266,71
Indie	2,68	6,68
Irlandia	0,00	205,13
Izrael	0,00	245,40
Japonia	7,51	95,30
Kanada	0,00	23,83
Korea Południowa	1,84	14,21
Lichtenstein	0,00	16,74
Litwa	0,00	17,19
Luksemburg	65,86	260,96
Maroko	0,00	0,23
Meksyk	0,00	1,36
Międzynarodowy	37,19	254,53
Niemcy	64,40	2 654,67
Nieokreślone	0,00	22,25
Norwegia	2,01	75,16
Portugalia	12,24	263,30
Rosja	36,15	200,63
RPA	13,73	39,06
Singapur	0,00	37,63
Słowacja	0,75	91,86
Słowenia	0,00	3,77
Szwajcaria	24,30	283,42
Szwecja	65,52	284,90
Turcja	0,00	65,01
UK	32,96	1 542,53
USA	196,85	3 769,63
Węgry	29,02	243,50
Włochy	12,70	207,27
Suma	937,40	14 543,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UJ do roku 2013 oraz badań własnych za 2014 r.

12. Bibliografia

1. Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth Edition (BPM6), 2009, International Monetary Fund
2. Business Services and IT Sector in Małopolska, Business in Malopolska, 2014
3. GUS, Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku, Warszawa 2015.
4. GUS, Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2013 roku, Warszawa 2014
5. GUS, Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2012 roku, Warszawa 2013.
6. GUS, Pojęcia stosowane w statystyce publicznej, (<http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/lista.html>).
7. GUS, Popyt na pracę w 2013 roku, Warszawa 2014.
8. GUS, Popyt na pracę za 2014 rok, Warszawa 2015.
9. GUS, Prognoza ludności na lata 2014 – 2050, Warszawa 2014, s. 112.
10. Góra M., Sztanderska U., Wprowadzenie do analizy rynku pracy – przewodnik, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2006.
11. Inwestorzy zagraniczni w Małopolsce w 2013 roku, UJ 2014, Kraków
12. Inwestorzy zagraniczni w Małopolsce w 2012 roku, UJ 2013, Kraków
13. Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r. Ministerstwo Gospodarki, 2015 r.
14. Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2013 r. Ministerstwo Gospodarki, 2014 r.
15. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, (red.) Nowicki M., Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2014, Gdańsk 2014.
16. Kłosiewicz-Górecka U. (red.), (2007), Zagraniczne inwestycje w handlu na rynkach lokalnych, PWE, Warszawa
17. Konrad Głębocki, Patrycja Chrzanowska, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w polskich miastach, Economics and Management – 3/2013
18. Mapa Najemców z Sektora BPO/SSC. Colliers International, 2014.
19. Polskie i zagraniczne inwestycje bezpośrednie w 2012 r., NBP, 2014.
20. Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2014 (<http://absl.pl/pl/absl-publications>).
21. Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015 (<http://absl.pl/pl/absl-publications>).
22. Strefy Aktywności Gospodarczej w Małopolsce. Aktualny stan i plany, 2015, Kraków.
23. USTAWA z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych, Dz.U. 1994 Nr 123 poz. 600
24. 20 lat specjalnych stref ekonomicznych w Polsce. Przewodnik po SSE, KPMG 2014

Małopolskie Obserwatorium
Rozwoju Regionalnego

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Polityki Regionalnej
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

Egzemplarz bezpłatny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

www.obserwatorium.malopolska.pl